

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY A INFORMACÍ

**PODKLADOVÉ ANALÝZY PRO PŘÍPRAVU SZP
V PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2021+**

Podklady pro přílohu Strategického plánu

**SPECIFICKÝ CÍL G – ZÍSKÁVAT MLADÉ ZEMĚDĚLCE A USNADŇOVAT
ROZVOJ PODNIKÁNÍ VE VENKOVSKÝCH OBLASTECH**

Praha, 14. 7. 2020

Obsah

1. Stanovení problému, na který má politika reagovat.....	8
2. Mechanismus a příčiny vzniku problému	9
2.1 Stručný přehled příčin vzniku problému	9
• Mzdová disparita.....	9
• Příjmová disparita	9
• Přístup k půdě	9
• Přístup k financím a kapitálu	9
• Přístup ke znalostem a poradenství.....	10
• Administrativní náročnost.....	10
• Neochota mladých vstupovat do zemědělství.....	10
• Neochota předávat hospodářství mladším zemědělcům	10
2.2 Podrobnější rozbor příčin vzniku problému.....	10
• Mzdová disparita zaměstnanců v zemědělství.....	10
• Příjmová disparita v zemědělství	11
• Přístup k půdě	14
• Přístup k financím a kapitálu	15
• Přístup ke znalostem a poradenství.....	17
• Administrativní náročnost.....	18
• Neochota mladých vstupovat do zemědělství.....	18
• Neochota předávat hospodářství mladší generaci	19
3. Závažnost problému	20
• Věková struktura vedoucích pracovníků v zemědělství	20
• Vzdělanostní struktura vedoucích pracovníků.....	20
• Podniková struktura zemědělství	21
4. SWOT analýza a potřeby	23
4.1 SWOT analýza	23
• Silné stránky:	23
• Slabé stránky:.....	23
• Příležitosti:	24
• Hrozby:	25
Souhrn SWOT analýzy	25

• Silné stránky.....	25
• Slabé stránky.....	25
• Příležitosti.....	25
• Hrozby.....	26
5. Potřeby, zdůvodnění a návrhy možných řešení.....	27
5.1 Potřeba.....	27
5.2 Zdůvodnění potřeby.....	27
5.3 Dílčí potřeby, problémy a návrhy možných řešení.....	28
• 1. Je potřeba napomoci převodu zemědělského podniků ze „starého“ na „mladého“ zemědělce – poradenství s administrativou a faktickým převodem, snížení transakčních nákladů.....	30
• 2. Je potřeba napomoci rozvoji zemědělského podniku, který byl převeden ze „starého“ na „mladého“ zemědělce – poskytovat poradenství o možnostech rozšíření a modernizace podniku a řízení rizik.....	31
• 3. Je potřeba napomoci rozvoji zemědělského podniku, který byl převeden ze „starého“ na „mladého“ zemědělce – poskytovat prostředky na modernizaci a/nebo rozšíření podniku.....	31
• 4. Je potřeba usnadnit odchod do důchodu „starým“ zemědělcům.....	31
• 5. Je potřeba podpořit uvolňování zemědělské půdy převodem ze starého na mladého pomocí podpory odchodu do důchodu – podpora pro zemědělce, kteří předají své zemědělské podnikání mladším.....	32
• 6. Je potřeba podpořit generační obměnu v podnicích právnických osob.....	33
• 7. Je potřeba pomoci mladým začínajícím zemědělcům s opatřením (nákupem / pronájmem) půdy.....	33
• 8. Je potřeba pomoci mladým začínajícím zemědělcům s opatřením (nákupem / pronájmem) strojového vybavení.....	34
• 9. Je potřeba zlepšit přístup mladých zemědělců k úvěrům, protože v počátku činnosti mají omezené příjmy.....	35
• 10. Zajištění poradenství v oblasti podnikání, administrativy, dotací apod.....	35
• 11. Podpora, aby absolventi zemědělských apod. škol vstupovali do zemědělství pomocí propagační činnosti.....	36
6. Možnosti efektivního řešení v rámci nástrojů SZP.....	37
• Grantová podpora na zahájení činnosti mladého zemědělce.....	37
• Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce.....	38
• Grantová podpora v kombinaci s finančními nástroji.....	38

• Nástroje Evropské investiční banky.....	39
• Motivování studentů zemědělských škol stážemi / praxí v zemědělských podnicích 39	
• Stimulace získávání absolventů zemědělských oborů poskytováním náborových příspěvků	40
• Vytváření příznivého obrazu zemědělství v očích veřejnosti	40
• Shrnutí.....	40
7. Míra stávajícího řešení problému	41
7.1 Míra řešení ve stávající SZP	41
• 1. pilíř SZP – přímé platby	41
• 2. pilíř SZP – Program rozvoje venkova.....	42
7.2 Míra současného řešení problému jinými politikami	45
• Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF)	45
• Daňové zvýhodnění	46
• Národní dotace na poradenství a vzdělávání.....	47
8. Teorie změny.....	48
9. Konkrétní návrhy intervencí.....	52
Prvky intervence.....	52
Primární a sekundární efekty intervencí.....	52
10. Návrh nového opatření	54
10.1 Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce (článek 27) – původní znění návrhu opatření.....	54
• Popis druhu operace	55
• Druh podpory	55
Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce (článek 27) – fiche	57
10.2 Založení činnosti mladého zemědělce (článek 69) – původní znění návrhu opatření	59
• Popis druhu operace	61
• Druh podpory	61
Založení činnosti mladého zemědělce (článek 69) – fiche.....	65
11. Podkladové analýzy pro Návrhy intervencí	69
11.1 Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce (článek 27)	69
Odůvodnění doplňkové podpory příjmu pro mladé začínající zemědělce	69
Definice mladého začínajícího zemědělce	78

Délka vyplácení podpory	78
Stanovení maximálního množství podpořených hektarů podniku mladého zemědělce	78
Sazba podpory na hektar	81
11.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (článek 69)	83
Definice mladého začínajícího zemědělce	83
Forma vyplácení podpory.....	83
Sazba podpory na hektar – dle majetkové vybavenosti zemědělských podniků.....	83
Předpokládaný počet příjemců – cíl	91
Maximální velikost podniku žadatele při vstupu do opatření	91
Minimální hranice SO prokazující životaschopnost podniku	92
12. Indikátory (Ukazatele).....	95
Kontextové indikátory.....	95
Ukazatele výstupu – dle přílohy č. 7 Nařízení a návrh EK po doplnění Rady.....	95
Ukazatele dopadu	100
Ukazatele výsledku	100
13. Reference.....	102
14. Přílohy	107
14.1 Analýza navrhovaných právních předpisů EK / ČR a pravděpodobné nastavení směrů a cílů SZP	107
14.2 Přehled znění legislativy	110
14.3 Definice mladého zemědělce dle článku 4, odst. 1, bodu e)	114
14.4 Minimální částky vyhrazené pro cíl „Získávat mladé zemědělce a usnadňovat rozvoj podnikání“	115
15. Detailnější posouzení vlivu předpisů	116
16. Jak by se situace vyvíjela bez zavedení příslušných intervencí?	116

Seznam tabulek a grafů

Graf 1. Důchod ze zemědělské činnosti u různých velikých skupin podniků FO dle SO (v Kč/ha – vlevo a v Kč/FWU – vpravo)	13
Graf 2. Důchod ze zemědělské činnosti u skupiny malých dle SO a dle výrobního zaměření (v Kč/ha)	13
Graf 3. Důchod ze zemědělské činnosti u skupiny malých dle SO a dle výrobního zaměření (v Kč/FWU).....	14

Graf 4. Program Zemědělec PGRLF – Tržní úrokové a dotované sazby mladých a ostatních zemědělců k 31. 12. 2017 (v %)	17
Tabulka 1. Vyplacené prostředky z národních dotací na poradenství MZe (v mil. Kč)	18
Tabulka 2. Počty příjemců dotací a konečných uživatelů národních dotací na poradenství	18
Tabulka 2. Vývoj vzdělanostní struktury manažerů zemědělských podniků	21
Tabulka 3. Statistika z žádostí o dotaci na podporu mladých zemědělců	41
Tabulka 4. Poskytnuté podpory úroků z úvěrů: Program Zemědělec – Stav žádostí pouze v režimu mladý zemědělec k 31. 12. 2017	46
Tabulka 5. Poskytnuté půjčky a úvěry – statistiky podle roků (údaje v tis. Kč)	46
Tabulka 6. Transformace problémů, příčin problémů do konkrétní intervence	48
Tabulka 7. Návrh výše sazby podpory mladých začínajících zemědělců (dle průměrných údajů 2014–2016)	63
Tabulka 8. Návrh výše sazby podpory mladých začínajících zemědělců (dle průměrných údajů 2015–2017)	64
Tabulka 9. Návrh výše sazby podpory mladých začínajících zemědělců (dle průměrných údajů 2014–2016)	66
Tabulka 10. Návrh výše sazby podpory mladých začínajících zemědělců (dle průměrných údajů 2015–2017)	67
Tabulka 11. Podíl jednotlivých typů dotací na celkových provozních dotacích a podporách mladých začínajících zemědělců v letech 2015–2017	70
Graf 5. Podíl doplňkové přímé platby pro mladé zemědělce na hrubé přidané hodnotě (HPH), čisté přidané hodnotě (ČPH) v letech 2015–2017	71
Graf 6. Podíl doplňkové přímé platby pro mladé zemědělce a všech investičních dotací na důchodu ze zemědělské činnosti v letech 2015–2017	71
Graf 7. Distribuce výměry registrované v LPIS u podniků mladých začínajících zemědělců podpořených doplňkovými přímými platbami	73
Graf 8. Vývoj průměrné výměry registrované v LPIS u podniků mladých začínajících zemědělců nově podpořených doplňkovými přímými platbami	74
Graf 9. Průměrná výměra (ha) v LPIS podniků mladých zemědělců založených mezi lety 2014–2018	75
Graf 10. Vývoj průměrné výměry registrované v LPIS u podniků mladých začínajících zemědělců podpořených doplňkovými přímými platbami	76
Graf 11. Růst velikosti podniků podpořených doplňkovými přímými platbami pro mladé zemědělce v letech 2015, 2016 a 2017	76
Graf 12. Vývoj počtu nově registrovaných mladých zemědělců a počtu příjemců dotací	77
Tabulka 12. Simulace počtu podpořených hektarů a podniků při různé maximální hranici podpořené výměry jednoho podniku mladého začínajícího zemědělce	80

Tabulka 13. Simulace počtu podpořených hektarů a podniků při různé maximální hranici podpořené výměry jednoho podniku mladého zemědělce	81
Tabulka 14. Výměra zemědělských podniků zemědělců mladších 40 let dle LPIS	84
Tabulka 15. Průměrná výměra malých zemědělských podniků (skupina IV. + V. + VI. dle SO)	84
Tabulka 16. Průměrná majetková vybavenost zemědělského podniku FO v kategorii malých podniků (IV.+V.+VI velikostní třída dle SO) v období let 2014–2016 (v Kč/podnik).....	84
Tabulka 17. Podíl uvažovaných sazeb dotace na stálých aktivech a aktivech celkem průměrného podniku FO v kategorii malých podniků (průměr 2014–2016)	85
Tabulka 18. Průměrná výměra malých zemědělských podniků (třída 1-6 dle SO)	86
Tabulka 19. Průměrná majetková vybavenost zemědělského podniku FO v kategorii malých podniků (IV.+V.+VI velikostní třída dle SO) v období let 2016–2018 (v Kč/podnik).....	86
Tabulka 20. Podíl uvažovaných sazeb dotace na stálých aktivech a aktivech celkem průměrného podniku FO v kategorii malých podniků (průměr 2016–2018)	88
Graf 14. Pokrytí stálých a celkových aktiv dle výrobních zaměření a částky dotace	89
Graf 15. Částka dotace, která pokryje 50 % stálých nebo celkových aktiv dle výrobních zaměření	89
Graf 16. Žádosti o dotaci, kde je součástí podnikatelského plánu i zpracování vlastní produkce	91
Tabulka 21. Minimální velikost standardní produkce (SO) požadovaná pro vstup do opatření <i>Zahájení činnosti mladých zemědělců</i>	92
Graf 16. Průměrná SO (v tis. Kč) v daném výrobním zaměření ve 2. (2016), 4. (2017) a 6. kole (2018) žádostí o dotaci v porovnáním s minimální hranicí SO pro vstup do opatření	94

1. STANOVENÍ PROBLÉMU, NA KTERÝ MÁ POLITIKA REAGOVAT

- V oblasti pracovních sil v zemědělství ČR dlouhodobě přetrvává **nepříznivá věková struktura**. Obdobná situace je v případě **samostatně hospodařících podnikatelů (vedoucích/manažerů zemědělských podniků)**, kde v kategorii do 40 let je podíl vedoucích pracovníků 10,2 %, což je téměř 3krát méně než v kategorii nad 65 let, kde podíl vedoucích činí 26,8 %, a dokonce až 6krát méně, pokud bere v úvahu kategorii již nad 55 let, kde byl podíl 58,8 %. (Eurostat, 2018).
- Ve srovnání se zeměmi EU patří ČR mezi země s průměrným podílem starších vedoucích nad 65 let (26,8 % vs. průměr EU28 27,5 %) a mladších 40 let (10,2 % vs. průměr EU28 10,9 %), dále patří mezi země s nejnižším podílem vedoucích do 25 let (0,4 % vs. průměr EU28 0,7 %). (Eurostat, 2018).
- Situace se nijak zásadně nezlepšuje a je tak ohrožena úspěšnost generační obměny v resortu a udržení konkurenceschopnosti českého zemědělství.
- **Vzdělanostní struktura** doznává mírného zlepšení (mezi lety 2013 a 2016 poklesl podíl vedoucích pracovníků pouze s praktickými zkušenostmi z 46,7 % na 42,8 % a naopak vzrostl poměr vedoucích s úplným zemědělským vzděláním z 34,6 % na 38,7 %)¹, ale je nutné brát v úvahu rostoucí nároky na znalosti a dovednosti pro obsluhu moderních technologií.
- Obecně zemědělstí manažeři v ČR patří k v EU k nejvzdělanějším (dle Eurostatu (2016) – v roce 2013 byl v ČR 2. nejvyšší podíl manažerů s kompletním zemědělským vzděláním a 3. nejvyšší podíl manažerů do 35 let s kompletním zemědělským vzděláním).
- **Je potřeba přilákat mladé zemědělce do odvětví** (hlavní identifikovaná potřeba je: **získávání mladých zemědělců**).
- Je potřeba mladé motivovat k zemědělské činnosti (zde je problémem nedostatečné povědomí mladých absolventů zemědělských škol o situaci v zemědělství).
- Dále je potřeba usnadnit začátky podnikání, protože při zahájení podnikání čelí mladí zemědělci různým překážkám a bariérám, které jim start komplikují a někdy až znemožňují. Tyto lze rozdělit do tří skupin:
 - o (1) Problém se získáním půdy pro zahájení a rozvoj zemědělské činnosti mladých zemědělců;
 - o (2) Problém s nedostatkem financí na investice do hmotného investičního majetku;
 - o (3) Problém s nedostatkem vhodného typu poradenství při zahájení a rozvoji zemědělské činnosti mladých zemědělců.
- V neposlední řadě je také potřeba usnadnit odchod starším zemědělcům, kteří buď nemají nástupce nebo nejsou motivováni k tomu, aby své hospodářství prodali nebo předali nástupcům.

¹ Zdroj: ČSÚ (2018) 8. Zemědělské vzdělání vedoucích podniků (rok 2013 a 2016)

2. MECHANISMUS A PŘÍČINY VZNIKU PROBLÉMU

2.1 Stručný přehled příčin vzniku problému

Nepříznivá věková struktura v resortu je způsobena působením většího počtu faktorů:

- **Mzdová disparita**

- Jedním z nejvýznamnějších faktorů je stále nižší příjmová, resp. mzdová² úroveň v porovnání s jinými sektory, i s přihlédnutím k náročnosti manažerské i manuální zemědělské práce. I když se situace zlepšuje, **mzdová disparita** (běžná i v jiných zemích EU) stále existuje, a tak sektor zůstává méně atraktivním pro mladé a kvalifikované pracovníky.

- **Příjmová disparita**

- Nižší mzdy v zemědělství úzce souvisí s **hospodářskými výsledky podniků**. Nižší pružnost vedoucích pracovníků v často důchodovém věku ovlivňuje dosahované hospodářské výsledky podniků. Nároky na kvalifikaci a kvalitu pracovních sil v zemědělství totiž v souvislosti s technickým a technologickým rozvojem narůstají.

- **Přístup k půdě**

- Podle studie Ecorys, LEI a Aequator Groen & Ruimte (2015), která sumarizuje obecné potřeby, které uvádí mladí zemědělci v České republice jako zásadní pro případné zahájení samostatné zemědělské činnosti, je nejproblematictější **přístup k půdě jak v podobě její koupě, tak k nájmu**. To potvrdila i studie ÚZEI (2018), kde nákup nebo pronájem zemědělských pozemků uvádí mladí zemědělci jako zásadní obtíž při založení firmy.
- Rovněž Zagata et al. (2017) potvrzuje jako obtížný **přístup k půdě**, který znesnadňuje jednak omezená dostupnost a omezené množství vysoce kvalitní půdy i zahraniční (nebo nezemědělské) investice do zemědělské půdy. Půda je pro nově vstupující do odvětví často také drahá, protože přímé platby SZP zvýšily cenu půdy a snížily pobídky k jejímu převádění / pronájmu / prodeji (viz např. Voltr, 2017)
- S roztržštěným vlastnictvím půdy, kdy zemědělskou půdu o celkové výměře 4 200 tis. ha vlastní více jak 3,2 milionu vlastníků půdy, jsou spojené vyšší transakční náklady na změnu **ve vlastnictví**. (I když se v důsledku digitalizace katastru nemovitostí a realizaci pozemkových úprav situace v čase zlepšuje).

- **Přístup k financím a kapitálu**

- **Přístup k financím a kapitálu** je pro nově vstupující také velmi obtížný, protože nemají dostatek aktiv jako kolaterál (záruky), i když v ČR je oproti ostatním zemím EU situace příznivější. (Zagata et al., 2017)
- Pro zemědělce, kteří nově vstupují do sektoru, je těžké se vyrovnat s **volatilitou cen** vstupů i produkce. Proto často začínají podnikat v odvětvích ŽV nebo RV, kde jsou

² V ČR je většina pracovníků v zemědělství (cca 75 %) odměňována mzdou.

nižší náklady na zahájení činnosti („tržní výklenky“ apod., kde dosahují i vyšších marží). (Zagata et al., 2017) Jedná se například o chov ovcí.

- **Přístup ke znalostem a poradenství**

- Dle studie Ecorys, LEI a Aequator Groen & Ruimte (2015) pro mladé zemědělce důležité dotace na nákup strojů, **přístup ke znalostem a dovednostem** a další záležitosti týkající se právního zajištění hospodářství.
- Zatímco dochází v poslední době (po vstupu) k modernizaci výroby, **deficity v kvalifikovanosti pracovní síly** přetrvávají. Na předpokladu, že „mladší generace je více otevřena přijímání nových poznatků a hospodářských praktik“, jsou založeny i podpory pro generační obměnu zemědělských manažerů (Ekotoxa a Ireas, 2016) – podpora zahájení činnosti mladých zemědělců.
- V zemědělství hrají stále významnější úlohu **poradenské, informační a vzdělávací služby** (AKIS), kde se může uplatnit větší počet mladých a vzdělaných. Kvalita služeb může do značné míry eliminovat požadavky na specifické vzdělání pracovníků zemědělských podniků.

- **Administrativní náročnost**

- Ve studii ÚZEI (2018) zemědělci uváděli mimo jiné i jako závažnou bariéru vstupu do odvětví **administrativní zátěž**.

- **Neochota mladých vstupovat do zemědělství**

- I přes stále relativně vysoký počet absolventů středních a vysokých škol hledají tito absolventi často **umístění v jiných odvětvích** národního hospodářství. Tento problém je do určité míry také v posledních letech stupňován dlouhodobějším růstem národní ekonomiky, kdy produktivní pracovníci se alokují do atraktivnějších odvětví s vyššími příjmovými možnostmi.

- **Neochota předávat hospodářství mladším zemědělcům**

- K nedostatečné generační obměně v zemědělství přispívá i přetrvávající **neochota starší zemědělské generace předávat** svá hospodářství. Jedním z důvodů může být absence dědice hospodářství. Matthews (2013) vidí možnou příčinu i v tom, že zemědělci důchodového věku pobírají starobní důchod a zároveň mají dodatečný příjem z přímých plateb, a tak nemají důvod hospodaření předat dále.

2.2 Podrobnější rozbor příčin vzniku problému³

- **Mzdová disparita zaměstnanců v zemědělství**

Problémem je neodůvodnitelná disparita mezd v zemědělství, která může ukazovat na nedocnění zemědělské práce. Obecně vývoj příjmové situace v zemědělství zaznamenal zlepšení, protože důchod z faktorů vyjádřený na jednoho přepočteného pracovníka se zvýšil v letech 2015–2017 o více než polovinu oproti průměrnému údaji za období 2007–2009. I když

³ Pro zpracování kapitoly byly použity nejnovější dostupné údaje k březnu 2020.

se situace zlepšuje, **mzdová disparita** je stále přítomná, a tak sektor zůstává méně atraktivním pro mladé a kvalifikované pracovníky. Varovný je rostoucí trend mzdové disparity. Po roce 2009, kdy mzda v zemědělství, lesnictví a rybnářství dosahovala jen 75,6 %, začalo postupné zlepšování až na 82,7 % v roce 2014. Avšak od té doby začal opět pokles a hodnoty se pohybují okolo 80 % (81,5 % – 2015, 81,6 % – 2016, 80,4 % – 2017 a 79,7 % – 2018). V prvních třech čtvrtletí roku 2019 je mzda v zemědělství, lesnictví a rybnářství na úrovni pouhých 78,2 % mzdy v národním hospodářství.⁴

- **Příjmová disparita v zemědělství**

Zemědělský příjem měřený **čistou přidanou hodnotou na pracovní jednotku** (ČPH/AWU) a **příjmem farmy na rodinnou pracovní jednotku** (příjem/FWU) je nižší u mladších věkových kategorií manažerů. Ze studie Hilla a Bradleyho (2015) zpracované pro Evropský parlament vyplývá, že v Evropské unii (EU-27) byl příjem vyšší u podniků řízených manažery od 45 do 54 let věku, u starších věkových kategorií pak příjem klesal. Nejnižší přidaná hodnota na přepočteného pracovníka a příjem na rodinnou pracovní jednotku byl v kategorii mladých zemědělců do 35 let. Oba tyto údaje také byly u nejmladších zemědělců pod průměrem zemí EU-27.

V ČR je příjem ze zemědělské činnosti na výrobního činitele (ukazatel důchodu z faktorů) značně proměnlivý. V posledních 10 letech rostl z 313 853 Kč na pracovníka na 486 359 Kč na pracovníka. Příjem ze zemědělského podnikání (podnikatelský příjem) se také pomalu zvyšoval. Trend vývoje byl obdobný jako u důchodu z faktorů.

Zhodnocení příjmové situace mladých začínajících zemědělců je poměrně obtížné. Mladí začínající zemědělci nemají dostatečně dlouhou časovou řadu příjmů a pokud ano, tak nejsou většinou veřejně dostupné, protože zřídka mají právní formu s.r.o. nebo a.s., kde je vykazování účetních dat povinné. Dělat analýzu příjmů pouze zemědělců mladších 40 let může být nepřesné, protože mnozí z nich mohou hospodařit delší dobu, než je 5 let, což se považuje za „zahájení“ činnosti. V šetření FADN je velmi malé množství mladých začínajících zemědělců, a tak by analýza nebyla vypovídající⁵. Proto následující aproximujeme mladé začínající zemědělce skupinou malých (dle standardního výstupu – SO) dle FADN.

⁴ ČSÚ (2018) – Průměrná hrubá měsíční mzda podle odvětví CZ-NACE

⁵ Analýzu z těchto dat nicméně uvádíme zde:

Následující analýza využívá indikativní data mladých začínajících zemědělců z databáze FADN. Vzhledem k malému počtu subjektů je nutné uvedené hodnoty ukazatelů považovat pouze za informativní, rozhodně ne za reprezentativní v rámci ČR. Nízký počet podniků mladých zemědělců v šetření FADN je dán prahem výběru šetření, který patrně většina podpořených mladých zemědělců nedosahuje. Byli vybráni pouze začínající zemědělci, kteří jsou příjemci doplňkové přímé platby.

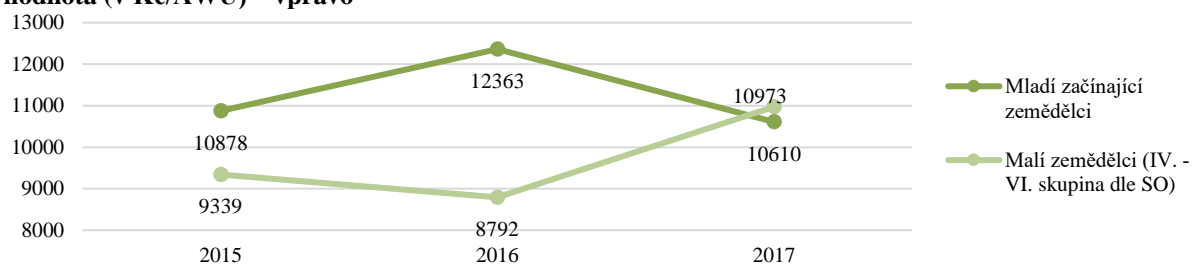
Vzorek obsahoval pouze 22 mladých začínajících zemědělců v roce 2015, 24 v roce 2016 a 21 v roce 2017. Z níže uvedeného grafu je patrné, že důchod ze zemědělské činnosti u mladých začínajících zemědělců zhruba odpovídá důchodu u malých zemědělců. Výrazný rozdíl byl pouze v roce 2016, kdy u malých byl důchod ze zemědělské činnosti pouze ve výši 8792 Kč/ha, ale u mladých 12 363 Kč/ha. V roce 2017 byly hodnoty téměř totožné (10973 Kč/ha u malých a 10610 Kč/ha u mladých). Je tedy oprávněné předpokládat, že příjmy mladých začínajících zemědělců jsou nízké.

Předpokládá se, že mladý začínající zemědělec vlastní spíše malý podnik, který se zvětšuje až časem. V podmínkách ČR podle Eurostatu (2013)⁶ vytváří zemědělci mladší 35 let zhruba 4.5 % celkové SO v ČR. Na jednoho zemědělce tak v průměru připadá SO ve výši 166 271 euro, což je nejméně ze všech věkových kategorií. Musíme ale brát do úvahy, že do šetření byly zahrnuty pouze podniky větší než 5 ha, což může vést ke značnému zkreslení. Podniky mladých zemědělců mohou být i menší, na což je možné usuzovat z toho, že ve třech kolech příjmu žádostí v operaci 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců byla většina žádostí podána mikropodniky. Konkrétně se jednalo o 99,4 % žádostí. FADN klasifikuje skupinu IV+V+VI podle SO od 8 000 do 50 000 euro.

Graf níže ukazuje vývoj důchodu ze zemědělské činnosti podniků malých FO (skupina IV+V+VI dle SO) v porovnání s ostatními velikostními kategoriemi podniků v letech 2014 až 2018. Pro kategorii největších podniků jsou data k dispozici je za rok 2014. Je vidět, že důchod ze zemědělské činnosti klesal ve všech typech podniků do roku 2016. V té době byla nejnižší úroveň důchodu v malých podnicích FO. Poté došlo ke zlepšení a malá velikostní kategorie předstihla ve výši důchodu i skupinu středních podniků. V roce 2018 byla již situace vyrovnaná (10891 v malých vs. 10989 Kč/ha).

Ale pokud důchod přepočteme na neplacenou pracovní jednotku, u kategorie malých podniků zůstává důchod ze zemědělské činnosti velmi nízký. Vstup neplacené pracovní síly na 100 ha je totiž v této kategorii velmi vysoký, zvláště u FO (4,54 FWU/100 ha v roce 2014, versus 5,02 FWU/100 ha v roce 2018). U střední ekonomické velikosti se hodnota pohybuje od 1,41 do 1,63 FWU/100 ha, u velké 0,35 až 0,57 FWU/100 ha.

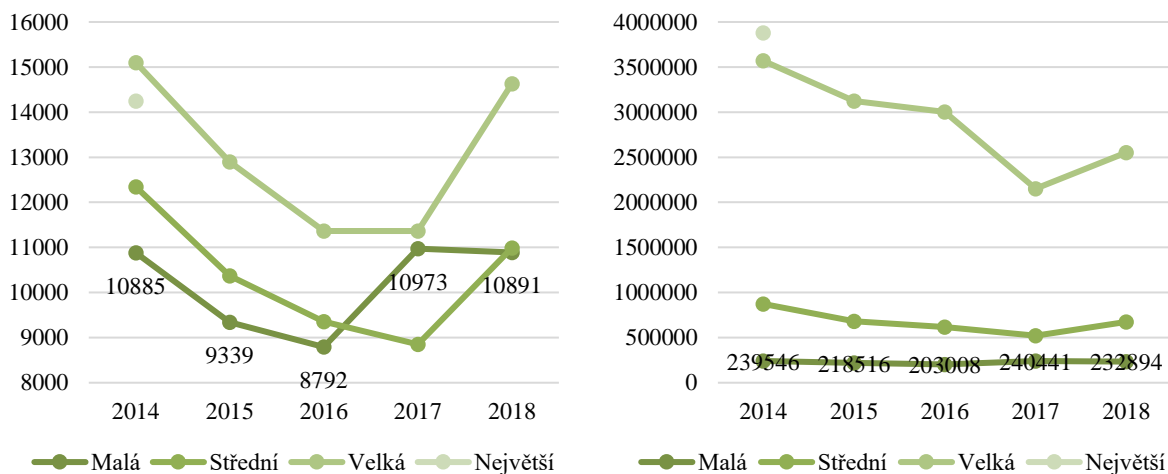
Graf. Důchod ze zemědělské činnosti u mladých začínajících zemědělců (v Kč/ha) – vlevo a čistá přidaná hodnota (v Kč/AWU) – vpravo

Zdroj: FADN (2019), vyžádaná data

⁶ Eurostat (2013) – Key farm variables: area, livestock (LSU), labour force and standard output (SO) by agricultural size of farm (UAA) and age of manager [ef_kvage]

Graf 1. Důchod ze zemědělské činnosti u různých velikých skupin podniků FO dle SO (v Kč/ha – vlevo a v Kč/FWU – vpravo)

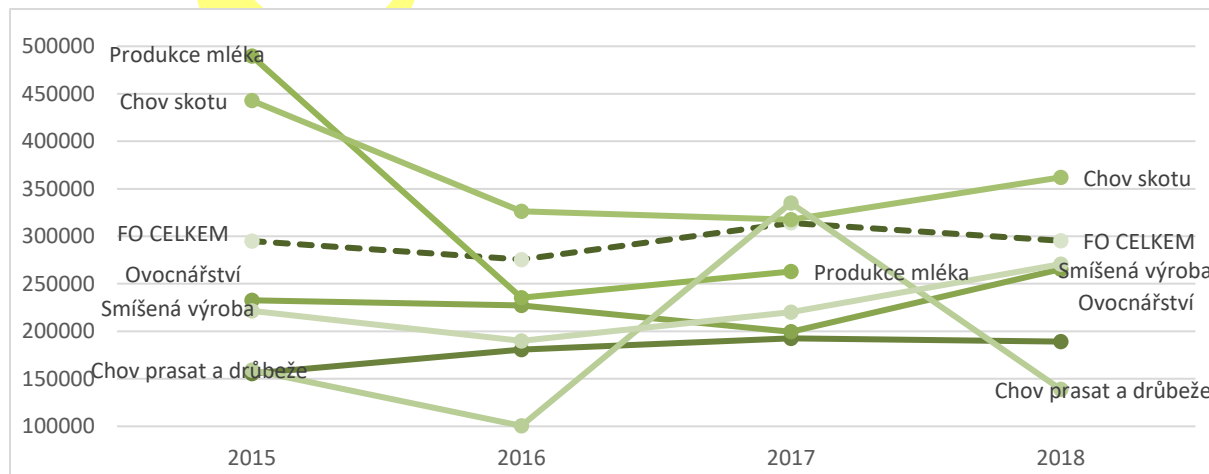

Zdroj: FADN (2020)

Pokud bychom dále rozčlenili kategorii malých (skupina 1-6 dle SO, za roky 2016 až 2018) dle výrobního zaměření, je z grafu níže vidět, že nejvyšší důchod byl v roce 2015 u produkce mléka, ale pak se prudce snížil a v roce 2017 dosahoval už pouze 263 tis. Kč/ha (data za rok 2018 nejsou k dispozici). Také u chovu skotu se snížil důchod ze zemědělské činnosti z 443 tis. Kč/ha v roce 2015 na 317 tis. Kč/ha v roce 2017 a 362 tis. Kč v roce 2018. U vinohradnictví byl důchod v roce 2015 ve výši 589 tis. Kč/ha a vzrostl až na 1 145 tis. Kč/ha v roce 2017, aby v roce 2018 došlo k prudkému poklesu na 526 tis. Kč/ha. Chov prasat a drůbeže je značně proměnlivý, zatím co v roce 2015 byl téměř na nejnižší úrovni (159 tis. Kč/ha), v roce 2017 byl již na úrovni 335 tis. Kč/ha a v roce 2018 poklesl na 139 tis. Kč. Polní výroba mírně rostla, smíšená nejprve poklesla a nyní zase vzrostla. Ovocnářství mírně pokleslo.

Důchod ze zemědělské činnosti u malých FO jako celku nejprve mírně poklesl z 295 tis. Kč/ha v roce 2015 na 276 tis. Kč/ha v roce 2016, pak ale vzrostl na 314 tis Kč/ha v roce 2017 a 295 tis. Kč v roce 2018.

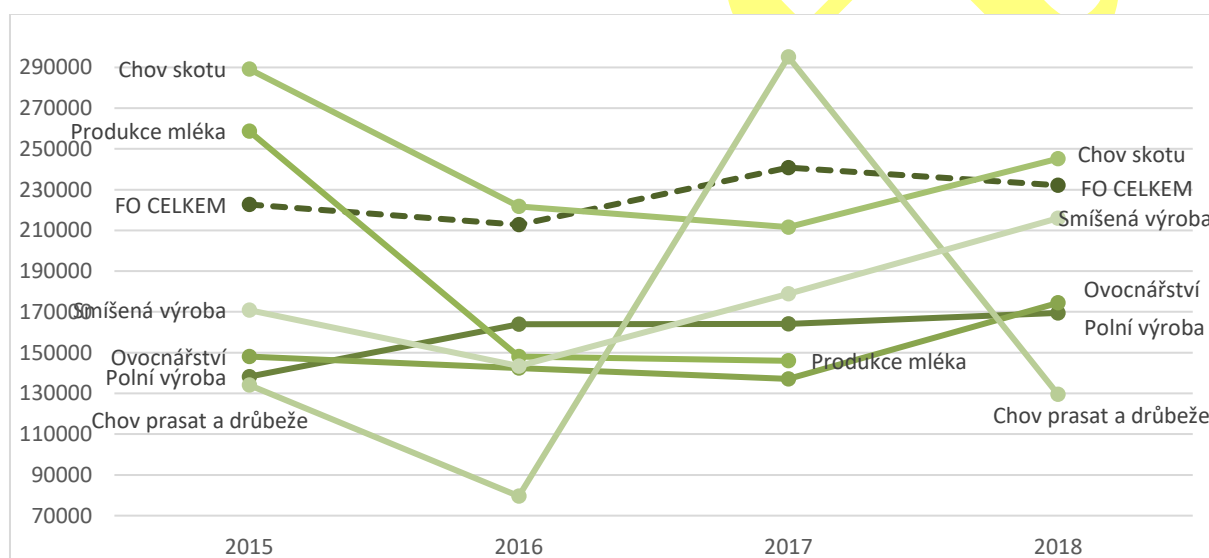
Graf 2. Důchod ze zemědělské činnosti u skupiny malých dle SO a dle výrobního zaměření (v Kč/ha)

Zdroj: FADN (2019), vyžádaná data

Co se týče vývoje v přepočtu na neplacenou pracovní jednotku, nejnižší hodnota byla v roce 2016 v chovu prasat a drůbeže (79,6 tis. Kč), ale pak se výrazně zvýšila, aby znovu poklesla v roce 2018 na téměř výchozí úroveň roku 2015. Částečně to bylo dáno i poklesem vstupu neplacené pracovní síly FWU/podnik. Naopak v chovu skotu a produkci mléka docházelo ke snížení ve všech letech, aby aspoň v roce 2018 došlo k navýšení. Také ovocnářství mírně pokleslo a v roce 2018 vzrostlo. Naopak polní výroba mírně rostla a byla jediným typem výroby, který nezaznamenal meziroční propad v důchodu ze zemědělské činnosti mezi lety 2015 a 2016. Obecně u malých FO klesl mezi lety 2015 a 2016 důchod ze zemědělské činnosti na neplacenou pracovní sílu z 223 tis. Kč na 213 tis. Kč. Poté došlo k nárůstu na 241 tis. Kč/FWU v roce 2017 a mírnému poklesu na 232 tis. Kč v roce 2018.

Graf 3. Důchod ze zemědělské činnosti u skupiny malých dle SO a dle výrobního zaměření (v Kč/FWU)

Zdroj: FADN (2019), vyžádaná data

• Přístup k půdě

Počet podniků, kde je vedoucím mladý zemědělec, se snížil a následoval tak trend vývoje v celém zemědělství. V roce 2016 klesl počet podniků na 26 530, z čehož byly mladým zemědělcem do 35 let vedená pouhá 4,4 procenta podniků (1180 v absolutních číslech). Největší podíl zaujímaly podniky zemědělců od 45 do 64 let.⁷ Počet podniků se sice snížil, ale výrazně se zvýšilo procento velkých podniků, tj. zvýšila se průměrná výměra jednoho podniku řízeného mladým zemědělcem – zatímco v roce 2010 byla 90,3 ha, v roce 2016 byla 120,9 ha.⁸

Z porovnání vývoje celkové výměry obhospodařované půdy je ale patrné, že mladí zemědělci mají pravděpodobně horší přístup k půdě, protože právě v kategorii do 35 let se množství UAA snižuje, zatímco ve všech ostatních roste. Zatímco tedy v zemědělství dochází ke koncentraci

⁷ Eurostat (2018) - Farm indicators by agricultural area, type of farm, standard output, sex and age of the manager and NUTS 2 regions [ef_m_farmang]

⁸ Eurostat (2018) - Farm indicators by agricultural area, type of farm, standard output, sex and age of the manager and NUTS 2 regions [ef_m_farmang]

do velikostně větších podniků dokonce i při klesající dostupnosti zemědělské půdy, neplatí toto u zemědělců do 35 let. V kategorii od 35 do 45 let došlo k mírnému nárůstu UAA, výrazný byl pokles UAA v kategorii 45 až 64 let pravděpodobně proto, že zemědělci zestárlí a výrazně tak narostla UAA v kategorii nad 65 let.⁹

Co se týče přístupu k půdě, z dotazníkového šetření ÚZEI vyplynulo, že z 510 dotazovaných mladých zemědělců, byl nákup pozemků významnou bariérou pro 396 z nich, tj. pro 77,7 % (odpovědi spíše ano a rozhodně ano). Pro 6,7 % toto problematické nebylo a 15,7 % mladých zemědělskou půdu ke koupi ani neshánělo. Nájem zemědělských pozemků sice nepotřebovalo 10,4 % dotazovaných, ale na druhé straně pro 69,4 % to byl rozhodně nebo spíše problém půdu k nájmu sehnat. Ve slovních odpovědích zemědělci uváděli, že tento problém se jich netýkal pouze v době zahájení činnosti, ale také v případech, kdy chtěli svou stávající činnost rozšířit.

Co se týče trhu s půdou, podle ČSÚ¹⁰ vývoj cen zemědělské půdy zaznamenal zvýšení z průměrných 4,7 Kč/m² v roce 2006 (ÚZEI, Zpráva o stavu Českého zemědělství za rok 2012, 2013) na 15,9 Kč/m² v roce 2017 (ÚZEI, Zpráva o stavu českého zemědělství za rok 2018), což je v průběhu 10 let trojnásobný nárůst, který může dále ztěžovat přístup mladých zemědělců k půdě.

Obdobně je pro mladé zemědělce obtížný přístup k půdě i z toho důvodu, že ji často mají v nájmu velké podniky, respektive právnické osoby, které jsou ochotny platit vyšší pachtovné. Podle kvalifikovaného odhadu ÚZEI (Zpráva o stavu českého zemědělství za rok 2018) průměrné pachtovné za zemědělskou půdu podle šetření FADN v roce 2018 v ČR činilo u fyzických osob 2200 Kč/ha a u právnických osob 3400 Kč/ha. Lze očekávat pokračování zvyšování úrovně pachtovného ve všech výrobních oblastech, přičemž vyšší tempo růstu bude pravděpodobně u právnických osob.

Obecně je podíl propachtované zemědělské půdy na celkové obhospodařované ploše v českém zemědělství jedním z nejvyšších ze zemí EU, třebaže v posledních letech vlivem nákupů půdy zemědělskými podniky poměrně významně klesá. Lze odhadovat, že v roce 2018 podíl propachtované půdy představoval necelých 72 %. (Zpráva o stavu českého zemědělství za rok 2018) Tím dochází k upevnění vztahu k půdě a zvýšení prodeje zemědělské půdy může být pro mladé zemědělce příležitostí k nákupu půdy. Ke změnám ve vlastnictví a přístupnosti půdy přispívá také opatření Pozemkové úpravy.

- **Přístup k financím a kapitálu**

Obecně je pro mladé začínající zemědělce složitější získat úvěr, protože nemohou doložit dostatečnou úvěrovou historii. Zajištění financí pro vlastní zahájení podnikání bylo problémem pro 78,6 % z 510 mladých zemědělců, které dotazovalo ÚZEI (ÚZEI, 2018). Pouze 4,1 % (21 respondentů) uvedlo, že se jich zajišťování financí netýkalo, a pro 13 respondentů (2,5 %) finance nebyly problém (pro 14,7 % spíše nebyly problém). Horší situace pak pro mladé

⁹ Eurostat (2018) - Farm indicators by agricultural area, type of farm, standard output, sex and age of the manager and NUTS 2 regions [ef_m_farmang]

¹⁰ Databáze ČSÚ podle údajů z přiznání k dani z nemovitostí, které se vyhodnocují zpětně. Za rok 2016 uveden předběžný odhad, za rok 2015 uveden upřesněný odhad. Odhady vychází vždy z dostupného vzorku údajů pro dané roky (aktualizované údaje ČSÚ březen 2018).

zemědělce byla se zajištěním financí pro další rozvoj podnikání. Celkem 83,7 % respondentů uvedlo, že pro ně rozhodně nebo spíše ano bylo problematické zajištění financí pro rozvoj podnikání. Spíše nebylo nebo určitě nebylo toto problémem pro 12,4 % respondentů a 3,9 % se toto netýkalo.

Nejsou bohužel dostupné statistiky, které by zkoumaly přímo množství a sazby úvěrů pro mladé zemědělce. Platí ale, že menší a střední podniky (do této kategorie většinou spadají také podniky mladých začínajících zemědělců) platí vyšší úrokové sazby¹¹. Největší rozdíl byl v roce 2013, kdy skupina malých podniků platila v průměru úrokovou sazbu ve výši přes 8 %, zatímco velmi velké podniky (měřeno výší standardní produkce) měly sazbu jen necelých 4,5 %. Přes pokles úrokových sazeb v kategorii malých podniků i v roce 2016 stále platilo, že malí zemědělci platí nejvyšší sazby (téměř 6 %), zatímco velmi velké jen 3,5 % a velké necelých 4,5 %. U středně velkých podniků se od roku 2014 pohybuje úroková sazba okolo 5,5 %. Pro menší podniky je tedy investování z cizích zdrojů dražší než pro velké, což může být problém i pro mladé začínající zemědělce, jejichž hospodářství je dosud malé.

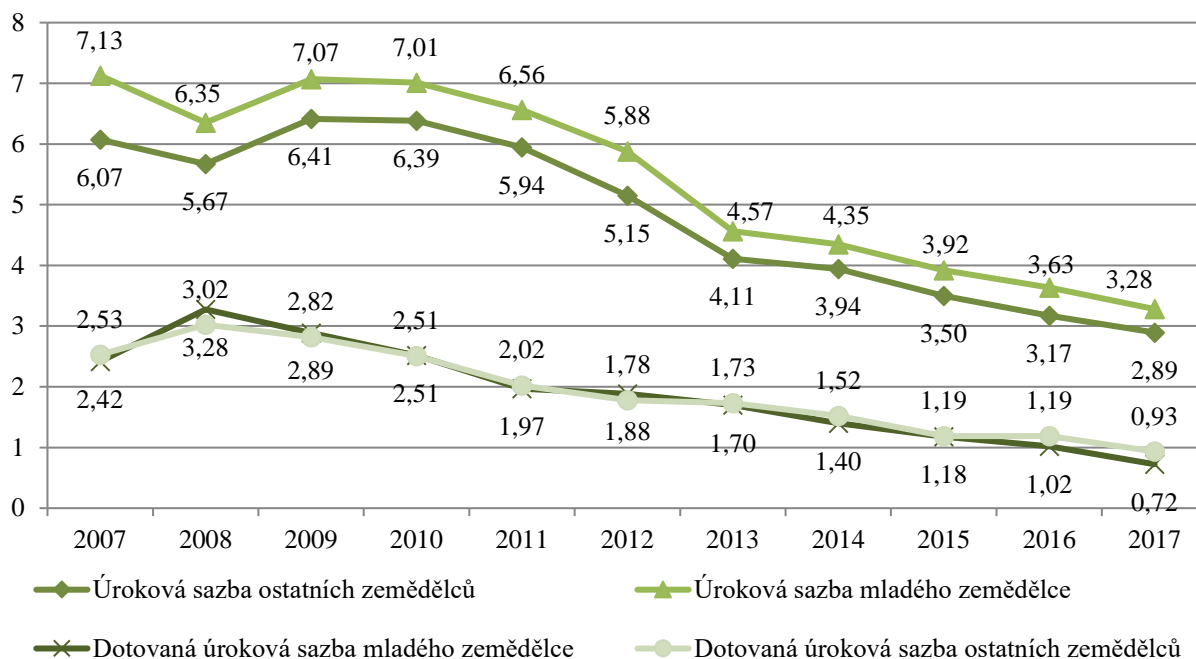
O horším přístupu k financím a úvěrům svědčí i fakt, že objem úvěrů v Kč/ha je mnohem nižší u ekonomicky malých a menších podniků¹². Je sice možné, že tyto nežadají o úvěry v tak vysoké výši nebo tak často jako velké a velmi velké podniky, ale i tak je zřetelné, že velmi velké podniky získaly v roce 2016 více než dvojnásobný objem úvěrů oproti malým.

Představu o průměrné úrokové míře, kterou platí mladí zemědělci, mohou poskytnout data PGRLF z programu garance úroků z úvěrů Zemědělec – viz graf. Je patrné, že mladí zemědělci platili ve všech letech vyšší úrokové sazby komerčních úvěrů než ostatní zemědělci. Ačkoli bankovní úvěry byly v průměru mladým zemědělcům poskytovány s vyšší sazbou o cca 0,59 % p. a., díky zvýhodnění sazby podpory PGRLF pro mladé zemědělce (v průměru o 0,69 % p. a.) se výsledné průměrné sazby po započtení úrokové podpory PGRLF pro mladé zemědělce dostaly těsně pod výsledné sazby žadatelů bez zvýhodnění na průměrnou úroveň 1,91 % p. a. Průměrná výše poskytnutého úvěrů na jednoho mladého zemědělce byla v průměru 1,3 mil. Kč, zatímco u ostatních zemědělců 1,9 mil. Kč.

¹¹ Zdroj: Výpočty ÚZEI na datech FADN (Medonos, 2018)

¹² Zdroj: Výpočty ÚZEI na datech FADN (Medonos, 2018)

Graf 4. Program Zemědělec PGRLF – Tržní úrokové a dotované sazby mladých a ostatních zemědělců k 31. 12. 2017 (v %)

Zdroj: PGRLF (2018), vyžádaná data z ekonomického úseku

Také v programu Půda bylo v letech 2009–2011 navýšení pro mladé zemědělce, o 2 %.

- **Přístup ke znalostem a poradenství**

Ve výzkumu ÚZEI (2018) získání znalostí a dovedností uvedlo jako rozhodně důležité pro zahájení zemědělské činnosti 19,8 % respondentů a 25,9 % pak toto považovalo za spíše důležité. Na druhou stranu největší procento dotazovaných 35,3 % (180 z 510 respondentů) považovalo získávání znalostí a dovedností za spíše nedůležité a 14,5 % dokonce za rozhodně nedůležité. 4,5 % respondentů tuto záležitost neumělo posoudit, protože se jich netýkala.

V zemědělství hrají stále významnější úlohu poradenské, informační a vzdělávací služby (AKIS). A tak kvalita služeb může do značné míry eliminovat požadavky na specifické vzdělání v zemědělských podnicích. Tento systém také může absorbovat část mladých lidí, kteří vystudovali zemědělství, a mohli by takto najít své uplatnění v oboru.

V rámci Ročního vzdělávacího plánu Ministerstva zemědělství pro odborné vzdělávání veřejnosti v rezortu bylo v roce 2018 realizováno 35 druhů vzdělávacích aktivit na 713 akcích pro veřejnost. Jednalo se o krátkodobé semináře, školení a konference zaměřené na výklad právních norem ČR a EU, realizaci úkolů z usnesení vlády, informace o schválených programech a postupech, požadavky spojené s problematikou zemědělství a venkova, vzdělávací aktivity pro pracovníky veřejnosprávních úřadů, státních dozorových orgánů i odbornou zemědělskou veřejnost, realizaci rezortních programů orientovaných na děti a mládež. Akcí se v roce 2018 zúčastnilo 45 882 osob, z toho 35 405 dětí, mládeže a studentů. Konkrétní obsah školení a jeho dopady se nesledují a statisticky nevyhodnocují.

V rámci poradenského systému Ministerstva zemědělství jsou podpořeny dva programy – Regionální přenos informací (9.F.e.) a Odborné konzultace (9.F.i.). Cílem prvního je přenos

všeobecných informací na území ČR mikro, malým a středním podnikům působících v odvětví zemědělské prvovýroby a zpracování zemědělských výrobků a jejich uvádění na trh formou vstupních konzultací, webových stránek, písemných materiálů, seminářů, workshopů a horké linky. V roce 2019 byla dotace přiznána 5 subjektům. Druhý program se uskutečňuje na rezortně orientovaných výzkumných ústavech a univerzitách. Dotace byla v roce 2019 přiznána 14 subjektům. V níže uvedených tabulkách jsou vyčísleny vyplacené prostředky, počty příjemců dotací a konečných uživatelů národních dotací.

Tabulka 1. Vyplacené prostředky z národních dotací na poradenství MZe (v mil. Kč)

Program	2014	2015	2016	2017	2018
9.F.e.	6,5	6,5	6,5	15,0	12,6
9.F.i.	4,1	5,2	6,2	6,2	6,5
Celkem	10,6	11,7	12,7	21,2	19,1

Zdroj: Zpráva o stavu českého zemědělství za rok 2014–2018

Tabulka 2. Počty příjemců dotací a konečných uživatelů národních dotací na poradenství

Program	2014		2015		2016		2017		2018	
Počet	Příjemců dotace	Konzultací	Příjemců dotace	Konzultací	Příjemců dotace	Konzultací	Příjemců dotace	Konzultací	Příjemců dotace	Konzultací
9.F.e.	13	*	13	*	13	*	5	*	5	*
9.F.i.	11	7 962	15	11 533	16	14 580	14	11 693	15	13 888

Zdroj: vyžádaná data z MZe, * nevykazováno/nesledováno

- **Administrativní náročnost**

Samotné založení podniku je náročný dlouhodobý proces. Nadměrná administrativa a kontroly spojené se zahájením činnosti byly a jsou další bariérou pro mladé zemědělce dotazované v rámci šetření ÚZEI. Pro 82,8 % respondentů byla rozhodně nebo spíše administrativa zatěžující. Dalších 4,1 % se netýkala a zbytek dotazovaných administrativní zátěž nepovažovalo za důležitou. Některým mladým začínajícím zemědělcům činilo problém strategické plánování, pravděpodobně postrádali zkušenosti s návrhem podnikatelského plánu, protože měli obtíže s určením co vyrábět, pro koho vyrábět, s volbou cenové strategie apod. 16,7 % zemědělců uvedlo odpověď „Rozhodně ano“ a 21,4 % „Spíše ano“. „Spíše ne“ byla odpověď 37,5 % zemědělců a „Rozhodně ne“ 16,3 %.

Přesto, že ze SZP jsou poskytovány dotace pro mladé začínající zemědělce, které by měly zahájení činnosti usnadnit, Zagata et al. (2017) identifikovali jako překážku pro získání dotací administrativní dovednosti. Zde by mohl a měl sehrát svou úlohu poradenský systém AKIS.

- **Neochota mladých vstupovat do zemědělství**

Problém generační obměny je spjat i s nehmotnými faktory, jako je atraktivita práce v zemědělství pro mladé lidi, prestiž zemědělství ve společnosti apod. I přes stále relativně vysoký počet absolventů středních a vysokých škol hledají tito absolventi často umístění v jiných odvětvích národního hospodářství. Podle empirického výzkumu ÚZEI mezi studenty posledních ročníků středoškolských zemědělských oborů (Spěšná a kol., 2016) po ukončení

školy směřovalo rovnou do zemědělství cca 30 % studentů a cca 25 % plánovalo pracovat v zemědělství po navazujícím studiu na vysoké škole (7 % zamýšlelo pracovat v příbuzném odvětví). Z absolventů AF MENDELU v Brně směřovalo v roce 2013 do zemědělské výroby necelých 20 %, přibližně čtvrtina absolventů hodlala pracovat v zemědělském výzkumu, školství, státní správě a poradenství (Spěšná a kol., 2013).

Tento problém je do určité míry také v posledních letech stupňován dlouhodobějším růstem národní ekonomiky, kdy produktivní pracovníci se alokují do atraktivnějších odvětví s vyššími příjmovými možnostmi a v celém hospodářství chybí aktuálně cca 300 tis pracovníků (stav květen 2018).

Podle výzkumu ÚZEI (2016) téměř 46 % absolventů středních škol zemědělského zaměření ani neplánuje v odvětví pracovat. Na druhou stranu z 54 % dotazovaných absolventů, kteří v zemědělství pracovat chtějí, jich 97,2 % uvedlo, že vliv na jejich rozhodnutí mělo to, že je práce baví. Obdobně i dotazování ÚZEI (2018) zjistilo, že pro většinu mladých zemědělců, kteří zahájili zemědělskou činnost, bylo motivem, že je práce baví, že se jedná o práci v přírodě nebo se zvířaty. Je možné, že ti mladí, kteří do zemědělství vstoupit nechtějí, nemají třeba správné informace o tom, co toto povolání obnáší, jak je finančně ohodnoceno, jaká je skutečná náročnost práce, jaké jsou nové technologie, „smart farming“, precizní zemědělství za využití informačních a komunikačních technologií apod.

Na předpokladu, že „mladší generace je více otevřena přijímání nových poznatků a hospodářských praktik“, jsou založeny i podpory pro generační obměnu zemědělských manažerů (Ekotoxa a Ireas, 2016) – podpora zahájení činnosti mladých zemědělců.

- **Neochota předávat hospodářství mladší generaci**

K nedostatečné generační obměně v zemědělství přispívá i přetrvávající **neochota starší zemědělské generace předávat** svá hospodářství. Jedním z důvodů může být absence dědice hospodářství nebo pobírání přímých plateb a příjmů z hospodaření jako „přivýdělků“ k důchodu. Rozsah problému v ČR ale není přesně zmapován. Pouze je možné konstatovat, že podíl vedoucích ve věkové kategorii nad 65 let činí 26,8 %.

Na základě šetření ÚZEI (2018) na vzorku 510 mladých zemědělců z ČR byl podíl převzatého hospodaření po rodičích nebo jiných příbuzných téměř stejný jako zahájení podnikání v zemědělství bez předchozího zázemí – v obou případech se pohyboval okolo 40 % (konkrétně 41,8 % a 42,4 %). V rámci opatření I.1.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti Programu rozvoje venkova 2007–2013 bylo ve 38 % případů (239 z 622 podaných žádostí) převzato hospodářství po rodičích (Ekotoxa a Ireas, 2016). V programovém období 2014–2020 převzalo hospodářství od zemědělců straších 55 let 33,3 % úspěšných žadatelů o dotaci na zahájení činnosti mladého zemědělce.

3. ZÁVAŽNOST PROBLÉMU¹³

- **Věková struktura vedoucích pracovníků v zemědělství**

Zatímco v roce 2010 byl podíl podniků mladých manažerů do 35 let 11,7 %, v roce 2016 činil pouze 4,4 %. Celkově došlo k poklesu podílu všech věkových kategorií v důsledku nárůstu podílu nejstarších zemědělců – výrazně totiž narostl podíl podniků vedených zemědělci staršími 65 let (z 12,8 % na 26,8 %).

Podíváme-li se na strukturu roku 2016, kde je již možné zhodnotit kategorii mladých zemědělců do 40 let věku, poměr mladých na celkovém počtu výrazně naroste na 10,2 %. Toto odpovídá průměru EU (10,6 %). Celkem v tomto roce existovalo 2 710 farem, které obhospodařovaly 11,9 % výměry ČR (celkem 410 340 ha). V průměru chovali 79,5 dobytčích jednotek a zaměstnávali 3,95 AWU. SO činila v průměru 216.4 tisíc EUR.

- **Vzdělanostní struktura vedoucích pracovníků v zemědělství**

V období 2008–2017 narostl počet absolventů zemědělských a veterinárních vysokoškolských oborů přibližně o 6 %. Jejich podíl na všech absolventech vysokých škol činil cca 3 % a výrazně se nezměnil (za 10 let nárůst o 0,2 p. b.). (MŠMT, 2020)

Naopak u středoškolských zemědělských oborů (Spěšná a kol., 2017; dle dat NÚV), v období 2006–2016 došlo k výraznému úbytku počtu studentů prvních ročníků zemědělských oborů (o 20 %), což korespondovalo s všeobecným úbytkem počtu studentů v tomto období. V zemědělských oborech byl přitom úbytek mírnější než v úhrnu za všechny obory celkem. Podíl studentů zemědělských oborů na celkovém počtu studentů se tak v průběhu sledovaného období zvýšil a v posledních letech se stabilizoval na téměř 6 %. Pokles počtu absolventů zemědělských oborů byl však podstatně výraznější a činil přibližně 40 %.

Co se týče vzdělanostní struktury manažerů v zemědělství, je patrné, že nejvyšší zastoupení mají vedoucí pracovníci zemědělských podniků pouze s praktickými zkušenostmi (v oblasti zemědělství), i když se jejich podíl snižoval, a to v důsledku nárůstu podílu pracovníků s úplným středním vzděláním zakončeným maturitou, a s vyšším a vysokoškolským vzděláním. Poměrně setrvalý, nepatrně klesající, podíl si v těchto letech ponechávali pracovníci se základním vzděláním. Na základě dlouhodobých trendů lze předpokládat pozvolné zlepšování vzdělanostní struktury zemědělců, samotný charakter zemědělské práce však do jisté míry determinuje, že vzdělanostní úroveň pracovníků v zemědělství zůstává nižší než v celém NH.

Dále se ukazuje, že vzdělání vedoucích pracovníků zemědělských podniků se zcela jasně lišilo v závislosti na právní formě podniku. V podnicích právnických osob dominovalo úplné vzdělání ve všech sledovaných letech (pro rok 2005 nebylo rozdělení dostupné), i když se podíl snižoval (z 81,7 % v roce 2007 na 78,3 % v roce 2016). Pouze praktické zkušenosti byly hlavním typem zemědělského vzdělání v případě vedoucích podniků fyzických osob (v roce 2007 byl tento podíl 53,7 % a o 9 let později už jenom 42,8 %). Nicméně z hlediska trendů je patrné, že i v podnicích s touto právní formou začíná být větší podíl vedoucích s vyšším zemědělským vzděláním. V roce 2007 bylo v podnicích fyzických osob pouze 22,4 %

¹³ Pro zpracování byly použity nejnovější údaje k březnu 2020.

vedoucích s úplným vzděláním, v roce 2016 jich již bylo 33,4 %. Samotné praktické zkušenosti tak pro vedení podniku nemusí do budoucna dostačovat.

Tabulka 2. Vývoj vzdělanostní struktury manažerů zemědělských podniků

		2005	2007	2010	2013	2016
Pouze praktické zkušenosti	počet	23 360	19 628	9 913	12 254	11 347
	podíl	55,3 %	50,6 %	43,4 %	46,7 %	42,8 %
Základní ¹⁾	počet	8 260	7 474	4 482	4 905	4 908
	podíl	19,6 %	19,3 %	19,6 %	18,7 %	18,5 %
Úplné ²⁾	počet	10 630	10 424	8 469	9 086	10 271
	podíl	25,2 %	26,9 %	37,0 %	34,6 %	38,7 %
Celkem	počet	42 250	38 793	22 864	26 246	26 525
	podíl	100,0 %	96,7 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

1) Střední vzdělání s výučním listem; rok 2007 Učební obory

2) Střední vzdělání s maturitní zkouškou, vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání; rok 2007 Střední s maturitou + Vyšší a vysokoškolské

Pozn.: V letech 2007 tvoří zbytek do 100 % rekvalifikace

Zdroj: EUROSTAT - Agricultural training of farm managers: number of farms, agricultural area, labour force, standard output (SO) and livestock (LSU) by economic size of farm (SO in Euro) [ef_mptrainecs] (2016) ČSÚ – Agrocensus 2010; ČSÚ – Strukturální šetření v zemědělství ČR 2007, 2013, 2016

• Podniková struktura zemědělství

Podniková struktura zemědělství v České republice je specifická tím, že většinu zemědělské půdy obhospodařují obchodní korporace. Většina půdy je tak užívána malým počtem velkých zemědělských podniků. I z tohoto důvodu je obtížné pro mladé zemědělce zahájit činnost. Převážnou část zemědělského půdního fondu (ZPF) vlastní fyzické osoby a menší část ZPF vlastní různé typy soukromých společností a sdružení (přibližně 313 tis. ha) a stát (přibližně 177 tis. ha). Dle ČSÚ bylo v roce 2016 v ČR necelých 3,5 mil. ha zemědělské půdy (podle ČÚZK 4,2 mil. ha). Z toho 30,1 % půdy bylo obhospodařováno fyzickými osobami, které představují 88,2% podíl na počtu ze všech právních forem. Naopak z hlediska počtu je právnických osob méně (11,8 % ze všech zemědělských subjektů), ale obhospodařují 69,9 % zemědělské půdy. Průměrná výměra podniku FO je také mnohem nižší (44,5 ha) než výměra podniku PO (773,8 ha). Více než 74 % zemědělské půdy je pronajímáno.

Rovněž struktura rodinných farem je v ČR specifická. Rodinné farmy jsou orientačně vymezeny jako zemědělské podniky fyzických osob, kde podíl práce najatých pracovníků nepřevyšuje podíl práce rodinných příslušníků. Takové podniky obhospodařují zhruba 30 % zemědělské půdy ČR. Podle Zemědělského registru Českého statistického úřadu ke konci roku 2014 tato skupina podniků zahrnuje více než 25 800 subjektů (tj. 96,3 % z celkového počtu sledovaných subjektů). Jde o farmy bez zemědělské půdy (zaměřené tedy převážně na živočišnou výrobu) až po farmy s výměrou zemědělské půdy v řádu stovek až tisíců hektarů. Právně se jedná o zemědělské podnikatele – fyzické osoby evidované dle Zákona č. 252/1997

Sb., o zemědělství. Avšak i některé farmy, zřízené jako společnosti s ručením omezeným, mají charakter rodinných farem.

draft

4. SWOT ANALÝZA A POTŘEBY

4.1 SWOT analýza

- **Silné stránky:**

- Technická a technologická úroveň vybavení značné části zemědělských podniků je obdobná jako v ostatních zemích EU a neustále se obnovuje, zejména v rostlinné výrobě, což vytváří atraktivní podmínky pro vstup mladých zemědělců do odvětví
- Na velké části ploch zemědělské/orné půdy lze efektivně využívat moderní výkonnou techniku (není tak limitováno její zavádění), což vytváří atraktivní podmínky pro hospodaření mladých zemědělců
- Vzdělanostní struktura zemědělských manažerů se zlepšuje (narůstá podíl pracovníků s úplným středním vzděláním zakončeným maturitou, a s vyšším a vysokoškolským vzděláním z 25,2 % v roce 2005 na 38,7 % v roce 2016, zatímco se snižuje podíl manažerů pouze s praktickými zkušenostmi z 55,3 % na 42,8 %)
- Zemědělství a venkov nabízí specifické pracovní prostředí, které může lákat část mladých lidí ke vstupu do odvětví
- Mnoho mladých zemědělců zemědělství baví a jsou ochotni hospodařit i ve ztížených nebo ne úplně příznivých podmínkách
- Osvobození od zdanění příjmu z převodu zemědělského podniku na nabyvatele v rámci rodiny
- Zkušenost s čerpáním finanční podpory z národních zdrojů a zdrojů EU: dotace z PRV na zahájení činnosti pro mladé zemědělce, dotace na investice z PRV, vyšší platba SAPS pro mladé zemědělce v rámci 1. pilíře, podpora úroků z úvěrů PGRLF, garance úvěrů PGRLF, investiční úvěry od PGRLF (zkoumají žádosti více individuálně, větší pravděpodobnost, že akceptují žádost i od zemědělce bez dlouhé podnikatelské historie)
- Plánované zjednodušení SZP a administrativy spojené se získáním, respektive proplácením dotace pro mladé zemědělce
- Opatření Pozemkové úpravy, které může usnadnit přístup mladých zemědělců k půdě

- **Slabé stránky:**

- Nepříznivá věková struktura v sektoru – zejména nízký podíl nejmladších věkových skupin a vysoký podíl věkových skupin nejstarších
- U mladých začínajících zemědělců (aproximovaných malými podniky dle klasifikace FADN) je důchod ze zemědělské činnosti (neplacenou pracovní sílu) nižší než v ostatních kategoriích zemědělských podniků (v roce 2016 činil 8 792 Kč/ha a 203 008 Kč/FWU, zatímco u středních podniků byl 9 355 Kč/ha a 616 991 Kč/FWU).
- Nesnadný a nedostatečný přístup k půdě mladých začínajících zemědělců
- Velký podíl propachtované zemědělské půdy, z čehož vyplývají nestabilní právní vztahy
- Náročná administrativa a byrokracie spojená se založením a rozvojem podniku, náročné výkaznictví

- Potřeba dodržovat řadu nařízení, předpisů a zákonů, časté a náročné kontroly ze strany státních orgánů i platební agentury demotivují mladé od zahájení samostatné zemědělské činnosti
- Zemědělské podniky mají vůči mnoha jiným sektorům limitovanější možnosti poskytování některých benefitů svým pracovníkům jako je práce z domova, pružná pracovní doba, termíny dovolené v létě, což odrazuje mladé lidi od vstupu do odvětví
- Mnozí mladí začínající zemědělci postrádají zkušenosti s návrhem podnikatelského plánu
- Omezenější možnosti přístupu k financím na investice – omezená možnost přístupu k úvěrům z důvodu kratší historie fungování nebo nedostatku kolaterálu či zkušeností.

● **Příležitosti:**

- Rozvoj robotiky, nových inovativních technologií (včetně hydroponie, použití dronů, technik precizního zemědělství apod.) povede k vyšší potřebě kvalifikované práce, „human welfare“ a atraktivitě odvětví
- Méně příznivé pracovní podmínky, které mladé lidi často od vstupu do odvětví odrážejí, mohou být překonány do určité míry modernizací a zlepšením technologií; robotizace značné části procesů může snížit pracovní náročnost, a tím usnadnit vstup mladých zemědělců do sektoru (vyšší motivace, nižší potřeba pracovní síly)
- Technologický pokrok může posílit atraktivitu sektoru pro vstup mladší generace (včetně využití potenciálu pro zvýšení příjmů a mezd) při současné úspoře pracovníků
- Rozvoj podniků služeb vybavených nejmodernější technikou a prohloubení kooperace mezi podniky může usnadnit zahájení činnosti mladých zemědělců
- Celkově stále poměrně velké množství absolventů zemědělských škol, které je však třeba dokázat k zemědělskému hospodaření přitáhnout
- Různorodá podnikatelská struktura v ČR (z hlediska výrobního zaměření i velikosti podniku) umožňuje, že si potenciální mladý zaměstnanec nebo podnikatel může vybrat, kde bude zaměstnán či v jaké oblasti bude hospodařit (např. tržní výklenek); existují odvětví zemědělství, jež jsou pro mladé atraktivní (chov koní, vinařství apod.)
- Podpora ekologického a integrovaného zemědělství na orné půdě, sadech, vinicích bude nejen stimulovat zemědělskou zaměstnanost, ale přitáhne i nové mladé lidi do tohoto sektoru; navíc ekologický nebo integrovaný způsob zemědělského hospodaření může být sám o sobě atraktivní pro mladé.
- Zvyšující se poptávka spotřebitelů po produktech ekologického zemědělství vytváří příležitost pro mladé zemědělce realizovat produkci v tomto odvětví
- Technické a ekonomické vyřešení budování a využívání závlah umožní dosahovat větší a pestřejší produkce (vč. zeleniny a ovoce), což může být příležitostí pro mladé začít podnikat v zemědělství a vyplnit svou produkci mezery na trhu
- Naroste poptávka po energiích z obnovitelných zdrojů (viz současná situace na trhu s ropou), a to zejména z efektivně a masově získávaných, intenzivních plodin (cukrovka aj.) – opět podnikatelská příležitost pro mladé zemědělce
- Poradenský systém AKIS, pokud bude dostatečně rozvinut a rozpracován jednak může usnadňovat zahájení a rozvoj podniků mladých zemědělců a také i absorbovat část mladých absolventů zemědělských oborů, kteří takto mohou najít uplatnění v oboru

- **Hrozby:**

- Mzdová disparita a výše důchodu ze zemědělské činnosti jsou mladými vnímány jako nemotivující ke vstupu do odvětví
- Pokud bude stále růst cena zemědělské půdy a odtud i pachtovného (také v důsledku skupování půdy zahraničními a domácími velkými investory) bude zahájení a rozvoj podniků mladých zemědělců ještě obtížnější
- Pokud bude přetrvávat nedostupnost zemědělské půdy např. v důsledku dlouhodobých nájmních smluv bude vstup nových zemědělců do odvětví nadále obtížný
- Pokud nastane změna na úvěrovém trhu ve směru k vyšší averzi vůči riziku bankovních i nebankovních subjektů, může být pro mladé začínající zemědělce ještě obtížnější získat úvěr
- Počet absolventů zemědělských škol je sice stále relativně vysoký, ale v posledních letech klesá a velká část absolventů SŠ zemědělských oborů (46 % dle výzkumu Spěšná et al., 2016) do zemědělského sektoru nevstupuje, což představuje ohrožení pro generační obměnu
- Promarní se příležitost využít nabízené možnosti zavést efektivní opatření zemědělské politiky na získávání mladých pracovníků – absolventů zemědělských škol, a to i do stávajících zemědělských podniků, bez nutnosti zakládat „nový“ podnik

Souhrn SWOT analýzy

- **Silné stránky**

Technická a technologická úroveň vybavení značné části zemědělských podniků je obdobná jako v ostatních zemích EU. Vzdělanostní struktura zemědělských manažerů se zlepšuje (narůstá podíl pracovníků s úplným středním vzděláním zakončeným maturitou, a s vyšším a vysokoškolským vzděláním z 25,2 % v roce 2005 na 38,7 % v roce 2016, zatímco se snižuje podíl manažerů pouze s praktickými zkušenostmi z 55,3 % na 42,8 %).

- **Slabé stránky**

Nepříznivá věková struktura v sektoru – zejména nízký podíl nejmladších věkových skupin a vysoký podíl věkových skupin nejstarších – je způsobena náročností vstupu do odvětví. Především přístup k půdě je nesnadný a nedostatečný. Velký podíl propachtované zemědělské půdy navíc přináší nestabilní právní vztahy. Stále rostoucí cena zemědělské půdy a odtud i pachtovného ztěžuje situaci pro zahájení a rozvoj podniků mladých zemědělců. Dále mají mladí začínající zemědělci omezenější přístup k financím na investice z důvodu kratší historie fungování nebo nedostatku kolaterálu či zkušeností. Mnozí mladí začínající zemědělci postrádají zkušenosti s návrhem podnikatelského plánu.

Administrativa spojená se založením a rozvojem podniku i výkaznictví jsou náročné. Je potřeba dodržovat řadu nařízení, předpisů a zákonů. Časté a náročné kontroly ze strany státních orgánů i platební agentury demotivují mladé od zahájení samostatné zemědělské činnosti.

- **Příležitosti**

Zemědělství a venkov nabízí specifické pracovní prostředí, které může lákat část mladých lidí ke vstupu do odvětví. Mnoho mladých lidí zemědělství baví a jsou ochotni hospodařit i ve ztížených nebo ne úplně příznivých podmínkách. Rozvoj robotiky, nových inovativních technologií povede k vyšší potřebě kvalifikované práce, „human welfare“ a zvýšené atraktivitě

odvětví. Méně příznivé pracovní podmínky, které mladé lidi často odrazují, mohou být překonány do určité míry modernizací a zlepšením technologií; robotizace značné části procesů může snížit pracovní náročnost a nároky na pracovní sílu.

Různorodá struktura z hlediska výrobního zaměření umožňuje, že si potenciální mladý zaměstnanec nebo podnikatel může vybrat, kde bude zaměstnán či v jaké oblasti bude hospodařit (např. tržní výklenek). Existují odvětví zemědělství, jež jsou pro mladé zemědělce atraktivní (chov koní, vinařství apod.).

Poradenský systém AKIS, pokud bude dostatečně rozvinut a rozpracován, může usnadňovat zahájení a rozvoj podniků mladých zemědělců i absorbovat část mladých absolventů zemědělských oborů, kteří takto mohou najít uplatnění v oboru.

K usnadnění zahájení činnosti a překonání vstupních překážek mohou mladí začínající zemědělci využít finanční podporu.

- **Hrozby**

Počet absolventů zemědělských škol je sice stále relativně vysoký, ale v posledních letech klesá. Velká část absolventů SŠ zemědělských oborů (46 % dle výzkumu v roce 2016) do zemědělského sektoru nevstupuje. Zemědělské podniky totiž mají vůči některým sektorům limitovanější možnosti poskytování některých benefitů svým pracovníkům. Důsledkem náročnosti je nedostatek pracovní síly na trhu práce. Pokud bude přetrvávat nedostupnost zemědělské půdy bude vstup nových zemědělců do odvětví nadále obtížný. Pokud nastane změna na úvěrovém trhu ve směru k vyšší averzi vůči riziku bankovních i nebankovních subjektů, může být pro mladé začínající zemědělce ještě obtížnější získat úvěr.

5. POTŘEBY, ZDŮVODNĚNÍ A NÁVRHY MOŽNÝCH ŘEŠENÍ

Následující kapitola uvádí identifikovanou potřebu, zdůvodňuje ji a poté ji podrobně rozebírá do dílčích potřeb a problémů a navrhuje možná řešení.

5.1 Potřeba

Potřeba 1: Získávání mladých zemědělců

Návrh priority potřeby bodovým hodnocením (max. 100 bodů): 66,2 bodů

V rámci všech potřeb identifikovaných ve všech pracovních skupinách jednotlivých specifických cílů proběhla prioritizace těchto potřeb. Každá potřeba byla bodována na škále od 1 do 5 bodů členy příslušné pracovní skupiny. Posuzovala se velikost problému, jeho závažnost a veřejný zájem. Každé z těchto kritérií mělo svou váhu. Výklad kritérií:

- **Velikost problému** (váha 8) se posuzovala podle podílu ploch / počtu podniků, kterých se problém týkal.
- **Závažnost problému** (váha 7) se posuzovala dle dopadů, protože problém jako takový nemusí mít velký rozměr a přitom je závažný.
- **Veřejný zájem** (váha 5) se posuzoval ve vztahu k zájmům soukromé sféry. Čím více se daný problém týkal celé společnosti, tím více se jednalo o veřejný zájem.

Celkové skóre u jednoho hodnotitele pak bylo vypočteno jako vážený součet udělených bodů k jednotlivým kritériím (maximum bylo 100). Výsledné bodové ohodnocení se pak vypočítalo jako průměr všech individuálních hodnocení jednotlivých expertů. Pracovní skupina Generační obměna ocenila důležitost potřeby „Získávání mladých zemědělců“ průměrným počtem 66,2 bodů.

Mustř tabulky pro stanovení priorit

Váhy	8	7	5		
Potřeba	Velikost problému	Závažnost	Veřejný zájem	Komentář k bodům	Celkové skóre
Získávání mladých zemědělců	1 – 5 bodů	1 – 5 bodů	1 – 5 bodů		$\Sigma(\text{váha} \times \text{počet bodů})$

5.2 Zdůvodnění potřeby

Z výše uvedených podkladových analýz vyplývá, že podniky, ve kterých je vedoucím mladý zemědělece do 40 let, se podílí na celkovém počtu podniků v ČR pouze z 10,2 % (Eurostat, 2016). Naopak v důchodovém věku (65 let a více) je 26,8 % vedoucích. Je tedy ohrožena generační obměna v českém zemědělství a je potřeba získávat mladé zemědělece. Převládá totiž neochota mezi studenty zemědělských oborů do zemědělství vstupovat. Podle empirického výzkumu ÚZEI mezi studenty posledních ročníků středoškolských zemědělských oborů (Spěšná a kol., 2016) po ukončení školy směřovalo rovnou do zemědělství cca 30 % studentů a cca 25 % plánovalo pracovat v zemědělství po navazujícím studiu na vysoké škole (7 % zamýšlelo pracovat v příbuzném odvětví). Z absolventů AF MENDELU v Brně směřovalo v roce 2013 do zemědělské výroby necelých 20 %, přibližně čtvrtina absolventů hodlala pracovat v zemědělském výzkumu, školství, státní správě a poradenství (Spěšná a kol., 2013). Je tedy

nutné mladé lidi ke vstupu do zemědělství motivovat. Proto jako hlavní potřeba vyplynula nutnost „Získávání mladých zemědělců“.

5.3 Dílčí potřeby, problémy a návrhy možných řešení

Níže uvedené schéma představuje hierarchii potřeb a návrh možných řešení. Hlavní identifikovaná potřeba je: **získávání mladých zemědělců**. Tato potřeba obsahuje dílčí potřebu **přilákat mladé zemědělce do odvětví** / motivovat je k zemědělské činnosti, kde je problémem nedostatečné povědomí mladých absolventů zemědělských škol o situaci v zemědělství.

Dále hlavní potřeba zahrnuje dílčí potřebu **usnadnění začátků podnikání**. Při zahájení podnikání totiž čelí mladí zemědělci různým překážkám a bariérám, které jim start komplikují a někdy až znemožňují. Tyto překážky podnikání lze rozdělit do tří skupin:

- Problém se získáním půdy pro zahájení a rozvoj zemědělské činnosti mladých zemědělců
- Problém s nedostatkem financí na investice do hmotného investičního majetku
- Problém s nedostatkem vhodného typu poradenství při zahájení a rozvoji zemědělské činnosti mladých zemědělců

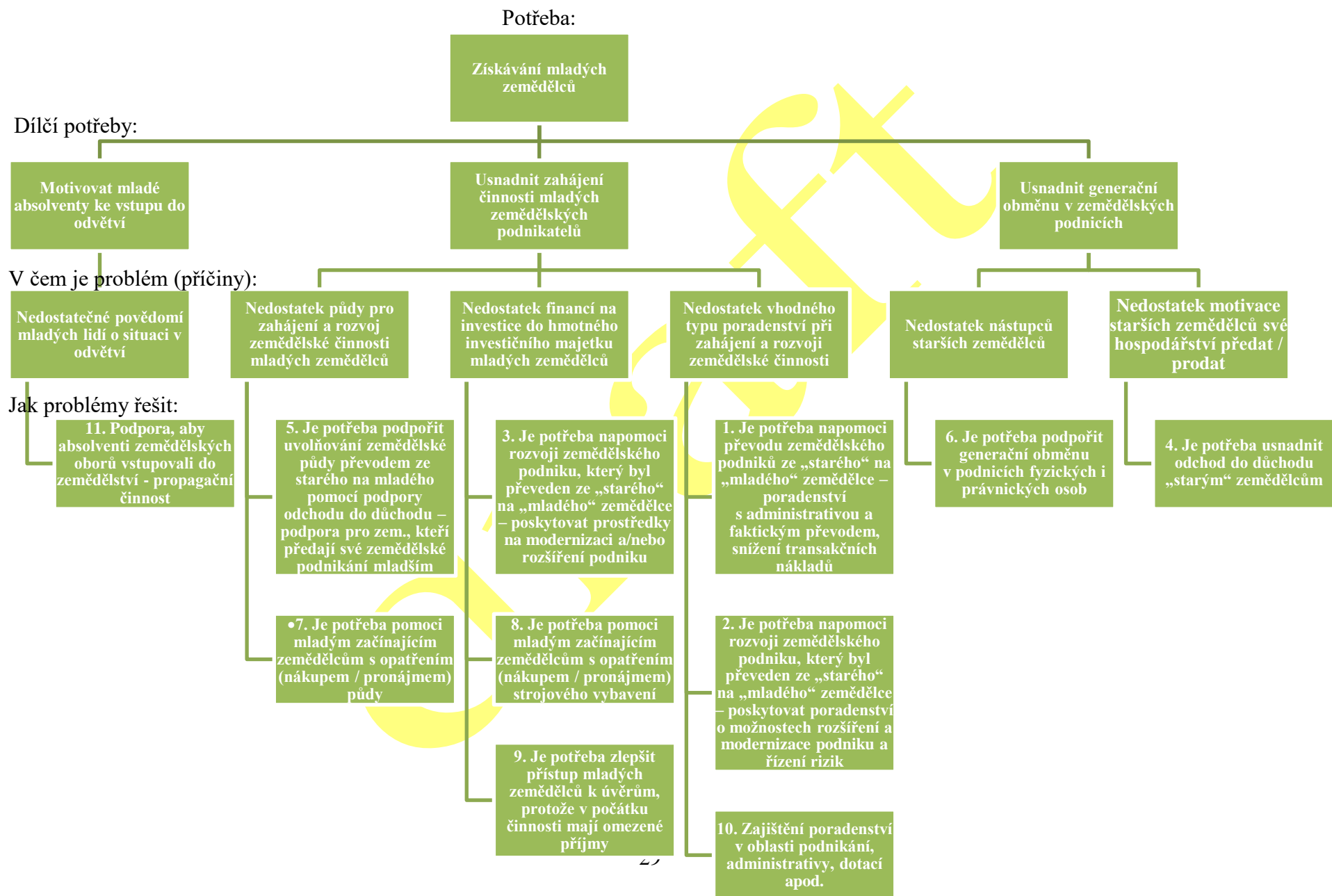
V neposlední řadě zahrnuje hlavní potřeba také dílčí potřebu **usnadnění generační obměny starším zemědělcům**, kteří buď nemají nástupce nebo nejsou motivováni k tomu, aby své hospodářství prodali nebo předali nástupcům. Dále níže uvedené schéma nastiňuje možné způsoby řešení.

Oblast problémů lze rozdělit podle toho, zda se jedná o generační obměnu v rámci rodinného hospodaření či zda přichází do odvětví nový zemědělský podnikatel. Oba případy se liší nároky na výrobní faktory (půdu a finanční kapitál) i obtížemi v počátcích činnosti.¹⁴

Možné intervence jmenované v Návrhu nařízení SZP (viz Příloha) jsou následující:

- Přímé platby – doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce
- Rozvoj venkova – založení činnosti mladého zemědělce a venkovských podnikatelských startupů

¹⁴ Výzkum ÚZEI (2018) například ukázal, že obtížnost přístupu k financím závisí na tom, zda zemědělec začíná bez zázemí, nebo přebírá hospodářství po jiném zemědělci.

Specifické problémy mladých začínajících zemědělců, kteří přebírají zavedené hospodářství (převážně v rámci rodiny):

- **1. Je potřeba napomoci převodu zemědělského podniků ze „starého“ na „mladého“ zemědělce – poradenství s administrativou a faktickým převodem, snížení transakčních nákladů¹⁵**

Zdůvodnění: Generační obměna, převzetí farmy od staršího zemědělce, vyžaduje množství administrativních úkonů. Dále s převodem mohou být spojeny daně z příjmu, DPH, daně z nabytí nemovitých věcí, poplatky za vklad do katastru nemovitostí apod.

Při převodu zemědělské farmy je nutné zohlednit daňové aspekty ve vztahu k dani z příjmu fyzických osob (zákon č. 586/1992 Sb. z příjmů, ve znění pozdějších předpisů), DPH (zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty) a dani z nabytí nemovitých věcí (zákon č. 340/2013 Sb.). Stávající legislativa ČR osvobozuje při dodržení určitých podmínek obdarovaného, případně prodávajícího od povinnosti platit daň z příjmu. Zákonem stanovené podmínky pro osvobození od zdanění při ukončení a převodu zemědělského podnikání se řídí zákonem o dani z příjmu, § 3 odst. 4 písm. f). Od daně jsou osvobozeny příjmy získané převodem majetku mezi osobami blízkými v souvislosti s ukončením provozování zemědělské činnosti zemědělského podnikání, pokud osoba blízká v činnosti zemědělského podnikatele pokračuje alespoň do konce třetího zdaňovacího období následujícího po ukončení provozování zemědělské činnosti zemědělského podnikatele převádějícího tento majetek s výjimkou nepokračování v činnosti z důvodu smrti. Tyto zákonné podmínky lze uplatnit, jak při bezúplatném převodu darem (příjemce daru – mladý zemědělec nemá při dodržení podmínek povinnost dar danit), tak i při převodu prodejem. Ovšem obdarovaný nemůže daňově uplatnit žádné související výdaje spojené s darem, jako jsou například daňové odpisy nabytého hmotného majetku, jak stanoví § 25 odst. 1 písm. i) zákona o dani z příjmu. V případě převodu formou prodeje plyne příjem z transakce prodávajícímu. Kdyby nebyly dodrženy podmínky § 3 odst. 4 písm. f) zákona o dani z příjmu, takovýto příjem by podléhal zdanění.

Rovněž při darování či prodeji zemědělského podniku jako celku není pozbytí obchodního závodu nebo jeho části předmětem DPH – v souladu s § 13 odst. 9 písm. a) a § 14 odst. 5 písm. a) zákona o DPH. Obdarovaný / kupující se poté stává automaticky plátcem DPH – není-li již plátcem. Pokud jsou prodávány pouze vybrané majetkové položky firmy, je ohledně DPH nutno přistupovat individuálně dle jednotlivých majetkových položek.

Pokud jsou prodávány nemovité věci, je podle § 2 odst. 1 zákona o dani z nabytí nemovitých věcí nutné zaplatit daň ve výši 4 % ze základu daně. Poplatníkem daně z nabytí nemovitých věcí je podle paragrafu 1 vždy **nabyvatel**. Pokud by tedy mladý zemědělec od jiného kupoval nemovitou věc, musí ji zdanit. U darovaných nemovitosti tato povinnost pochopitelně odpadá, protože se jedná o bezúplatný převod.

Možné řešení 1: Větší využití poradenského servisu MZe. Akreditovaní poradci vytvoří plán předání hospodářství (tzv. plány nástupnictví), spočítají varianty předání hospodářství (např. posouzení daňové výhodnosti prodeje vs. darování) apod.

¹⁵ V ČR je majetek získaný v dědickém řízení od všech daní osvobozen. Dědická daň byla od roku 2014 zrušena úplně, dědictví se aktuálně vnímá jako bezúplatné nabytí a je podle zákona osvobozeno od daně z příjmů. Není proto nutné podporovat dědění zemědělského podniku, které je pro dědice bez finančních nákladů.

- **2. Je potřeba napomoci rozvoji zemědělského podniku, který byl převeden ze „starého“ na „mladého“ zemědělce – poskytovat poradenství o možnostech rozšíření a modernizace podniku a řízení rizik**

Zdůvodnění: Při převzetí podniku mladým zemědělcem nemá tento dostatek zkušeností, případně je pro něj obtížné sestavit podnikatelský plán a naplňovat ho. Také zvládnutí podnikatelských rizik je zejména v začátcích podnikání obtížnější.

Možné řešení 1: Větší využití poradenského servisu MZe. Akreditovaní poradci mohou pomoci sestavit podnikatelský plán. (Tento podnikatelský plán, pokud je vytvořen v potřebné struktuře, pak může být použit jako příloha k žádosti o dotaci z investičního opatření podporujícího zahájení činnosti mladých zemědělců.)

Možné řešení 2: Se zvládnutím rizik mohou pomoci i nástroje navržené v rámci SZP. Dle článku 70 Nařízení mohou členské státy zavést podporu nástrojů řízení rizik, které pomáhají skutečným zemědělcům s řízením rizik spojených s produkcí a příjmy v rámci jejich zemědělské činnosti, jež jsou mimo jejich kontrolu. Členské státy mohou udělit podporu formou finančních příspěvků na pojistné nebo finanční příspěvky vzájemným fondům včetně administrativních nákladů na jejich založení. Zemědělcům se pak uděluje podpora na krytí ztrát alespoň 20 % průměrné roční produkce nebo příjmu v předchozích třech letech nebo průměru za tříleté období na základě předcházejícího pětiletého období, přičemž se vyloučí nejvyšší a nejnižší hodnota. V případě, že tento nástroj bude v ČR zaveden, mohou ho využívat i mladí zemědělci. Existují ale další veřejné nebo soukromé systémy řízení rizik, které může mladý zemědělec využít. Poradce by měl mladého zemědělce informovat i o těchto možnostech..

- **3. Je potřeba napomoci rozvoji zemědělského podniku, který byl převeden ze „starého“ na „mladého“ zemědělce – poskytovat prostředky na modernizaci a/nebo rozšíření podniku**

Zdůvodnění: Při převzetí podniku mladším zemědělcem často dochází k úpravám v zaběhnutém výrobním programu, k modernizaci techniky a technologií. Zagata a Sutherland (2015) zjistili, že mladí vedoucí pracovníci mají tendenci obhospodařovat modernější a více výdělečné farmy. Podle Skevase et al. (2018) přetrvává technická neefektivnost déle u těch podniků v Německu, které jsou řízeny staršími zemědělci i proto, že pravděpodobně nemají motivaci měnit stávající technologie. Změna přichází pak s novými vlastníky, kteří potřebují na nové investice prostředky.

Možné řešení 1: Pro podporu investic je možné poskytovat tak jako dosud investiční dotace na zahájení činnosti z PRV. Zde je další rozvoj podniku podpořen skutečností, že mladí žadatelé musí sestavit podnikatelský plán a naplňovat ho, aby mohli zažádat o zpětné proplacení dotace. Dále je možné využívat dotace úroků z úvěrů PGRLF – v programu Zemědělec mají mladí zemědělci do 40 let výhodnější úrokové sazby nebo přímo investiční dotace, které PGRLF poskytuje – program Investiční úvěry Zemědělec. Rovněž doplňková podpora příjmů mladých zemědělců podporuje a stabilizuje příjmovou situaci v začátcích podnikání a umožňuje tak zemědělcům financovat další rozvoj podniku.

- **4. Je potřeba usnadnit odchod do důchodu „starým“ zemědělcům**

Zdůvodnění: Matthews (2013) a CEJA (2017) upozorňují i na bariéry odchodu do důchodu, které by také měly být snižovány, aby starší generace byla nahrazena mladou. Výraznou bariérou je například to, že zemědělský podnik bývá často bydlištěm staršího zemědělce, a tak je pro něj obtížné podnik prodat nebo předat následovníkovi. Bývá obvyklé, že i když starší zemědělec předá hospodaření mladšímu, stále na farmě pomáhá nebo ji někdy i nadále řídí, protože prepis vlastnictví byl pouze formalitou, což ovšem nemusí být na škodu, pokud se mladý zemědělec na podnikání také podílí. Dále je pro staršího zemědělce výhodné držet půdu, protože poskytované přímé platby jsou vázány na půdu.

Možné řešení 1: Zde existují možnosti například v úpravě důchodové politiky, která by zemědělcům v důchodu neumožnila zároveň pobírat přímé platby na plochu. Předčasné ukončení zemědělské činnosti nemotivovalo k předání hospodaření zemědělce starší 65 let (příjemci dotace byly ve věku do 64 let – Ekotoxa a IREAS (2016)). Ačkoli počty žadatelů i uvolněné půdy poukazují na značný zájem ze strany zemědělců a jeví se tak jako pozitivní, interpretace nemusí být jednoznačná. Do této hodnoty mohou vstupovat i případy pouze administrativních převodů zemědělské půdy mezi rodinnými příslušníky, u nichž však nedošlo k reálnému postoupení podniků, které byly zmiňovány v průběhu rozhovorů se zainteresovanými stranami. (Ekotoxa a IREAS, 2016) Na druhou stranu toto řešení je spíše teoretické, protože by vyžadovalo změnu důchodové politiky.

- **5. Je potřeba podpořit uvolňování zemědělské půdy převodem ze starého na mladého pomocí podpory odchodu do důchodu – podpora pro zemědělce, kteří předají své zemědělské podnikání mladším**

Zdůvodnění: Půda je omezený výrobní faktor, a tak je nutné její uvolňování mladším věkovým kategoriím. Podle Matthewse (2013) starší zemědělci nemají důvod opustit zemědělské podnikání, protože pobírají dotace na půdu, i když už jsou v důchodovém věku a rovněž pobírají i starobní důchod.

Možné řešení 1: Zde by se nabízela možnost pokračovat v opatření Předčasné ukončení zemědělské činnosti, ale v návrh *Narizení* není již tento typ intervence uveden. V minulém programovém období byla v PRV 2007–2013 převedená výměra zemědělské půdy v rámci opatření 113 Předčasné ukončení zemědělské činnosti (I.1.3) ve výši 30 957 ha. Z toho vyplývá, že průměrná velikost převedené výměry zemědělské půdy v rámci byla 48,2 ha. Celkem v roce 2016 hospodařilo 2710 mladých zemědělců do 40 let (s výměrou aspoň 5 ha) na 410 340 hektarech. Průměrný zemědělský podnik zemědělce mladšího 40 let obhospodařoval v roce 2016 151,4 ha zemědělské půdy (UAA). Je tedy vidět, že opatření Předčasné ukončení zemědělské činnosti pomohlo spíše menším hospodářstvím, avšak i tak je podíl předané půdy poměrně významný.

Před nabytím zemědělské půdy 224 (36 %) mladých zemědělců nehospodařilo na žádné zemědělské půdě, 3 roky před nabytím nehospodařili na žádné zemědělské půdě 472 (76 %) mladých zemědělců. Je zřejmé, že aspoň částečně by podstoupené podniky napomohly novým zemědělcům. Zemědělci mladší 35 let obhospodařovali v průměru menší hospodářství (120,9 ha), zatímco ti nejmladší do 25 let pouze 57,7 ha. Čím starší jsou zemědělci, tím v průměru větší hospodářství mají (kategorie od 35 do 39 let v průměru až 174,9 ha).

Kombinace opatření zahájení činnosti mladého zemědělce a předčasného odchodu do důchodu se objevovala ve 38 % případech (239 projektů).

Zvětšování stávající výměry předávaných podniků ale nebylo v rámci opatření vyžadováno. Například Davis, Caskie a Wallace (2009) uvádí, že zvětšení rozsahu zemědělských činností v

praxi bylo nepravděpodobné u většiny respondentů, kteří uvedli, že by byli ochotni účastnit se programu předčasného odchodu do důchodu a převést své podíly na syna nebo dceru, kteří by poprvé začali samostatně pracovat v zemědělství.

- **6. Je potřeba podpořit generační obměnu v podnicích právnických osob**

Zdůvodnění: Podpořit mezigenerační „nástupnictví“ je vysoce žádoucí také v podnicích PO pro stabilizaci zemědělské výroby a zaměstnanosti. Manažeři a vedoucí v podnicích PO by také měli myslet na budoucnost podniku a „vychovat“ si následující generace, které by v zemědělské výrobě pokračovaly.

Možné řešení 1: Zemědělské podniky PO mohou nabídnout mladším pracovníkům jako motivaci podíl na majetku podniku (společník v s.r.o. nebo akcie v a.s.). Pokud jsou dostatečně kapitálově silné, nabídnutí majetkového podílu ve společnosti, zaměstnanecké benefity apod. jim mohou pomoci k získání a udržení nejen mladých pracovníků.

Možné řešení 2: Účinné mohou být praxe a stáže studentů v zemědělských podnicích, ve skutečném provozu, iniciované především samotnými velkými zemědělskými podniky. V rámci SZP (viz. článek 86, ods. 7 Nařízení) mohou členské státy ve svých strategických plánech rozhodnout o použití určité částky příspěvku z EZFRV k financování akcí nadnárodní vzdělávací mobility osob v oblasti zemědělství a rozvoje venkova zaměřených na mladé zemědělce podle [nařízení o programu **Erasmus**], což může poskytnout mladým lidem nové zkušenosti a umožnit získat praxi v oboru.

Možné řešení 3: Poskytování náborových příspěvků absolventům zemědělských škol, kteří začnou pracovat v zemědělských podnicích s potenciálem, že se budou podílet na řízení podniku. Příspěvky by mohli jejich příjemci využít i k nákupu majetkových podílů v podniku.

Specifické problémy mladých začínajících zemědělců, kteří zahajují podnikání bez předchozího zázemí:

- **7. Je potřeba pomoci mladým začínajícím zemědělcům s opatřením (nákupem / pronájmem) půdy**

Zdůvodnění: Půda je základní výrobní faktor v zemědělství, jehož množství je limitované. Pro podnikatele, kteří v zemědělství začínají bez zázemí, je obtížné půdu získat ať už nákupem nebo aspoň pachtem. Potřeba zajištění půdy byla jmenována také za jednu z hlavních bariér zahájení činnosti i v dotazování ÚZEI (2018). Nákup zemědělských pozemků byl velmi obtížný pro 62,2 % respondentů a nájem pro 42,5 % a spíše obtížný pro 15,5 % a 26,9 % (v tomto pořadí dotazovaných).

Možné řešení 1: Nákup půdy mladými zemědělci bude možné podle čl. 68 *Nařízení* řešit také s využitím finančních nástrojů. V rámci PGRLF už nyní existují dva programy. První je na dotaci úroků z úvěrů na nákup půdy (nyní – v roce 2018 - pozastavené). Úvěr byl poskytován žadateli na nákup nestátní zemědělské půdy. Výše úvěru nesmí být nižší než 100 tis. Kč. Maximální procentní sazba podpory je 5 % p. a. a úrokové zatížení příjemce podpory je minimálně 0,5 % p. a. Dále je PGRLF přímo poskytován úvěr na nákup půdy. Podpora je poskytována na nákup zemědělské půdy s průměrnou jednotkovou kupní cenou (určena váženým průměrem) v maximální výši 35 Kč/m². Pokud cena přesáhne maximální výši, bude výše úvěru snížena o rozdíl, o který cena půdy přesahuje maximální výši.

Možné řešení 2: Článek 19 Nařízení umožňuje užít finanční nástroje k podpoře mladých začínajících zemědělců společně s předložením podnikatelského plánu. Odůvodněním pro použití finančních nástrojů je především v případech, kdy dochází k tržnímu selhání. To se děje například tehdy, pokud existují mezi finančním zprostředkovatelem a podnikem asymetrické informace. Finanční zprostředkovatelé, aby vyhodnotili rizika a snížili náklady spojené s cíleným vyhodnocením rizika věřitele, někdy vyžadují doložení úvěrové historie a/nebo dluhopisu. Některé komerčně životaschopné podniky to nemohou poskytnout (např. mladí farmáři, kteří s podnikáním začínají). Proto je odůvodněné zavést finanční nástroje i pro mladé zemědělce.

Možné řešení 3: Ke změnám ve vlastnictví a přístupnosti půdy přispívá také opatření Komplexní pozemkové úpravy, jejichž cílem je prostorově a funkčně uspořádat pozemky, scelovat je nebo dělit a zabezpečovat využití pozemků a vyrovnávat jejich hranic tak, aby se vytvořily podmínky pro racionální vlastnické hospodaření. V těchto souvislostech se uspořádávají vlastnická práva a s nimi související věcná břemena.

- **8. Je potřeba pomoci mladým začínajícím zemědělcům s opatřením (nákupem / pronájmem) strojového vybavení**

Zdůvodnění: Podle typu výroby se různí i náklady na zahájení činnosti. Mladí začínající zemědělci bez předchozího zázemí musí nakupovat různé technologie, jejichž cena a využití se liší v závislosti tom, zda se jedná o živočišnou výrobu a její typ nebo rostlinnou výrobu a specializace v obou odvětvích.

Možné řešení 1: V PRV 2007–2013 a 2014–2020 byla možnost financovat investice z opatření I.1.1 a 4.1.1 Modernizace zemědělských podniků. Investiční podpory budou moci pokračovat i nadále (jsou definované v článku 68 *Nařízení*). V minulém programovém období bylo preferenční kritérium „mladý zemědělec“ a možnost čerpání vyšší podpory uplatněno v 34 % projektů, které čerpaly 30 % podpor.

Možné řešení 2: PGRLF nabízí program garance úroků z úvěrů Zemědělec. Maximální hrubá míra se pohybuje od 30 % do 50 v závislosti na typu projektu (způsobilých investicích) a místě jeho realizace. Příjemce podpory investuje zejména do strojního zařízení, vybavení, technologických celků, výstavby, pořízení nebo vylepšení nemovitého majetku či investic na nákup plemenných zvířat, přičemž podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti zemědělského podniku, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce podniku zemědělského prvovýrobce. Mezi lety 2007 až 2017 bylo z toho programu podpořeno 7 649 mladých zemědělců, kteří představovali 35,3 % všech schválených žádostí. Dále PGRLF nabízí zajištění úvěrů na pořízení investičního majetku v závodech, které provozují zemědělskou prvovýrobu či se zabývají zpracováním zemědělských produktů nebo působí v odvětví lesního hospodářství či zpracování dřeva. Podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti závodu, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce. Maximální doba ručení je 60 měsíců. PGRLF také přímo poskytuje investiční úvěry v programu Zemědělec ve výši od 100 tis. Kč do 10 mil. Kč s dobou splácení až 15 let.

Možné řešení 3: Rovněž doplňková podpora příjmů mladých zemědělců podporuje a stabilizuje příjmovou situaci v začátcích podnikání a umožňuje tak zemědělci financovat další rozvoj podniku.

- **9. Je potřeba zlepšit přístup mladých zemědělců k úvěrům, protože v počátku činnosti mají omezené příjmy**

Zdůvodnění: Menší a střední podniky (do této kategorie většinou spadají také podniky mladých začínajících zemědělců) platí vyšší úrokové sazby¹⁶. Největší rozdíl byl v roce 2013, kdy skupina malých podniků platila v průměru úrokovou sazbu ve výši přes 8 %, zatímco velmi velké podniky (měřeno výší standardní produkce) měly sazbu jen necelých 4,5 %. Přes pokles úrokových sazeb v kategorii malých podniků i v roce 2016 stále platilo, že malí zemědělci platí nejvyšší sazby (téměř 6 %), zatímco velmi velké jen 3,5 % a velké necelých 4,5 %. U středně velkých podniků se od roku 2014 pohybuje úroková sazba okolo 5,5 %. Pro menší podniky je tedy investování z cizích zdrojů dražší než pro velké, což může být problém i pro mladé začínající zemědělce, jejichž hospodářství je dosud malé. O horším přístupu k financím a úvěrům svědčí i fakt, že objem úvěrů v Kč/ha je mnohem nižší u ekonomicky malých a menších podniků¹⁷. Je sice možné, že tyto nežadají o úvěry v tak vysoké výši nebo tak často jako velké a velmi velké podniky, ale i tak je zřetelné, že velmi velké podniky získaly v roce 2016 více než dvojnásobný objem úvěrů oproti malým.

Možné řešení 1: V rámci programu Zemědělec PGRLF jsou nabízené zvýhodněné sazby na úroky z úvěrů pro mladé zemědělce. Ačkoli bankovní úvěry byly v průměru mladým zemědělcům poskytovány s vyšší sazbou o cca 0,59 % p. a., díky zvýhodnění sazby podpory PGRLF pro mladé zemědělce (v průměru o 0,69 % p. a.) se výsledné průměrné sazby po započtení úrokové podpory PGRLF pro mladé zemědělce dostaly těsně pod výsledné sazby žadatelů bez zvýhodnění na průměrnou úroveň 1,91 % p. a. Průměrná výše poskytnutého úvěrů na jednoho mladého zemědělce byla v průměru 1,3 mil. Kč, zatímco u ostatních zemědělců 1,9 mil. Kč.

Možné řešení 2: Obdobně jako v PGRLF je možné v rámci finančních nástrojů SZP dotovat komerční úroky z úvěrů mladým začínajícím zemědělcům a dávat jim zvýhodněnou sazbu oproti ostatním zemědělcům.

Možné řešení 3: Řešením nedostatku financí na investice a další rozvoj podnikání jsou i doplňkové platby pro mladé zemědělce na hektar zemědělské půdy. Doplňková platba na hektar měla dopomoci k rozvoji zemědělského podniku, a to nejen v oblasti příjmů, ale i hmotnému rozvoji (růst výměry půdy, počtu DJ apod.).

Obecné problémy

- **10. Zajištění poradenství v oblasti podnikání, administrativy, dotací apod.**

Zdůvodnění: Výzkum ÚZEI (2018) zjistil, že pro začínající mladé zemědělce není systém poradenství dostatečně rozvinut. 33,7 % respondentů považovalo úroveň odborného

¹⁶ Zdroj: Výpočty ÚZEI na datech FADN (Medonos, 2018)

¹⁷ Zdroj: Výpočty ÚZEI na datech FADN (Medonos, 2018)

poradenství za dostačující, avšak 42,0 % za nedostatečnou. Bylo by vhodné, aby se poradci specializovali na poradenství v oblasti zahájení činnosti. Poradců s touto kvalifikací je málo a někdy je na ně nutné i čekat delší dobu, jejich ochota se pak snižuje. Závislost na poradcích je relativně vysoká, více než polovina projektů – žádostí o dotaci pro mladého začínajícího zemědělce – je podávána s pomocí poradce. Například žádosti o dotaci z opatření 6.1.1 byly ve 2. kole zpracovány poradci ze 62,5 %, ve 4. kole z 61,5 % a v 6. kole ze 58,4 %. V průměru za všechna kola bylo okolo 46 % poradenských společností právními osobami (s.r.o., a.s., z.s., v 6 případech i MAS apod.). Každý poradce v průměru zpracoval více jak 4 projekty (těch bylo 940 a poradců 216).

Možné řešení 1: Bylo by vhodné vyškolit poradce v oblasti zahájení zemědělské činnosti, a to jak na případy, kdy (mladý) zemědělec začíná úplně „od nuly“, tak i na situace, kdy dochází k převzetí zemědělského podniku apod. Dále by měla být přijata opatření, která sníží administrativní zátěž a minimalizují tak potřebu použití poradenských společností při podávání žádostí o dotaci. (Nutnost „dotačního“ poradenství by se měla snížit.) Poradenství v oblasti podnikání (co vyrábět, pro koho, jaké zvolit distribuční cesty, podnikatelský plán apod.) je naopak žádoucí podporovat.

- **11. Podpora, aby absolventi zemědělských apod. škol vstupovali do zemědělství pomocí propagační činnosti**

Zdůvodnění: Studenti zemědělských oborů často již prvoplánově hodlají pracovat v jiném odvětví či se tak rozhodují po ukončení studia. Podle výzkumu ÚZEI (2016) téměř 46 % absolventů středních škol zemědělského zaměření ani neplánuje v odvětví pracovat. Je možné, že mladí nemají třeba správné informace o tom, co toto povolání obnáší, jak je finančně ohodnoceno, jaká je skutečná náročnost práce, jaké jsou nové technologie, využití IT, apod. Zemědělství je vnímáno jako špatně placené a fyzicky náročné zaměstnání, i když díky moderní mechanizaci a robotizaci toto již do značné míry neplatí. Především odborné a kvalifikované práce v zemědělství jsou finančně oceněny.

Možné řešení: Podle výzkumu ÚZEI (2016) ale 54 % dotazovaných absolventů v zemědělství pracovat chce. 97,2 % z nich uvedlo, že vliv na jejich rozhodnutí mělo to, že je práce baví. Obdobně i dotazování ÚZEI (2018) zjistilo, že pro většinu mladých zemědělců, kteří zahájili zemědělskou činnost, bylo motivem, že je práce baví, že se jedná o práci v přírodě nebo se zvířaty. U těchto absolventů stačí tedy vytvořit vhodné podmínky pro začátek zemědělské činnosti (ať už formou zahájení samostatného hospodaření či zapojením do činnosti v rámci již fungujících zemědělských podniků různých forem a zaměření). Prestiž zemědělství se snaží navracet svou činností různé nevládní organizace například prostřednictvím různých akcí „Poznej svého farmáře“, „Zemědělství žije“, „Zemědělec roku“, Oranžová stuha v rámci soutěže Vesnice roku apod. Přesto, že je vylepšení obrazu zemědělské činnosti mimo rámec SZP, určitě by zvýšení prestiže tohoto odvětví napomohlo i přirozené generační obměně.

6. MOŽNOSTI EFEKTIVNÍHO ŘEŠENÍ V RÁMCI NÁSTROJŮ SZP

Primárně je nutné poznamenat, že vymezený problém není plně zapříčiněn skutečnostmi, které jsou zcela řešitelné nástroji SZP. Ty je mohou – za předpokladu vhodného cílení – v dílčích oblastech redukovat. Nabízí se níže uvedené možnosti podpory generační obměny. Doporučení, která opatření k řešení vybraných problémů využít:

- grantová podpora na zahájení činnosti mladého zemědělce,
 - doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce,
 - grantová podpora v kombinaci s finančními nástroji,
 - nástroje Evropské investiční banky,
 - motivování studentů zemědělských škol stážemi / praxí v zemědělských podnicích,
 - stimulace získávání absolventů zemědělských oborů poskytováním náborových příspěvků,
 - vytváření příznivého obrazu zemědělství v očích veřejnosti.
- **Grantová podpora na zahájení činnosti mladého zemědělce**

Vzhledem k tomu, že z dostupných analýz vyplývá (viz např. Davis (2013)), že mladší vedoucí farem mají větší schopnosti přijmout a osvojit si nové technologie a praktiky, a zároveň tíhnou k ekologicky šetrnějšímu obhospodařování půdy, a zároveň také ve většině případů disponují vyšším vzděláním (často s odbornou specializací), doporučujeme pokračovat v **podpoře zahájení činnosti mladých zemědělců**. Předpokladem většího efektu podpory je nastavení takových podmínek, aby nedocházelo k obcházení cíle opatření a byly podporovány životaschopné farmy, jejichž vedení převzal mladý zemědělec. Podle zjištění ex-post hodnotitelů Ekotoxa a IREAS (2016) opatření podpořilo mladé zemědělce, kteří byli schopni s podporou dosáhnout významně většího navýšení hrubé přidané hodnoty (HPH), než tomu bylo v odpovídajícím odvětví (potravinářství i zemědělství), a tak je možné konstatovat, že podpořené farmy byly skutečně životaschopné. To bylo podpořeno i tím, že pro vstup do opatření byla stanovena minimální hranice standardní produkce, která by zajistila aspoň minimální úroveň příjmu pro vlastníka. Na druhou stranu ale to, že je tato velikost požadovaná před zahájením činnosti „může vést k tomu, že opatření nebude primárně sloužit k podpoře zahájení činnosti, ale že bude spíše plnit funkci rozvoje již existujících podniků, nebo těch, které jsou právě přebírány v rámci generační obměny. Tento typ podpory je však zajišťován opatřením 121 – Modernizace zemědělských podniků. Bylo by tedy vhodné snížit požadovaný velikostní limit tak, aby žadatel zajistil generování dostatečného příjmu do 2-4 let po zahájení činnosti.“ (Ekotoxa a IREAS, 2016).

Rovněž je vhodné, že se výplata bude realizovat najednou a nezatíží se tak cash-flow mladého zemědělce tím, že by musel získat z vlastních zdrojů poměrně velké množství peněz dříve, než bude moci investovat. Podle článku 69 *Nariženi* bude podpora udělována formou jednorázové výplaty celé částky dotace. Podpora je omezena maximální částkou 100 000 EUR a lze ji kombinovat s finančními nástroji. Podniky mohou využívat i **ostatní investiční opatření** sloužící k jejich rozvoji – například až čtvrtina žadatelů aspoň jednou získala také podporu z opatření PRV Modernizace zemědělských podniků.

- **Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce**

Podle článku 14 *Narřízení* patří mezi přímé platby oddělené od produkce i **doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce**, na kterou by členské státy měly dle odstavce (43) preambule *Narřízení* vyčlenit částku odpovídající alespoň 2% krytí ročních přímých plateb. Dále by členské státy měly stanovit ve svých strategických plánech SZP preferenční podmínky finančních nástrojů pro mladé zemědělce a nováčky. Pokud by stát poskytoval základní podporu příjmu na základě platebních nároků, musí spravovat vnitrostátní rezervu, která je přednostně využita k přidělování platebních nároků podle článku 22 *Narřízení* těmto zemědělcům:

- a) *mladým zemědělcům, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik;*
- b) *zemědělcům, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik jako vedoucí tohoto podniku a mají vhodnou odbornou přípravu nebo získali nezbytné dovednosti, jež členské státy pro mladé zemědělce stanovily.*

Článek 27 *Narřízení* pak definuje podmínky pro poskytnutí doplňkové podpory příjmu pro mladé zemědělce. Tato podpora má podobu roční platby oddělené od produkce na způsobilý hektar pro nově založený zemědělský podnik, který má nárok na platbu v rámci základní podpory příjmu podle článku 17 *Narřízení*.

Význam této podpory pro generační obměnu není přímo prokazatelný. Jedná se o možnost zvýšení příjmů zemědělců, která může přispět k vyšší motivaci starších předávat své hospodaření mladším, podpořit stabilizaci příjmů podpořených podniků či zvýšit dynamiku růstu jejich výměry. Její primární funkcí se stabilizovat příjmy podniků. Rozhodnutí o jejím zavedení je podloženo podrobnějšími analýzami v příslušné části Strategického plánu SZP.

- **Grantová podpora v kombinaci s finančními nástroji**

V následujícím programovém období se nabízí také možnost **kombinovat podpory na zahájení činnosti pro mladé zemědělce i s finančními nástroji** (FN) nebo s dotacemi poskytovanými PGRLF na investice v rámci režimu *de-minimis*. Podle odstavce (42) preambule *Narřízení* by členské státy měly podporovat využívání záruky InvestEU a kombinace grantů a finančních nástrojů:

S ohledem na potřebu zaplnění investiční mezery v unijním zemědělském odvětví a potřebu zlepšit prioritním skupinám, obzvláště pak mladým zemědělcům a nováčkům s rizikovějším profilem, přístup k finančním nástrojům by měly být podporovány využívání záruky InvestEU a kombinace grantů a finančních nástrojů. Protože se finanční nástroje v jednotlivých členských státech výrazně liší v důsledku odlišného přístupu k financím, rozvoji bankovního sektoru, přítomnosti rizikového kapitálu, obeznamenosti s veřejnou administrativou a potenciální škálou příjemců, měly by členské státy ve strategickém plánu SZP stanovit vhodné cíle, příjemce a preferenční podmínky a další možná pravidla způsobilosti.

v rámci kterých bude možné mimo jiné financovat i nákup pozemků mladými zemědělci za využití finančních nástrojů (článek 68, odstavec 3, bod c) *Narřízení*), což může napomoci mladým zemědělcům zmírnit stávající problémy s nákupem půdy.

Podle ex-ante hodnocení finančních nástrojů (Haskoning DHV, 2019) se doporučuje kombinace dotace a FN pro začínající zemědělce, přičemž z FN se jedná o a) poskytnutí garance a b) zvýhodněný úvěr. Finance navrhuje hodnotitel kombinovat v poměru 1:1 (např. zvýšení úrovně dotace ze současných 45 000 EUR na 50 000 EUR a FN do výše 50 000 EUR). Při cílové skupině 1400 žadatelů by alokace činila zhruba 1,5 – 1,8 mld. Kč. Podle průměrné výměry a ceny půdy stanovil hodnotitel celkovou alokaci FN pro mladé zemědělce na 2,1 – 2,4 mld. Kč. Na druhou stranu ale hodnotitel doporučuje částku snížit (dotační závislost v AGRI sektoru je značná, lze očekávat snížení celkových investic vlivem snížení dotací) na 1,5 – 2,1 mld. Kč. Avšak upřesnění parametrů a kombinace obou nástrojů bude předmětem konkrétního nastavení investiční strategie v závislosti na domluvě s vybraným správcem FN.

- **Nástroje Evropské investiční banky**

Evropská investiční banka (EIB) podporuje mladé zemědělce tím, že přispívá k zavedení finančních nástrojů v rámci EZFRV. Dále přímo poskytuje vlastní úvěrové a záruční nástroje a poradenskou podporu řídicím orgánům. Ze všech dostupných nástrojů EIB je možné v rámci EZFRV použít tyto dvě struktury:¹⁸ a) Podpora začínajících mladých zemědělců – půjčky na sdílení rizik, b) záruční nástroj. EIB nově zavedla program půjček v hodnotě 1 miliardy EUR, ze kterého se budou poskytovat půjčky prostřednictvím finančních zprostředkovatelů malým a středním podnikům (včetně zemědělců), přičemž mladí zemědělci budou mít v jedné jeho části prioritu. Očekává se, že spolu se spolufinancováním finančních zprostředkovatelů dojde k mobilizaci 2 miliardy EUR. EIB chce, aby řídicí orgány EZFRV využily své zdroje EZFRV ke zvýšení dostupného balíčku financování a učinily ho ještě atraktivnějším pro zemědělce, a to s pomocí finančních nástrojů, jako jsou záruky, které mohou snížit ceny a požadavky na zajištění věřitelů.

Minimálně 10 % má být poskytnuto právě mladým zemědělcům. Na úrovni členských států budou půjčky poskytovat banky a leasingové společnosti s celoevropskou působností. Program by měl nabídnout zejména úvěry s nižší úrokovou sazbou; prodloužením začátku splácení až na 5 let; prodloužením celkové doby splácení celého úvěru (až na 15 let) a dodatečnou flexibilitou, která má reagovat na kolísání cen v zemědělství tak, aby zemědělci byli schopní úvěr splácet i v náročných obdobích. (Haskoning DHV, 2019)

- **Motivování studentů zemědělských škol stážemi / praxí v zemědělských podnicích**

Podpořit určité **mezigenerační „nástupnictví“ v podnicích PO** je pro stabilizaci zemědělské výroby a zaměstnanosti vysoce žádoucí, a to nejen ve vrcholném managementu podniků. Tito zemědělci mají odpovídající vzdělání a zkušenosti, vazbu k zemědělským činnostem, půdě a životu na venkově. Manažeři a vedoucí v podnicích PO by také měli myslet na budoucnost podniku a „vychovat“ si následující generace, které by v zemědělské výrobě pokračovaly. Účinným pomocníkem mohou být **praxe a stáže studentů** v zemědělských podnicích, ve skutečném provozu (ne pouze na školních statcích), iniciované především samotnými velkými zemědělskými podniky.

¹⁸ Fi-Compass (2019) – Společná iniciativa pro zlepšení přístupu mladých evropských zemědělců k financování. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/events/improving-access-to-funding-young-farmers_en.pdf

V rámci SZP (viz. článek 86, ods. 7 Nařízení) mohou členské státy ve svých strategických plánech rozhodnout o použití určité částky příspěvku z EZFRV k financování akcí nadnárodní vzdělávací mobility osob v oblasti zemědělství a rozvoje venkova zaměřených na mladé zemědělce podle [nařízení o programu **Erasmus**], což může poskytnout mladým lidem nové zkušenosti a umožnit získat praxi v oboru.

- **Stimulace získávání absolventů zemědělských oborů poskytováním náborových příspěvků**

Problém generační obměny v zemědělství není rozhodně zcela řešitelný pouze nástroji SZP a podporou mladých manažerů zemědělských podniků. Obecně se zemědělství jako celek potýká s nedostatkem mladých kvalifikovaných pracovníků na různých pozicích (především odbornějšího charakteru – agronom, zootechnik, ekonom apod.). Zde lze navrhnout i jiná řešení, než je pouze podpora prostřednictvím investiční dotace na zahájení činnosti mladých zemědělských manažerů – například ve formě **náborových příspěvků pro nové mladé pracovníky**. Pokud jsou podniky kapitálově silné, mají i samy různé možnosti v podpoře generační obměny – nabídnutí majetkového podílu ve společnosti; zaměstnanecké benefity apod.

- **Vytváření příznivého obrazu zemědělství v očích veřejnosti**

Rezervy jsou dosud v **propagaci zemědělství** jako prestižní činnosti, která zabezpečuje kvalitní potraviny nejen pro obyvatele ČR, udržuje krajinu a zaměstnanost na venkově a obecně plní celou řadu mimoprodukčních funkcí. Zemědělství je vnímáno jako špatně placené a fyzicky náročné zaměstnání, i když díky robotizaci toto již do značné míry neplatí. Především odborné a kvalifikované práce v zemědělství jsou finančně oceněny. Prestiž zemědělství se snaží navracet svou činností různé nevládní organizace například prostřednictvím různých akcí „Poznej svého farmáře“, „Zemědělec roku“, „Zemědělství žije“, Oranžová stuha v rámci soutěže Vesnice roku apod. Přesto, že je vylepšení obrazu zemědělské činnosti mimo rámec SZP, určitě by zvýšení prestiže tohoto odvětví napomohlo i přirozené generační obměně.

- **Shrnutí**

V rámci nové SZP existují možnosti v pokračování současné podpory mladých zemědělců formou doplňkové podpory příjmů v rámci přímých plateb a grantu na zahájení zemědělské činnosti. Jedná se o efektivní řešení problému generační obměny, ale jak vyplývá z výše uvedených analýz a především z Teorie změny, nemůže pouze podpora ze SZP pokrýt celou šíři problému. Existuje řada oblastí, které je potřeba řešit, ale které jsou mimo působnost SZP i mimo působnost zemědělské politiky jako takové. V Teorii změny byl identifikován problém nedostatku motivace mladých absolventů ke vstupu do odvětví z důvodu nedostatečného zájmu mladých absolventů o uplatnění v zemědělství, kdy je nutná změna obrazu zemědělství v myslích studentů. Zde se nabízí řešení pomocí propagační činnosti, podpory ZŠ a SŠ, aby pořádaly exkurze do zemědělských podniků, účastnily se různých zemědělských akcí apod. Dále je vhodné více spolupracovat s profesními organizacemi, které pořádají řadu akcí s potenciálem zlepšit obraz zemědělství. Další možnostmi jsou různé zahraniční stáže na farmách, programy Erasmus apod. Obdobně jsou mimo SZP i nástroje pro zlepšení přístupu nových zemědělců k půdě formou například zvýhodněných nákupů půdy mladými zemědělci, pokud

by se případně uvažovalo o jejich zavedení, což ale v dokumentu nedoporučujeme. SZP tedy má potenciál efektivně řešit generační obměnu, ale je potřeba ji doplnit o další opatření na národní úrovni.

7. MÍRA STÁVAJÍCÍHO ŘEŠENÍ PROBLÉMU

7.1 Míra řešení ve stávající SZP

- **1. pilíř SZP – přímé platby**

V **programovém období 2014–2020** se přímé platby skládají ze sedmi částí, z nichž režim dodatečných plateb pro mladé zemědělce patří mezi povinné systémy a jeho cílem je podpořit generační obnovu. Cílem podpory je usnadnit založení zemědělského podniku a jeho rozvoj v počátečních letech podnikání. Poskytuje se ve formě 25% navýšení k Jednotné platbě na plochu (SAPS) – základní platby (hodnoty platebních nároků) na prvních 90 hektarů všem mladým zemědělcům (do 40 let věku), novým začínajícím zemědělcům nebo zemědělským podnikům založeným v uplynulých 5 letech po dobu prvních 5 let od založení. Tato podpora je financována až do výše 2 % vnitrostátních prostředků. Jedná se o dodatečné opatření, které doplňuje stávající opatření pro mladé zemědělce v rámci programů rozvoje venkova. (Massot, 2017)

Sazba v roce 2015 činila 885 Kč (25 % ze SAPS ve výši 3543 Kč) a v roce 2016 878 Kč (25 % z 3514 Kč). V roce 2017 činila sazba už jen 844 Kč/ha, ale o rok později byla navýšena na 1 694 Kč/ha. V roce 2015 bylo podpořeno fungování 3 890 mladých zemědělců na 8 475 hektarech a v roce 2016 4 273 na 84 475 ha. Průměrná podporovaná výměra se ve všech letech pohybovala okolo 20 ha. Meziročně se mírně zvýšil podíl právnických osob. Nejvyšší počet žadatelů byl dosažen v letech 2017 (4 289) a 2018 (5 305).

Tabulka 3. Statistika z žádostí o dotaci na podporu mladých zemědělců

	2015	2016	2017	2018
Celkový počet mladých zemědělců	3 890	4 273	4 289	5305
Celková podporovaná výměra	77 650 ha	84 475 ha	84 364 ha	111 873 ha
Průměrná podporovaná výměra	20,0 ha	19,8 ha	19,7 ha	21,1 ha
Počet fyzických osob	3 724 (96 %)	4 050 (95 %)	4 038 (94%)	5 072 (96%)
Počet právnických osob	166 (4 %)	223 (5 %)	251 (6%)	5 072 (96%)

Zdroj: MZe (2018)

Na základě dat z LPIS byli identifikováni zemědělci, kteří zahájili činnost (resp. zaregistrovali svou půdu v LPIS v roce 2014) a začali pobírat doplňkovou platbu na plochu pro mladé zemědělce. Celkem jich bylo 537 s průměrnou výměrou 9,6 ha. V dalším roce nově zaregistrovalo půdu do LPIS a pobíralo na ni platbu 1316 mladých (s průměrnou výměrou 26,7

ha) a v roce 2016 nově registrovalo půdu 822 podniků mladých zemědělců s ještě větší průměrnou výměrou 68,7 ha.

Evropský účetní dvůr, který prováděl audit podpor z 1. pilíře SZP (byť se netýkal konkrétně ČR) odhalil nedostatky plošné podpory poskytované mladým zemědělcům. „Podpora není založena na řádném posouzení potřeb, neodráží obecný cíl podpory generační obnovy, není vždy poskytována mladým zemědělcům, kteří to potřebují, a někdy je poskytována také podnikům, kde mladí zemědělci hrají jen malou roli.“ (ECA, 2017) Tyto nedostatky mohou být v budoucím programovém období překonány důkladnější analýzou a identifikací potřeb ve Strategickém plánu. Co se týče významnosti role mladých v podniku, již nyní je tento problém v ČR ošetřen definicí, kdy příjemce podpory musí být vlastníkem zemědělského podniku. Dále podle zjištění ECA (2017) členské státy nekoordinují platby v rámci pilíře 1 s podporou mladých zemědělců v rámci pilíře 2. Tato nevýhoda bude v budoucím programovém období eliminována existencí jednoho Strategického plánu, kde bude provázanost obou intervencí patrnější a jednodušeji dohledatelná. „Podpora je poskytována ve standardizované podobě, která nezohledňuje jiné potřeby než dodatečné příjmy. Společný rámec pro monitorování a hodnocení neobsahuje žádné ukazatele výsledků.“ (ECA, 2017) Z tohoto je zřejmé, že i přímé měření účinků podpory na generační obnovu je obtížné. Je možné souhlasit s tím, že přínos doplňkových přímých plateb ke generační obměně je těžko měřitelný a obtížně stanovitelný. Nárůst počtu žadatelů o doplňkové přímé platby mezi lety 2015 až 2017 koresponduje s nárůstem počtu zemědělců mladších 40 let (resp. zemědělských podnikatelů zapsaných v zemědělském rejstříku). Je ale složité prokázat příčinnou souvislost a potvrdit, že k nárůstu počtu nových mladých zemědělců přispívají právě doplňkové přímé platby.

- **2. pilíř SZP – Program rozvoje venkova¹⁹**

V programovém období 2007–2013 bylo v rámci opatření PRV **I. 3. 2 Zahájení činnosti mladých zemědělců** schváleno a proplaceno 1 364 projektů (cílem bylo podpořit 1 500 projektů) v celkové hodnotě 94 984 tis. eur (oproti plánovaným 55 090 eur). Došlo ke zvýšení zemědělské HPH v podpořených podnicích o 15 360 tis. eur (indikátor byl 18 000 eur). Na opatření byl rozpočet ve výši 1,5 % celkového rozpočtu PRV. Celkové investice vyvolané podporou z PRV u schválených projektů dosáhly výše téměř dvojnásobné – cca 95 mil. EUR, protože systém preferenčních kritérií zvýhodňoval podnikatele, kteří se větší měrou podíleli na podnikatelském plánu svými vlastními prostředky. Většina příjemců byli fyzické osoby a téměř dvě třetiny mladých začínajících zemědělců fyzických osob tvořili muži. Přibližně jedna pětina mladých začínajících zemědělců navázala svou činností na předané hospodářství v rámci opatření 113 Předčasné ukončení zemědělské činnosti a téměř třetina hospodařila v režimu ekologického zemědělství. Převažujícím typem odvětví podnikání zůstává smíšená rostlinná a živočišná výroba, polní plodiny a dále pasoucí se hospodářská zvířata. Minimální zájem začínajících podnikatelů je o samostatný chov prasat a drůbeže, odvětví mléka či o zahradnictví. Nejvyšší počet příjemců (27% podíl) byl mezi 25 a 29 lety. Osoby starší 30 let tvoří cca 47 % vzorku, osoby mladší 25 let 26 %. Ženy byly v průměru o cca 3 roky starší, a to setrvale napříč

¹⁹ Analýza byla provedena na datech z listopadu 2017.

všemi koly. Nastupující mladá generace žadatelů vykazovala významně vyšší stupeň vzdělání, než byl průměr populace (více vysokoškolsky vzdělaných). (Ekotoxa a Ireas, 2016)

Zájem o zemědělskou činnost, měřeno zájmem o dotaci na zahájení činnosti, byl ze strany mladých osob vysoký, kdy přetrvával výrazný 2,6násobný převis žádostí o dotaci nad finančními možnostmi jednotlivých kol výzev. Podpora představovala významnou položku v cizích zdrojích začínajících zemědělců (cca 49,3 %). (Ekotoxa a Ireas, 2016)

Podpora byla využívána zejména na nákup zemědělské techniky (téměř polovina projektů) a kombinovaný nákup pozemků a strojů (15 %). 7 % bylo použito na pořízení zemědělské půdy. Opatření podpořilo mladé zemědělce, kteří byli schopni s podporou dosáhnout významně většího navýšení HPH, než tomu bylo v celém zemědělství. Produktivita práce byla u podpořených podniků nižší v prvních letech od zahájení a vyšší v letech následujících. Podpora se za celé programové období projevila na domácí produkci a HDP nárůstem o 0,06 %. Zahájení činnosti bylo doprovázeno následným rozvojem v podobě nárůstu obhospodařované zemědělské půdy i změnou struktury obhospodařovaných pozemků. (Ekotoxa a Ireas, 2016).

Ze závěrů střednědobého hodnocení vyplynulo, že část žadatelů nakonec zahajuje svoji zemědělskou činnost i bez přiznání dotace. Přibližně čtvrtina respondentů by však projekt nerealizovala vůbec a 21 % v čase do dvou let a 17 % ve výhledu do 5 let. Navíc zhruba 2/3 příjemců začínaly svoji činnost na zelené louce. (Ekotoxa a Ireas, 2016) Podpora z PRV tak byla významným pomocníkem při zahájení činnosti mladých zemědělců.

V rámci opatření 113 (**I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti**) na období 2007–2013 bylo plánováno podpořit celkem 250 subjektů, které převedou cca 19 tis. ha zemědělské půdy. Počet 642 podpořených příjemců a počet uvolněných hektarů ve výši 30 957 vzrostl oproti plánované hodnotě více než dvojnásobně. Při srovnání věkových kategorií je zřejmé, že podporováni jsou pouze zemědělci mladší 64 let, mezi podpořenými výrazně převažují muži (576 oproti 76 ženám). Značný rozdíl mezi hodnotami počtu žen a mužů koresponduje s historickým vývojem v odvětví zemědělství. Ačkoli tato čísla reprezentují značný zájem ze strany zemědělců a jeví se tak jako pozitivní, interpretace nemusí být jednoznačná. Do této hodnoty mohou vstupovat i případy pouze administrativních převodů zemědělské půdy mezi rodinnými příslušníky, u nichž však nedošlo k reálnému postoupení podniků, které byly zmiňovány v průběhu rozhovorů se zainteresovanými stranami. (Ekotoxa a Ireas, 2016)

V programovém období 2007–2013 bylo v rámci opatření PRV **I. 1. 3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti** schváleno a proplaceno 642, respektive 577 projektů (cílem bylo podpořit 250 projektů) v celkové hodnotě 2 720 tis. eur (oproti alokovaným 37 019 tis. eur). Z rozpočtu ale byly financovány i starší závazky HRDP. Celkem bylo uvolněno 30 957 ha, což představuje 48,2 ha na podnik (údaje k 31. 12. 2015) (Ekotoxa a Ireas, 2017).

Opatření, které motivovalo starší zemědělce po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost a vytvořit tak prostor pro nástup mladších zemědělců, bylo otevřeno v rámci kontinuální výzvy pro příjem žádostí a jeho podpora měla formu jedné roční dotace v rámci první žádosti o dotaci následované v následujících letech Žádostí o proplacení, a to každoročně vždy do 15. 2. daného roku účasti v opatření. Postupitelé mohli pobírat roční podporu vypočtenou na základě paušální sazby 75 000 Kč a částky vypočtené na základě počtu

převedených hektarů zemědělské půdy násobených sazbou 4 700 Kč, přičemž horní hranice počtu hektarů zahrnutých do výpočtu byla 30 ha. Před nabytím zemědělské půdy 224 (36 %) mladých zemědělců nehosponařilo na žádné zemědělské půdě, 3 roky před nabytím nehosponařili na žádné zemědělské půdě 472 (76%) mladých zemědělců. Je zřejmé, že aspoň částečně by podstoupené podniky napomohly novým zemědělcům. (Průměrný zemědělský podnik zemědělce mladšího 40 let obhospodařoval v roce 2016 151,4 ha zemědělské půdy (UAA)). Kombinace opatření zahájení činnosti mladého zemědělce a předčasného odchodu do důchodu se objevovala ve 38 % případů (239 projektů).

Dosud byly přijímány žádosti z **PRV 2014–2020** ve třech kolech (ve II. v roce 2016, ve IV. v roce 2017 a v VI. v roce 2018). V prvním kole bylo schváleno 548 žádostí a ve druhém 254. Ve třetím kole je zatím pouze 377 žádostí doporučeno. Finanční alokace ve výši 50 mil. EUR je téměř vyčerpána. Ve 2. kole bylo 89 % žadatelů fyzickými osobami, obchodní společnosti žádaly pouze v 59 případech, z čehož se v 58 případech jednalo o právní formu společnosti s ručením omezeným a v jednom případě o akciovou společnost. Průměrný věk mladého zemědělce činil 31 let, přičemž polovina žadatelů byla starších a polovina mladších 30 let. Nejmladšímu žadateli bylo 19, nejčastěji zemědělcům bylo 26 let. Někteří farmáři (7) neměli žádnou půdu (pravděpodobně provozují pouze živočišnou výrobu), v průměru ale žadatel obhospodařoval 30 hektarů půdy. Pouze 21 farem bylo větších než 100 hektarů, na druhou stranu jich zase 79 mělo méně než 5 hektarů. Většina mladých začínajících farmářů jsou spíše menší – jejich standardní produkce v roce podání ŽoD byla do 500 000 Kč, respektive do 1 mil. Kč. Cílem je podpořit 2.86 % všech podniků mladých zemědělců.

Podle dat ze dne 27. 5. za všechna 3 kola zpracovávalo vlastní produkci v průměru 39 % žadatelů. V roce 2016 to bylo 28,4 % (145 z 510), v roce 2017 39,6 % (101 z 255) a v roce 2018 dokonce více než polovina (173 z 308, tj. 56,2 %). Dále 33,3 % zemědělců převzalo hospodářství od zemědělců starších 55 let. V roce 2016 převzalo hospodářství 165 zemědělců z 510 (32,4 %), v roce 2017 to bylo 79 z 255 (31,0 %) a v roce 2018 113 z 308 (36,7 %).

S podporou v rámci 2. pilíře jsou spjaty určité problémy. Evropský účetní dvůr (ECA, 2017) sice uznává, že i když je podpora většinou založena na nejasném posouzení potřeb, její cíle částečně odrážejí obecný cíl podporovat generační obměnu. Podpora „je přímočařeji zaměřena na potřeby mladých zemědělců, tedy přístup k půdě, kapitálu a znalostem. Výše podpory je zpravidla navázána na potřeby a upravena tak, aby motivovala k realizaci konkrétních opatření (např. zavedení ekologického zemědělství, iniciativ v oblasti úspor vody či energie). Podnikatelské plány jsou užitečným nástrojem, ale jejich kvalita byla v jednotlivých členských státech různá. Řídící orgány ne vždy uplatnily výběrové postupy, které zajišťovaly upřednostnění těch nejlepších projektů. Kritéria pro výběr projektů byla zavedena až v později a neumožňovala upřednostnit ty nejlepší projekty, protože bodová hranice byla buď příliš nízká, nebo nebyla stanovena. V některých členských státech byl rozpočet vyčerpán hned na začátku období, takže zemědělci zahajující činnost později již nemohli podporu dostat“ (ECA, 2017).

Samotné přijetí dotace také pro žadatele není bez nároků na jeho vlastní kapitál a přináší i další rizika. Před přidělením dotace je nutné mít k dispozici minimálně 600 tis. Kč, neboť žadatel dostane při první platbě pouze zálohu ve výši cca 625 tis. Kč (polovina z 45 tis. EUR – cca 1,25 mil. Kč), ale celkovou částku dotace musí proinvestovat do dvou let od udělení dotace (tj. vše

nejprve zaplatí z vlastních finančních zdrojů). Teprve poté (nejpozději do 24 měsíců od podpisu Dohody o poskytnutí dotace) zpětně podá žádost o proplacení a bude mu vyplacena druhá splátka ve výši 45 % (tj. cca 562,5 tis. Kč). Vyplacení třetí splátky ve výši 5 % dotace je podmíněno řádným provedením podnikatelského plánu a bude provedeno automaticky SZIF bez nutnosti předložení Žádosti o platbu žadatelem/příjemcem dotace za předpokladu, že budou naplněny všechny podmínky Pravidel o poskytnutí dotace. V případě, že by došlo ke krácení dotace v důsledku porušení podmínek a případně i k udělení sankcí, může se stát, že se zemědělec ocitne ve finančních problémech. Zakoupené investice ale nemůže prodat, protože musí dodržet pětiletou lhůtu vázanosti na účel, která běží od data převedení první splátky na účet příjemce dotace. (viz např. BioInfo, 2009)

Menšími riziky jsou povinnost doplnit si do 36 měsíců od podpisu Dohody požadovanou minimální zemědělskou kvalifikaci a dále splňovat minimální a maximální velikost standardní produkce nejen ke dni podání Žádosti o dotaci, ale dosahovat i minimální velikosti po dobu realizace podnikatelského plánu.

7.2 Míra současného řešení problému jinými politikami

• Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF)

V ČR byla také zavedena podpora mladých zemědělců prostřednictvím podprogramu PGRLF nazvaného *Mládí*. Mladému zemědělci náleželo zvýšení podpory o 1 %, a to nejdéle do konce roku, ve kterém žadatel – mladý zemědělec – dovršil věku 40 let. Od počátku programu zahájeného v roce 1994 bylo k 31. 12. 2010 v rámci podprogramu *Mládí* schváleno 5 101 žádostí. K 31. 12. 2017 to pak bylo 10 894 žádostí z celkem 11 546 podaných.

Program *Mládí* pro usnadnění zahájení a rozvoje zemědělské výroby na bázi rodinných subjektů byl určen pro mladé podnikatele a mladé rodiny do 40 let. Do programu se mohli přihlásit mladí podnikatelé (fyzické osoby) mladší 35 let nebo právnické osoby, kde majitel (většinový vlastník obchodního podílu, akcií nebo družstevního podílu) nebyl starší než 35 let. Žadatel se pak účastnil alespoň jednoho z programů *Provoz* a *Investice*, kde v případě souběhu programů *Mládí* a *Provoz* mu byla udělena garance až 50% jistiny úvěru a v případě programů *Mládí* a *Investice* byla podpora ve formě garance se zvýhodněním navýšena až k horní hranici 60% jistiny úvěru. Žadatel na sebe musel vzít závazek k hospodaření po dobu nejméně 10 let.

Na program *Mládí* navazoval program *Zemědělec*, který poskytoval mladým zemědělcům dotace části úroků z úvěru. Výše podpory byla závislá na tržní úrokové míře a mladí zemědělci dostávali 1% zvýhodnění. Cílem programu *Zemědělec* bylo vytvořit předpoklady pro rozvoj zemědělských prvovýrobců na investice. Hlavní výhodou programu je kontinuální příjem žádostí. (PGRLF, 2018a). Za 10 let bylo podpořeno více než 7,5 tis. mladých zemědělců, kteří získali dotaci úroku z úvěru v celkové výši 1 105 870 Kč, čímž se jimi placená průměrná úroková sazba 5,43 % snížila o 3,53 % na průměrných 1,91 %.

Tabulka 4. Poskytnuté podpory úroků z úvěrů: Program Zemědělec – Stav žádostí pouze v režimu mladý zemědělec k 31. 12. 2017

Rok	Počet žádostí		Výše podpořených úvěrů	Přislíbené podpory	Úroková sazba	Procento dotace	Průměrná sazba klienta
	celkem	schválené	v tis. Kč	v tis. Kč	v %	v %	v %
2007	376	353	594 593	104 822	7,13	4,71	2,42
2008	486	456	704 892	82 038	6,35	3,08	3,28
2009	484	466	621 182	76 963	7,07	4,18	2,89
2010	654	630	755 117	98 557	7,01	4,50	2,51
2011	800	793	965 970	127 672	6,56	4,59	1,97
2012	1 230	1 203	1 544 312	180 431	5,88	3,99	1,88
2013	847	797	1 050 501	85 254	4,57	2,87	1,70
2014	740	699	952 745	76 881	4,35	2,95	1,40
2015	519	495	725 948	56 405	3,92	2,74	1,18
2016	942	867	1 318 828	101 848	3,63	2,61	1,02
2017	988	890	1 361 766	115 000	3,28	2,56	0,72
Celkem	8 066	7 649	10 595 853	1 105 870	5,43	3,53	1,91

Zdroj: PGRLF (2018), vyžádaná data z ekonomického úseku

Kromě specifického programu *Zemědělec* existoval i program *Zajištění úvěru*, kterého se mohli zúčastnit všichni zemědělci. Jeho cílem bylo přispět k dostupnosti úvěrových prostředků na financování investičních záměrů zemědělských podnikatelů či podnikatelů zabývajících se zpracováním zemědělských produktů nebo subjektů působících v odvětví lesního hospodářství či zpracování dřeva.

Od roku 2015 je poskytován nový podprogram nazvaný *Podpora úročených úvěrů poskytovaných přímo PGRLF*. Cílem podprogramu je zajistit financování menším projektům, jejichž žadatelé jsou vyloučeni z trhu v důsledku působení tržních nedokonalostí a nezískali by úvěrové prostředky na rozšíření podnikání z důvodu neexistence úvěrové historie. V letech 2015 a 2016 bylo zaevidováno 2 863 žádostí o úvěry a snížení jistiny, z čehož bylo v průběhu roku schváleno 638 žádostí v objemu úvěrů 536 mil. Kč a snížení jistiny v objemu 120 mil. Kč. Podpora na snížení jistiny nebo úroků z úvěru byla poskytována v režimu *de minimis*.

Tabulka 5. Poskytnuté půjčky a úvěry – statistiky podle roků (údaje v tis. Kč)

	Počet žádostí		Schválené půjčky (úvěry)	Čerpané půjčky (úvěry)	Výše poskytnuté podpory**	Vyplacená podpora
	Celkem	Schváleno				
2015	98*	46*	58 454	0	7 820	0
2016	3 890*	4 273*	4 289	348 932	111 814	28 292

* součet počtu žádostí o úvěr a žádostí o poskytnutí podpory na snížení jistiny úvěru nebo úroků v režimu *de minimis*

** poskytnutá podpora ve formě snížení jistiny nebo úroků z čerpaného úvěru (v režimu *de minimis*)

Zdroj: PGRLF (2016)

- **Daňové zvýhodnění**

Daň z převodu nemovitosti při předání podniku v rámci rodiny v případě průměrně velkého statku činila několik milionů korun. Mladí sedláci se tak mnohdy nemohli hospodářství ujmout

a museli čekat na jeho převzetí v rámci dědictví osvobozeného od daně²⁰. Rozdílný faktický a právní stav v osobě hospodáře pak způsoboval obrovské problémy v podnikání.

Osvobození od zdanění příjmu z převodu farmy na nabyvatele v rámci rodiny se v minulosti podařilo prosadit pouze v rámci dotačního titulu Předčasné ukončení zemědělské činnosti. Dlouhodobou snahou nevládních organizací však bylo rozšíření této daňové úlevy i mimo výše zmiňovaný program, obzvláště po jeho pozastavení v roce 2012. Toto daňové zvýhodnění se podařilo zavést od roku 2014.

Předávání majetku z generace na generaci může usnadnit i zákon č. 254/2016 Sb. o daních z příjmu, kde § 3, ods. 4., písm. f. předmětem daně nejsou:

f) příjmy získané převodem majetku mezi osobami blízkými v souvislosti s ukončením provozování zemědělské činnosti zemědělského podnikatele, pokud osoba blízká v činnosti zemědělského podnikatele pokračuje alespoň do konce třetího zdaňovacího období následujícího po ukončení provozování zemědělské činnosti zemědělského podnikatele převádějícího tento majetek s výjimkou nepokračování v činnosti z důvodu smrti; při porušení této podmínky jsou tyto příjmy předmětem daně ve zdaňovacím období, kdy k převodu tohoto majetku došlo a má se za to, že poplatník není v prodlení, pokud podá daňové přiznání nebo dodatečné daňové přiznání a zaplatí daň nejpozději do dne, kdy je povinen podat daňové přiznání k dani za zdaňovací období, ve kterém nesplnil tuto podmínku.

Problém převodu nemovitostí je ovlivněn i řadou sociálních faktorů, které nemohou být ovlivněny žádnou vnější politikou. Generační obměnu ovlivňují i trendy v životním stylu:

- Návrat k alternativním způsobům života a zvýšení zájmu o farmaření na venkově a o samozásobitelské zemědělské aktivity.
- Změna situace na venkovském trhu práce – zhoršení situace na trhu může působit na větší zájem o zemědělské zaměstnání s vyšším podílem kvalifikovaných uchazečů.
- Demografický vývoj a nastavení pravidel pro odchod do důchodu (minimální věk, sankcionování či zvýhodňování předčasného odchodu do důchodu).

• **Národní dotace na poradenství a vzdělávání**

Vhodným doplněním stávajících opatření v této oblasti může být i připravovaný výměnný program pro mladé zemědělce. Ten by pravděpodobně měl kombinovat teoretické a praktické školení se zaměřením na praxi ideálně v zemích, kde budou mít mladí zemědělci podobné klimatické podmínky jako ve vlastním regionu. (Ecorys, LEI a Aequator Groen & Ruimte, 2015)

²⁰ Majetek získaný v dědickém řízení je od všech daní osvobozen. Dědická daň byla od roku 2014 zrušena úplně, dědictví se aktuálně vnímá jako bezúplatné nabytí a je podle zákona osvobozeno od daně z příjmů.

8. TEORIE ZMĚNY

Tabulka 6. Transformace problémů, příčin problémů do konkrétní intervence.

Problém	Příčiny	Převládající chování/reakce zemědělců	Nutná změna	Prvek intervence	Intervence
Nedostatek motivace mladých absolventů ke vstupu do odvětví	Nedostatečný zájem mladých absolventů o uplatnění v zemědělství	V myslích a představách absolventů a mladých lidí převládá negativní obraz zemědělství	Změna obrazu zemědělství v myslích studentů (budoucích) zemědělců	Podpora, aby absolventi zemědělských oborů vstupovali do zemědělství – propagační činnost, stimulace	Pouze mimo SZP: náborové příspěvky čerstvým absolventům zemědělských oborů + stáže v zahraničí – program Erasmus + propagační činnost + exkurze studentů ZŠ / SŠ
	Vnitřní motivace mladých lidí	Mladí lidé nechtějí vstupovat do zemědělství kvůli náročnosti a sezónnosti práce, nižším mzdám, nutnosti bydlet v místě apod.	Zavádění moderních technologií, které práci v zemědělství usnadní	investice do restrukturalizace zem. podniků, modernizace, inovací, diverzifikace a zavádění nových technologií	PRV – investice (článek 68) PRV – Založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu (článek 69)
Složitost zahájení činnosti mladých zemědělských podnikatelů (vstupní bariéry odvětví)	Nedostatek půdy pro zahájení a rozvoj zemědělské činnosti mladých zemědělců	Zemědělci důchodového věku hospodaří na půdě a nemohou či nechtějí ji z různých důvodů uvolnit mladším	Uvolnění zemědělské půdy převodem ze starého na mladého – musí být starší generaci usnadněn odchod do důchodu a nalezení nástupce	Podpora pro zem., kteří předají své zemědělské podnikání mladším – právní poradenství, sestavení plánu nástupnictví	PRV – Poradenské služby pro zemědělství (článek 13)
		Mladí zemědělci nemají dostatek finančních prostředků na nákup půdy; došlo k výraznému růstu cen zemědělské půdy	Mladí začínající zemědělci mají dostatečný přístup k finančním prostředkům	Je potřeba mladým zemědělcům pomoci s opatřením (nákupem / pronájmem) půdy. Členské státy mohou podpořit	PRV – Založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu (článek 69)

Problém	Příčiny	Převládající chování/reakce zemědělců	Nutná změna	Prvek intervence	Intervence
				nákup pozemků mladými zemědělci za využití finančních nástrojů	Finanční nástroje (článek 74) – pokud budou zavedeny, je možná kombinace s grantem
		Není dostatek disponibilní zemědělské půdy, protože ji skupují zahraniční investoři, nezemědělství investoři apod.	Zajistit mladým zemědělcům lepší přístup k půdě	Změna zákonů, která by upřednostňovala prodej půdy mladým zemědělcům – např. předkupní právo apod.	Vhodné nástroje jsou mimo SZP
	Nedostatek financí na investice do hmotného investičního majetku mladých zemědělců	Mladí zemědělci, kteří převzali podnik po jiném zemědělci, neinvestují nebo investují pomaleji do modernějších strojů a/nebo nerozšiřují podnik z důvodu nedostatku financí	Investice do modernizace je pro mladé přístupnější, usnadnit přístup mladých zemědělců k financím na investice	Je potřeba napomoci rozvoji zemědělského podniku, který byl převeden ze „starého“ na „mladého“ zemědělce – poskytovat prostředky na modernizaci a/nebo rozšíření podniku pomocí investiční podpory nebo zlevnění financí	PRV – Založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu (článek 69) Doplňková podpora příjmu (platba na plochu) pro mladé zemědělce (článek 27) Finanční nástroje (článek 74) – pokud budou zavedeny, je možná kombinace s grantem
		Mladí zemědělci, kteří zahajují činnost poprvé, nemají dostatek financí na nákup strojového vybavení	Je potřeba pomoci mladým začínajícím zemědělcům s opatřením (nákupem / pronájmem) strojového vybavení	Investiční podpora	PRV – Založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu (článek 69)

Problém	Příčiny	Převládající chování/reakce zemědělců	Nutná změna	Prvek intervence	Intervence
	Nedostatek vhodného typu poradenství při zahájení a rozvoji zemědělské činnosti	Starší zemědělci nemají dostatek informací ohledně převodu na mladšího zemědělce, převod je pro ně administrativně (i finančně náročný)	Je potřeba napomoci převodu zemědělského podniku ze „starého“ na „mladého“ zemědělce – poradenství s administrativou a faktickým převodem, snížení transakčních nákladů	Podpora přístupu k odborné přípravě a poradenství Podpora výměny a šíření znalostí a informací Poradenské služby týkající se obhospodařování půdy a řízení zemědělského podniku	PRV – Výměna znalostí a informací (článek 72) PRV – Poradenské služby pro zemědělství (článek 13)
		Mladí zemědělci nemají podnikatelské dovednosti	Je potřeba napomoci rozvoji zemědělského podniku, který byl převeden ze „starého“ na „mladého“ zemědělce – poskytovat poradenství o možnostech rozšíření a modernizace podniku	Poradenské služby týkající se obhospodařování půdy, chovu zvířat a řízení zemědělského podniku	PRV – Poradenské služby pro zemědělství (článek 13) (Poradenské služby pro zemědělství mají ekonomický, environmentální a společenský rozměr a poskytují aktuální technologické a vědecké informace. Systém AKIS – vzájemně propojené služby zemědělských poradců, výzkumných pracovníků, organizací zemědělců a dalších stran.)
		Nemají dovednosti nebo čas na sestavení podnikatelského plánu, na podání žádosti o dotaci, apod.	Zajištění poradenství v oblasti podnikání, administrativy, dotací apod.	Podpora přístupu k odborné přípravě a poradenství Podpora výměny a šíření znalostí a informací	PRV – Výměna znalostí a informací (článek 72)
Nedostatečná generační obměna v	Nedostatek nástupců starších zemědělců		Je potřeba podpořit generační obměnu		

Problém	Příčiny	Převládající chování/reakce zemědělců	Nutná změna	Prvek intervence	Intervence
zemědělských podniků			v podnicích fyzických i právnických osob		
Nedostatečná generační obměna v zemědělských podnicích	Nedostatek motivace starších zemědělců své hospodářství předat / prodat		Je potřeba napomoci převodu zemědělského podniku ze „starého“ na „mladého“ zemědělce – poradenství s administrativou a faktickým převodem, snížení transakčních nákladů	Zajistit Podnikatelské plány Podpořit růst podnikatelských dovedností Motivovat k předání podniku mladšímu zemědělci pro zlepšení finanční situace farmy	Podpora poradenství Vzdělávání v tvorbě pod. plánů Doplňková podpora příjmu (platba na plochu) pro mladé zemědělce (článek 27)

Pozn.: červeně jsou příčiny, které nelze snadno ovlivnit; žlutě jsou označeny intervence mimo SZP

9. KONKRÉTNÍ NÁVRHY INTERVENČÍ

Prvky intervence

Intervence: Doplnková podpora příjmu (platba na plochu) pro mladé zemědělce

Prvky intervence – za co se platí	Poznámky
Platba na způsobilý hektar	Roční platba oddělená od produkce na způsobilý hektar pro mladé zemědělce, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik a kteří mají nárok na platbu v rámci základní podpory příjmu. Jedná se o doplňkový příjem po zahájení činnosti.

Intervence: Založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu

Prvky intervence – za co se platí	Poznámky
Realizace podnikatelského plánu – nákup mobilních strojů, staveb a technologií, zem. nemovitostí, hospodářských zvířat, krmiv, hnojiv, sadby, osiv, prostředků na ochranu rostlin, výstavba nosných konstrukcí a závlahových a protidešťových systémů, ...	Podporuje se založení činnosti mladých zemědělců, kteří splňují podmínky uvedené v definici mladého zemědělce.

Intervence: Výměna znalostí a informací

Prvky intervence – za co se platí	Poznámky
Realizace seminářů, workshopů	
Realizace poradenství	

Primární a sekundární efekty intervencí

Typ intervence/opatření	Primární působení –	Sekundární/vedlejší působení
PRV – Založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu	Usnadnění zahájení činnosti mladých zemědělců	Prevence změny klimatu (nové technologie úspornější ve využití energií)
		Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství
		Inovace

Výměna znalostí a informací	Vzdělávání zemědělců	Usnadnění generální obměny
Investice do hmotného majetku / výrobní technologie	Modernizace zemědělství	Usnadnění zahájení činnosti mladých zemědělců
Doplňková podpora příjmu (platba na plochu) pro mladé zemědělce	Stabilizace příjmu mladých zemědělců	Usnadnění generální obměny

draft

10. NÁVRH NOVÉHO OPATŘENÍ

Ke specifickému cíli *g) přilákání a udržení mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech* přispívají následující operace:

- Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce (článek 27)
- Zahájení činnosti mladých zemědělců (článek 69)

10.1 Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce (článek 27) – původní znění návrhu opatření

1. Odkazy na právní předpisy

Typ intervence	Intervence Přímé platby oddělené od produkce
Intervence	Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce
Operace	Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce (článek 27 Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci Společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013)

2. Fond

Evropský zemědělský záruční fond (EZZF).

3. Stručné představení S/W ze SWOT

V sektoru převažuje vysoký podíl věkových skupin nejstarších zemědělců a nízký podíl nejmladších věkových skupin. Zahájení činnosti mladých zemědělců je obtížné kvůli zhoršenému přístupu k půdě a finančním zdrojům nejen na investice a kvůli nedostatku zkušeností s vedením podniku. V ČR u nejmenší kategorie podniků (do 100 ha) převládá nízký zemědělský příjem a projevuje se jejich nižší životaschopnost.

V ČR se projevuje vysoká závislost příjmů zemědělských podniků na provozních podporách, včetně ad hoc kompenzací, která je riziková. Na druhou stranu dlouhodobě stabilizované příjmy umožňují investiční rozvoj podniků. Technologická vybavenost většiny podniků v ČR je díky tomu dostatečná pro zvládnutí rizik a volatility podmínek. Nicméně u podniků mladých začínajících zemědělců je investiční rozvoj omezený. Také zde většinou není možné spoléhat na výhody z velikosti podniku. Proto je žádoucí podporovat příjmy mladých začínajících zemědělců dodatečnou platbou.

Podniky vnímají diverzifikaci příjmů jako jeden z nástrojů stabilizace příjmů. Zvláště mladé lidi přitahují určitá odvětví zemědělství, která jsou pro ně atraktivní (chov koní, vinařství apod.). Různorodá podnikatelská struktura v ČR (z hlediska výrobního zaměření i velikosti podniku) umožňuje, že si potenciální mladý zaměstnanec nebo podnikatel může vybrat, kde bude zaměstnán či v jaké oblasti bude hospodařit (např. tržní výklenek).

4. Regionální vymezení

územní oblast ČR

5. K jakému specifickému cíli směřuje (primárně / vedlejším efektem)

Cílem intervence je podpora životaschopného zemědělského příjmu mladých začínajících zemědělců a odolnosti na celém území EU na podporu zajištění potravin. Přispívá tedy primárně ke specifickému cíli a). Vedlejším efektem přispívá k naplnění specifického cíle g) Usnadnění zahájení činnosti mladých zemědělců.

Typ intervence/opatření	Primární působení –	Sekundární/vedlejší působení
Doplňková podpora příjmu (platba na plochu) pro mladé zemědělce	Stabilizace příjmu mladých zemědělců (specifický cíl a) podpora životaschopného zemědělského příjmu a odolnosti na celém území EU na podporu zajištění potravin)	Usnadnění generační obměny (specifický cíl g) přilákání mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech)

6. Popis operace

• Popis druhu operace

Jedná se o roční platbu oddělenou od produkce na způsobilý hektar pro mladé zemědělce, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik a kteří mají nárok na platbu v rámci základní podpory příjmu. Jedná se o doplňkový příjem po zahájení činnosti. Cílem je stabilizovat příjem mladých začínajících zemědělců a napomoci tak generační obměně v zemědělství.

• Druh podpory

Roční platba na způsobilý ha zemědělské půdy.

7. Výsledkové cíle

R.30 Generation renewal

Generační obměna: počet mladých zemědělců, kteří založili zemědělský podnik s využitím podpory poskytované v rámci SZP

R.6 Redistribution to smaller farms

Redistribuce menším farmám: Procento dodatečné podpory na hektar pro způsobilé zemědělské podniky s podprůměrnou velikostí (ve srovnání s průměrem)

8. Definice příjemce

Příjemcem je *mladý začínající zemědělec*, tedy osoba, která dosáhla ke dni podání Žádosti o dotaci věku 18 let a zároveň k témuž dni je mladší 40 let (nedosáhla věku 40 let) a zahajuje zemědělskou činnost poprvé jako vedoucí podniku.

9. Způsobilé náklady

Nejsou definovány

10. Podmínky způsobilosti

Platba se poskytne fyzickým osobám nebo obchodním korporacím, které mají nárok na platbu v rámci SAPS. Příjemcem dotace je:

1. Fyzická osoba,

- a. která poprvé zřizuje zemědělský podnik jako jeho vedoucí, nebo která již takový podnik zřídila v průběhu pěti let před prvním předložením žádosti o platbu SAPS, a
- b. které v roce, kdy je předložena první žádost o platbu SAPS, není více než 40 let;

2. Obchodní korporace,

- a. ve které fyzická osoba splňující body 1a a 1b vykonává nad obchodní korporací účinnou a dlouhodobou kontrolu, pokud jde o rozhodnutí týkající se řízení, zisků a finančních rizik v prvním kalendářním roce podání žádosti o platbu pro mladé zemědělce. Takovou osobou se rozumí většinový společník nebo více fyzických osob splňujících body 1a a 1b a zároveň držících dohromady většinový podíl na kapitálu obchodní korporace.
- b. Pokud se na kapitálu nebo řízení obchodní korporace podílí více fyzických osob, včetně osob, které nejsou mladými zemědělci, je mladý zemědělec schopen tuto účinnou a dlouhodobou kontrolu vykonávat samostatně, nebo společně s dalšími zemědělci, přičemž platí, že se mladým zemědělcem rozumí většinový společník. Pokud ale všichni mladí zemědělci splňující kritéria stanovená bodem 2a ztratili nad obchodní korporací kontrolu, platba pro mladé zemědělce nebude nadále poskytována.

Zřízením zemědělského podniku se rozumí zápis do Evidence zemědělského podnikatele.

11. Preference při výběru projektů

12. Velikost podpory

Platba pro mladé zemědělce se poskytuje jednomu zemědělci na maximální výměru xx ha po dobu nejvýše pěti let.

Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce (článek 27) – fiche

Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce (čl. 27)

Fond	EZZF
Typ intervence	Přímé platby oddělené od produkce
Regionální vymezení	ČR (národní)
Odpovídající specifické cíle a relevantní sektorové cíle	Hlavní: a) podpora životaschopného zemědělského příjmu a odolnosti na celém území EU na podporu zajištění potravin Vedlejší: g) přilákání mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech.
Výsledkový ukazatel(e)	Vedlejší: R.30 Generační obměna: počet mladých zemědělců, kteří založili zemědělský podnik s využitím podpory poskytované v rámci SZP
Způsobilí příjemci	Příjemcem je <i>mladý začínající zemědělec</i> , tedy osoba, která dosáhla ke dni podání Žádosti o dotaci věku 18 let a zároveň k témuž dni je mladší 40 let (nedosáhla věku 40 let) a zahajuje zemědělskou činnost poprvé jako vedoucí podniku.

Popis návrhu/požadavků intervence, které zajistí efektivní příspěvek k cíli

Jedná se o roční platbu oddělenou od produkce na způsobilý hektar pro mladé zemědělce, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik a kteří mají nárok na platbu v rámci základní podpory příjmu. Jedná se o doplňkový příjem po zahájení činnosti. Cílem je stabilizovat příjem mladých začínajících zemědělců. Vyšší přímá platba na hektar pro mladého začínajícího zemědělce povede k tomu, že starší majitelé farmy budou motivováni předat své hospodářství mladému zemědělci, čímž dojde ke generační obměně.

Podmínky způsobilosti:

Pro účely poskytnutí této platby se za mladého zemědělce považuje:

1. fyzická osoba,

- a. která poprvé zřizuje zemědělský podnik jako jeho vedoucí, nebo která již takový podnik zřídila v průběhu pěti let před prvním předložením žádosti o platbu pro mladé zemědělce, a
- b. které v roce, kdy je předložena první žádost o platbu pro mladé zemědělce, není více než 40 let;

2. obchodní korporace, ve které fyzická osoba splňující body 1a a 1b vykonává nad obchodní korporací účinnou a dlouhodobou kontrolu, pokud jde o rozhodnutí týkající se řízení, zisků a finančních rizik v příslušném kalendářním roce podání žádosti o platbu pro mladé zemědělce. Takovou osobou se rozumí většinový společník nebo více fyzických osob splňujících body 1a a 1b a zároveň držících dohromady většinový podíl na základním kapitálu obchodní korporace. Pokud se na kapitálu nebo řízení obchodní korporace podílí více fyzických osob, včetně osob, které nejsou mladými zemědělci, je mladý zemědělec schopen tuto účinnou a dlouhodobou kontrolu vykonávat samostatně, nebo společně s dalšími zemědělci, přičemž platí, že se mladým zemědělcem rozumí většinový společník. Pokud ale všichni mladí zemědělci splňující kritéria stanovená bodem 2a ztratili nad obchodní korporací kontrolu, platba pro mladé zemědělce nebude nadále poskytována.

Podpora bude vyplácena pouze zemědělcům splňujícím podmínku aktivního zemědělce, tedy žadatelům, kteří prokážou minimální podíl příjmu plynoucího ze zemědělských činností na celkovém příjmu podniku ve výši XY %.

Mladý začínající zemědělec musí splňovat podmínky pro získání základní platby na plochu.

Relevantní podmíněnost

Intervence bude podmíněna dodržováním 10 standardů DZES a 16 standardů PPH, protože mladý začínající zemědělec musí splňovat podmínky pro získání základní platby na plochu.

Výše platby:

Sazba podpory = [...] Kč/ha

Výpočet celkové podpory:

Výše platby bude kalkulována na základě přiděleného rozpočtu pro přímé platby oddělené od produkce. Platba bude stanovena tak, aby alespoň 2 % přidělu určeného pro přímé platby bylo vyčleněno na specifický cíl g) usnadnění zahájení činnosti mladých zemědělců – tj. na kombinaci doplňkových přímých plateb pro mladé zemědělce a podpory na zahájení činnosti mladých zemědělců.

Výstupové ukazatele:

O.4: Počet hektarů pro přímé platby oddělené od produkce (84 000 ha)

O.5: Počet příjemců plateb oddělených od produkce (4 200)

~~**O.6:** Počet ha, na než se vztahuje zvýšená podpora příjmů mladých zemědělců~~

~~**O.7:** Počet příjemců, na než se vztahuje doplňková podpora příjmů mladých zemědělců~~

Plánované jednotkové částky pro podporu a roční indikativní finanční alokace pro intervenci

Plánované rozsah jednotky/tek nebo finanční alokace	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
O.4. Částky pro přímou podporu oddělenou od produkce (EUR na ha PP, EUR na příjemce)							
O.5. Počet příjemců pro podporu oddělenou od produkce (€ nebo #)							
O.6: Částky pro zvýšenou podporu příjmů mladých zemědělců							
O.7: Počet příjemců, na než se vztahuje doplňková podpora příjmů mladých zemědělců							

Obhajoba výše podpory/podpor:

Výše podpory se odvíjí od alokovaného rozpočtu mezi jednotlivé intervence v podobě přímých plateb. Zároveň alespoň 2 % přidělu určeného pro přímé platby bude vyčleněno na specifický cíl g) usnadnění zahájení činnosti mladých zemědělců – tj. na kombinaci doplňkových přímých plateb pro mladé zemědělce a podpory na zahájení činnosti mladých zemědělců.

Maximální horní odchylka (%) nebo horní hranice, kde je vhodné (% nebo EUR): **XY** % _____ [zásadní pro finanční flexibilitu⁸]

Roční plánované výstupy pro každý titul/záměr

Roční plánované výstupy ⁹¹⁰	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
--	------	------	------	------	------	------	------

O.4. Počet ha pro přímou podporu oddělenou od produkce (ha)							
O.5: Počet příjemců plateb oddělených od produkce							
O.6: Počet ha, na než se vztahuje zvýšená podpora příjmů mladých zemědělců	84000	84000	84000	84000	84000	84000	84000
O.7: Počet příjemců, na než se vztahuje doplňková podpora příjmů mladých zemědělců	4200	4200	4200	4200	4200	4200	4200

Celková indikativní finanční alokace na intervenci¹¹ *(zatím prázdné)*

Roční indikativní finanční přiděl	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Celková indikativní finanční alokace (plánovaný výstup x počet jednotek)*(€)							

10.2 Založení činnosti mladého zemědělce (článek 69) – původní znění návrhu opatření

1. Odkazy na právní předpisy

Typ intervence	Intervence v oblasti rozvoje venkova
Intervence	e) Založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu
Operace	Zahájení činnosti mladých zemědělců (článek 69 Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci Společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013)

2. Fond

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV).

3. Stručné představení S/W ze SWOT

V ČR převládá nepříznivá věková struktura v sektoru – zejména nízký podíl nejmladších věkových skupin a vysoký podíl věkových skupin nejstarších. Při vstupu do odvětví je pro

mladé obtížné zejména získat půdu a dále prostředky na investice na založení a do rozvoje podniku. Významnou bariérou je i náročná administrativa a byrokracie spojená se založením a rozvojem podniku, náročné výkaznictví a nedostatek zkušeností s návrhem podnikatelského plánu.

Silnou stránkou je naopak to, že se v současné době zlepšuje vzdělanostní struktura manažerů zemědělských podniků a technická a technologická úroveň mnoha podniků je na vysoké úrovni. Existují příležitosti pro využití moderních technologií při výrobě. Dále mohou mladí zemědělci využít potenciál ekologického zemědělství a výroby biopotravin a potenciál tržních výklenků (poptávka spotřebitelů po speciálních / netradičních nebo naopak tradičních potravinách, biopotravinách apod.).

4. Regionální vymezení

Venkovské oblasti ČR. Intervence se zaměřuje na všechny regiony s výjimkou hl. m. Prahy.

5. K jakému specifickému cíli směřuje (primárně / vedlejším efektem)

Cílem intervence je napomoci generační obnově v zemědělství, tj. přilákat a udržet mladé zemědělce v sektoru a usnadnit jim začátky podnikání. Směřuje tedy k naplnění specifického cíle g) Usnadnění zahájení činnosti mladých zemědělců. K jeho naplňování povede podpora realizace podnikatelského plánu k zahájení činnosti mladých zemědělců, v rámci které získají mladí zemědělci prostředky např. na nákup zemědělských staveb, nemovitostí, technologií, speciálních mobilních strojů a na investice pro zpracování vlastních produktů. Výše podpory je odvozena od nákladů na zahájení hospodaření – z hodnoty aktiv, které vlastní zemědělské podniky v době zahájení činnosti.

Typ intervence	Primární působení	Sekundární/vedlejší působení
Intervence v oblasti rozvoje venkova: Založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu	Usnadnění zahájení činnosti mladých zemědělců (specifický cíl g)	Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství – specifický cíl a) podpora životaschopného zemědělského příjmu a odolnosti na celém území EU na podporu zajištění potravin
		Prevence změny klimatu (nové technologie úspornější ve využití energií, inovace – specifický cíl d) přispění ke zmírňování změny klimatu a adaptaci na tyto změny a udržitelnou energii

6. Popis operace

• Popis druhu operace

- Podpora realizace podnikatelského plánu mladého začínajícího zemědělce.
- Výdaje do živočišné a rostlinné výroby vedoucí ke stimulaci a usnadnění zahájení aktivního podnikání mladých zemědělců v zemědělských podnicích.
- Žadatel zahajuje činnost poprvé, tj. v případě FO není déle než 24 měsíců před podáním Žádosti o dotaci evidován jako zemědělský podnikatel; v případě PO se zahajováním činnosti rozumí situace, kdy FO plní funkci statutárního orgánu, tuto funkci nevykonávala déle než 24 měsíců před podáním Žádosti o dotaci.
- V průběhu procesu zahájení činnosti žadatel realizuje úkony spojené s procesem zahájení činnosti, jako je např. absolvování odborných školení, nákup či pronájem pozemků a zvířat včetně jejich zaevidování v příslušných registrech či zajištění dalších hmotných komponent nutných pro zemědělskou činnost.
- Za ukončení procesu zahájení činnosti je považováno řádné provedení podnikatelského plánu.

• Druh podpory

Granty

Podpora se poskytuje jako přímá nevratná dotace na realizaci podnikatelského plánu. Dotace bude vyplácena v jedné splátce po podpisu Dohody o poskytnutí dotace a je podmíněna řádným provedením podnikatelského plánu.

7. Výsledkové cíle

Indikátor R.30 Generační obměna: počet mladých zemědělců, kteří založili zemědělský podnik s využitím podpory poskytované v rámci SZP

Problém	Rozsah	Intervence	Prim. = 1, sek. =2	Možný rozsah	Cíl – výsledkový ukazatel (odhad)
Problém s nedostatkem financí na investice do hmotného investičního majetku mladých zemědělců	1800 podniků ²¹ (cca 70 % všech)	PRV – investiční podpora na založení činnosti mladého zemědělce a venkovských podnikatelských startupů	1	1200 podniků ²²	1200 podniků

²¹ Podle výzkumu ÚZEI (2018) se s potížemi při nákupu hmotného investičního majetku (strojů) potýkalo s obtížemi 68 % respondentů. Z celkového počtu mladých zemědělců (2710 dle Eurostatu (2018)) by se tedy problém týkal 1843 z nich.

²² V minulém programovém období byl cíl nastaven na 1250 podniků a hned po prvním kole příjmu žádostí (2. kolo PRV) byl cíl splněn ze 41.4 %, protože bylo podpořeno 518 žadatelů. Ve druhém kole (4. kolo PRV) bylo schváleno 254 žádostí a ve třetím kole (6. kolo) bylo 377 žádostí doporučeno. Celkem tedy bylo doporučeno 1149 žádostí. Je reálné očekávat i v budoucnu, že počet příjemců se bude pohybovat okolo 1200.

8. Definice příjemce

Příjemcem je *mladý začínající zemědělec*, tedy osoba, která dosáhla ke dni podání Žádosti o dotaci věku 18 let a zároveň k témuž dni je mladší 40 let (nedosáhla věku 40 let), dosáhla minimální zemědělské kvalifikace, nebo za stanovených podmínek dosáhne, a zahajuje zemědělskou činnost poprvé jako vedoucí podniku.

Minimální zemědělská kvalifikace se posuzuje dle platné Směrnice Ministerstva zemědělství a Metodického pokynu MZe č.j. 41152/08-18000, kde jsou v příloze č. 1 až příloze č. 5 uvedeny obory vzdělání.

Zahajováním činnosti se rozumí situace, kdy žadatel v případě FO není déle než 24 měsíců před podáním Žádosti o dotaci evidován jako zemědělský podnikatel; v případě PO se jedná o situaci, kdy FO plní funkci statutárního orgánu tuto funkci nevykonávala déle než 24 měsíců před podáním Žádosti o dotaci.

9. Způsobilé náklady

nejsou definovány

10. Podmínky způsobilosti

- podpora je omezena na podniky, které spadají do definice mikro nebo malého podniku
- podpora je podmíněna předložením podnikatelského plánu, který je vyhotoven na 2 roky
- podnikatelský plán lze realizovat na území České republiky s výjimkou území hl. města Prahy (tj. ve venkovských oblastech)
- provádění podnikatelského plánu musí být zahájeno do 9 měsíců od podpisu Dohody o poskytnutí dotace
- žadatel splní definici skutečného zemědělce dle čl. 4 Návrhu nařízení o Strategických plánech SZP do 12 měsíců od prvního zahájení činnosti, tj. od podpisu Dohody o poskytnutí dotace
- mladý zemědělec plní minimální zemědělskou kvalifikaci, případně má možnost doplnění kvalifikace v termínu do 24 měsíců od podpisu Dohody o poskytnutí dotace
- po realizaci podnikatelského plánu, tj. po 2 letech od podpisu Dohody o poskytnutí dotace musí být podnik mladého zemědělce minimálně stejně velký (tj. jeho standardní produkce musí být aspoň stejně vysoká) jako byla hodnota standardní produkce při zahájení činnosti, tj. při podpisu Dohody o poskytnutí dotace
- žadatel nebyl příjemcem dotace z opatření I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců v Programu rozvoje venkova pro období 2007–2013 ani příjemcem dotace z opatření 6.1 – podpora na zahájení podnikatelské činnosti pro mladé zemědělce v Programu rozvoje venkova pro období 2014–2020

Shrnutí požadavků na podnikatelský plán

- v podnikatelském plánu musí být uvedeny minimálně následující údaje:
 - počáteční situace žadatele
 - milníky a cíle pro rozvoj činnosti zemědělského podniku
 - údaje o činnosti vyžadované pro rozvoj činnosti zemědělského podniku (investice, školení, poradenství atd.) včetně těch, které souvisejí s udržitelností životního prostředí a účinným využíváním zdrojů
- obsahem podnikatelského plánu mohou být zejména:

- zemědělské stavby a technologie pro živočišnou výrobu (podpora se týká chovu skotu, prasat, ovcí, koz, drůbeže, králíků a/nebo koní)
- zemědělské stavby a technologie pro rostlinnou výrobu a školkařskou produkci včetně nosných konstrukcí v sadech a chmelnicích a dále protikroupových a protidešťových systémů a sítí na ochranu proti ptactvu v sadech a investic do sadů, chmelnic a vinic
- výstavba nosných konstrukcí včetně protikroupových a protidešťových systémů a sítí na ochranu proti ptactvu v nových výsadbách révy vinné, vysazených na základě uděleného povolení pro novou výsadbu dle čl. 63 a 64 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, nebo z práv z rezervy udělených podle čl. 85 k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 a převedených do povolení pro novou výsadbu dle čl. 68 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, a nebo v nových výsadbách vysazených před 31. 12. 2015 dle práva na novou výsadbu uděleného podle čl. 85 k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007
- výstavba a rekonstrukce protikroupových a protidešťových systémů a sítí na ochranu proti ptactvu ve stávajících výsadbách révy vinné
- mobilní stroje sloužící pro zemědělskou prvovýrobu
- úprava a zpracování vlastní produkce zemědělské výroby (výrobní proces se musí týkat zpracování surovin uvedených v příloze I Smlouvy o fungování EU a rovněž výstupní produkt musí být v této příloze uveden) včetně uvádění těchto produktů na trh
- nákup zemědělských nemovitostí
- nákup hospodářských zvířat (skotu, prasat, ovcí, koz, drůbeže, králíků a/nebo koní)
- nákup sadby a osiva pro přímou spotřebu v podniku o nákup krmiv, hnojiv a prostředků na ochranu rostlin pro přímou spotřebu v podniku

11. Preference při výběru projektů

Preferovány budou zejména projekty:

- které budou realizovány v určité specifické oblasti ČR
- které budou zaměřeny na vybrané druhy výroby
- jejichž realizací nedojde k záboru zemědělské půdy
- jejichž součástí je úplné nebo částečné převzetí farmy jiného zemědělce
- jejichž součástí je významné rozšíření zemědělského podniku žadatele
- jejichž součástí je další zpracování zemědělské produkce

12. Velikost podpory

Navrhovaná výše podpory je odvozena od podílu dotace na stálých a celkových aktivech podniku (podnik mladého začínajícího zemědělce je aproximován malým zemědělcem ve velikostní skupině IV. + V. + VI. dle SO). Jako vhodná se jeví částka 53 000 eur (cca 1 325 000 Kč), která pokryje 50 % stálých aktiv.

Tabulka 7. Návrh výše sazby podpory mladých začínajících zemědělců (dle průměrných údajů 2014–2016)

Sazba dotace (€)		Sazba dotace (Kč; 1 € = 25 Kč)	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech
Maximum	100 000	2 500 000	94 %	75 %
Dle úrovně HDP na obyv. vůči EU 28*	87 000	2 175 000	82 %	65 %
Dle program. období 2014-2020	50 000	1 250 000	47 %	37 %

Dotace pokryje aspoň 50 % stálých aktiv	53 000	1 325 000	50 %	40 %
Dotace pokryje aspoň 50 % celkových aktiv	67 000	1 675 000	63 %	50 %

* Průměrná úroveň HDP na obyvatele vyjádřená v paritě kupní síly dosahuje v průměru let 2014–2016 zhruba 87 % úrovně EU 28. V minulém programovém období bylo doporučeno, aby maximální částka dotace odpovídala socio-ekonomické situaci v daném státě (např. srovnáním úrovně národního HDP s průměrem EU) Členské státy s HDP pod úrovní průměrné úrovně v EU by neměly dle tohoto doporučení stanovovat sazbu dotace v maximální možné míře.

Zdroj: vlastní výpočty dle dat FADN

Z novějších údajů (průměr 2015–2016) vyplývá ještě vyšší navýšení dotace. Částka, při které by bylo možné pokrýt aspoň 50 % hodnoty aktiv u průměrného podniku FO je **58 000 eur** (cca 1 450 000 Kč). Pokud by dotace měla pomoci s financováním aspoň poloviny celkových aktiv, pak by musel činit zhruba 71 500 eur (cca 1 787 500 Kč).

Tabulka 8. Návrh výše sazby podpory mladých začínajících zemědělců (dle průměrných údajů 2015–2017)

Průměr FO	Sazba dotace (€)	Sazba dotace (Kč; 1 € = 25 Kč)	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech
Maximum	100 000	2 500 000	86 %	70 %
Dle úrovně HDP na obyv. vůči EU 28*	87 700	2 192 500	75 %	61 %
Dle program. období 2014-2020	50 000	1 250 000	43 %	35 %
Dotace pokryje aspoň 50 % stálých aktiv	58 000	1 450 000	50 %	41 %
Dotace pokryje aspoň 50 % celkových aktiv	71 500	1 787 000	61 %	50 %

* Průměrná úroveň HDP na obyvatele vyjádřená v paritě kupní síly dosahuje v průměru let 2015–2017 zhruba 87,7 % úrovně EU 28. V minulém programovém období bylo doporučeno, aby maximální částka dotace odpovídala socio-ekonomické situaci v daném státě (např. srovnáním úrovně národního HDP s průměrem EU). Členské státy s HDP pod úrovní průměrné úrovně v EU by neměly dle tohoto doporučení stanovovat sazbu dotace v maximální možné míře.

Zdroj: FADN, vlastní výpočty

Pokud by MZe zvažovalo diferencovanou sazbu, pak by u polní výroby pro pokrytí aspoň 50 % stálých aktiv stačila sazba 41 000 eur (1 025 000 Kč), pro zahradnictví 18 500 eur (462 500 Kč), vinohradnictví by **potřebovalo** sazbu až 82 500 eur (2 062 500 Kč), ovocnářství 56 000 eur (1 400 000 Kč), produkce mléka jen 37 000 eur (925 000 Kč), chov skotu 76 000 eur (1 900 000 Kč), chov prasat a drůbeže pouze 18 000 eur (450 000 Kč) a smíšená výroba 55 000 eur (1 375 000 Kč).

Založení činnosti mladého zemědělce (článek 69) – fiche

Fond	EZFRV
Typ intervence	Intervence v oblasti rozvoje venkova e) Založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu
Regionální vymezení	ČR (národní)
Odpovídající Specifické cíle a pokud relevantní sektorové cíle	Hlavní: g) přilákání a udržení mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech
Výsledkový ukazatel(e)	Hlavní: R.30 Generační obměna: počet mladých zemědělců, kteří založili zemědělský podnik s využitím podpory poskytované v rámci SZP
Způsobilí příjemci	Příjemcem je <i>mladý začínající zemědělec</i> , tedy osoba, která dosáhla ke dni podání Žádosti o dotaci věku 18 let a zároveň k témuž dni je mladší 40 let (nedosáhla věku 40 let), dosáhla minimální zemědělské kvalifikace, nebo za stanovených podmínek dosáhne, a zahajuje zemědělskou činnost poprvé jako vedoucí podniku. Minimální zemědělská kvalifikace se posuzuje dle platné Směrnice Ministerstva zemědělství a Metodického pokynu MZe č.j. 41152/08-18000, kde jsou v příloze č. 1 až příloze č. 5 uvedeny obory vzdělání. Zahajováním činnosti se rozumí situace, kdy žadatel v případě FO není déle než 24 měsíců před podáním Žádosti o dotaci evidován jako zemědělský podnikatel; v případě PO se jedná o situaci, kdy FO plní funkci statutárního orgánu tuto funkci nevykonávala déle než 24 měsíců před podáním Žádosti o dotaci.

Popis návrhu/požadavků intervence

Cílem intervence je napomoci generační obnově v zemědělství, tj. přilákat a udržet mladé zemědělce v sektoru a usnadnit jim začátky podnikání. Směřuje tedy k naplnění specifického cíle g) *přilákání a udržení mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech*. K jeho naplňování povede podpora realizace podnikatelského plánu k zahájení činnosti mladých zemědělců, v rámci které získají mladí zemědělci prostředky např. na nákup zemědělských staveb, nemovitostí, technologií, speciálních mobilních strojů a na investice pro zpracování vlastních produktů. Výše podpory je odvozena od nákladů na zahájení hospodaření – z hodnoty aktiv, které vlastní zemědělské podniky v době zahájení činnosti. Grant pomůže rozjezdu podnikání mladých začínajících zemědělců. Pro mladé lidi, kteří uvažují o vlastním hospodaření, bude snazší začít, protože získají finanční prostředky na realizaci svého podnikatelského plánu. Tím bude usnadněn vstup nové generace zemědělců do odvětví.

Podmínky způsobilosti

- podpora je omezena na podniky, které spadají do definice mikro nebo malého podniku
- podpora je podmíněna předložením podnikatelského plánu, který je vyhotoven na 2 roky
- podnikatelský plán lze realizovat na území České republiky s výjimkou území hl. města Prahy (tj. ve venkovských oblastech)

- provádění podnikatelského plánu musí být zahájeno do 9 měsíců od podpisu Dohody o poskytnutí dotace
- žadatel splní definici skutečného zemědělce dle čl. 4 Návrhu nařízení o Strategických plánech SZP do 12 měsíců od prvního zahájení činnosti, tj. od podpisu Dohody o poskytnutí dotace
- mladý zemědělec plní minimální zemědělskou kvalifikaci, případně má možnost doplnění kvalifikace v termínu do 24 měsíců od podpisu Dohody o poskytnutí dotace
- po realizaci podnikatelského plánu, tj. po 2 letech od podpisu Dohody o poskytnutí dotace musí být podnik mladého zemědělce minimálně stejně velký (tj. jeho standardní produkce musí být aspoň stejně vysoká) jako byla hodnota standardní produkce při zahájení činnosti, tj. při podpisu Dohody o poskytnutí dotace
- žadatel nebyl příjemcem dotace z opatření I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců v Programu rozvoje venkova pro období 2007–2013 ani příjemcem dotace z opatření 6.1 – podpora na zahájení podnikatelské činnosti pro mladé zemědělce v Programu rozvoje venkova pro období 2014–2020

Pravidla podmíněnosti

není relevantní

Výše sazby

Navrhovaná výše podpory je odvozena od podílu dotace na stálých a celkových aktivech podniku (podnik mladého začínajícího zemědělce je aproximován malým zemědělcem ve velikostní skupině IV. + V. + VI. dle SO). Jako vhodná se jeví částka **53 000 eur** (cca 1 325 000 Kč), nebo **58 000 eur** (cca 1 450 00 Kč) která pokryje 50 % stálých aktiv.

Výstupové ukazatele

dle přílohy č. 7 Nařízení a návrh EK po doplnění Rady, oprava Annex I

O.22: Počet zemědělců, kteří získávají granty na zahájení činnosti (1 200)

Plánované jednotkové částky pro podporu a roční indikativní finanční alokace pro intervenci

Plánované rozsah jednotky/tek nebo finanční alokace	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
O.22: Částka pro zemědělce, kteří získávají granty na zahájení činnosti							

Obhajoba výše podpory/podpor:

Navrhovaná výše podpory je odvozena od podílu dotace na stálých a celkových aktivech podniku (podnik mladého začínajícího zemědělce je aproximován malým zemědělcem ve velikostní skupině IV. + V. + VI. dle SO). Jako vhodná se jeví částka **53 000 eur** (cca 1 325 000 Kč), která pokryje 50 % stálých aktiv.

Tabulka 9. Návrh výše sazby podpory mladých začínajících zemědělců (dle průměrných údajů 2014–2016)

Sazba dotace (€)	Sazba dotace (Kč; 1 € = 25 Kč)	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech
------------------	--------------------------------	---------------------------	-----------------------------

Maximum	100 000	2 500 000	94 %	75 %
Dle úrovně HDP na obyv. vůči EU 28*	87 000	2 175 000	82 %	65 %
Dle program. období 2014-2020	50 000	1 250 000	47 %	37 %
Dotace pokryje aspoň 50 % stálých aktiv	53 000	1 325 000	50 %	40 %
Dotace pokryje aspoň 50 % celkových aktiv	67 000	1 675 000	63 %	50 %

* Průměrná úroveň HDP / obyv. vyjádřená v paritě kupní síly dosahuje v průměru let 2015–2017 zhruba 87,7 % úrovně EU 28. V současném programovém období bylo doporučeno, aby maximální částka dotace odpovídala socio-ekonomické situaci v daném státě (např. srovnáním úrovně národního HDP s průměrem EU). Členské státy s HDP pod úrovní průměrné úrovně v EU by neměly stanovovat sazbu dotace v maximální možné míře.
Zdroj: vlastní výpočty dle dat FADN

Z novějších údajů (průměr 2015–2016) vyplývá ještě vyšší dotace. Částka, při které by bylo možné pokrýt aspoň 50 % hodnoty aktiv u průměrného podniku FO je **58 000 eur** (cca 1 450 000 Kč). Pokud by dotace měla pomoci s financováním aspoň poloviny celkových aktiv, pak by musel činit zhruba 71 500 eur (cca 1 787 500 Kč).

Tabulka 10. Návrh výše sazby podpory mladých začínajících zemědělců (dle průměrných údajů 2015–2017)

Průměr FO	Sazba dotace (€)	Sazba dotace (Kč; 1 € = 25 Kč)	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech
Maximum	100 000	2 500 000	86 %	70 %
Dle úrovně HDP na obyv. vůči EU 28*	87 700	2 192 500	75 %	61 %
Dle program. období 2014-2020	50 000	1 250 000	43 %	35 %
Dotace pokryje aspoň 50 % stálých aktiv	58 000	1 450 000	50 %	41 %
Dotace pokryje aspoň 50 % celkových aktiv	71 500	1 787 000	61 %	50 %

* Průměrná úroveň HDP / obyv. vyjádřená v paritě kupní síly dosahuje v průměru let 2015–2017 zhruba 87,7 % úrovně EU 28. V současném programovém období bylo doporučeno, aby maximální částka dotace odpovídala socio-ekonomické situaci v daném státě (např. srovnáním úrovně národního HDP s průměrem EU). Členské státy s HDP pod úrovní průměrné úrovně v EU by neměly stanovovat sazbu dotace v maximální možné míře.
Zdroj: FADN, vlastní výpočty

Pokud by se zvažovalo diferencovanou sazbu, pak by u polní výroby pro pokrytí aspoň 50 % stálých aktiv stačila sazba 41 000 eur (1 025 000 Kč), pro zahradnictví 18 500 eur (462 500 Kč), vinohradnictví by potřebovalo sazbu až 82 500 eur (2 062 500 Kč), ovocnářství 56 000 eur (1 400 000 Kč), produkce mléka jen 37 000 eur (925 000 Kč), chov skotu 76 000 eur (1 900 000 Kč), chov prasat a drůbeže pouze 18 000 eur (450 000 Kč) a smíšená výroba 55 000 eur (1 375 000 Kč).

Maximální horní odchylka (%) nebo horní hranice, kde je vhodné (% nebo EUR): **XY**
 % _____ [zásadní pro finanční flexibilitu⁸]

Roční plánované výstupy pro každý titul/záměr

Roční plánované výstupy ⁹¹⁰	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
O.22: Počet zemědělců, kteří získávají granty na zahájení činnosti	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200

Celková indikativní finanční alokace na intervenci (zatím prázdné)

Roční indikativní finanční příděl	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Celková indikativní finanční alokace (plánovaný výstup x počet jednotek)*(€)							

11. PODKLADOVÉ ANALÝZY PRO NÁVRHY INTERVENČÍ

11.1 Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce (článek 27)

Nejprve je potřeba odůvodnit zavedení této intervence. Poté je potřeba stanovit následující parametry:

- definice mladého začínajícího zemědělce (vlastnictví podniku, věk, vzdělání, délka činnosti)
- délka vyplácení podpory
- sazba podpory na hektar
- maximální množství podpořených hektarů podniku jednoho mladého zemědělce.

Odůvodnění doplňkové podpory příjmu pro mladé začínající zemědělce

Analýza příjmu mladých začínajících zemědělců

Jedním z argumentů pro či proti zavedení této intervence je významnost ve vztahu k ostatním příjmům (a podporám) mladých začínajících zemědělců. Konkrétně se zaměříme na zjištění podílu doplňkových přímých plateb na ostatních provozních podporách, na příjmech (důchodu ze zemědělské činnosti), hrubé a čisté přidané hodnotě a dalších ukazatelích.

Je obtížné udělat analýzu příjmů potenciálních žadatelů. Začínající zemědělci nemají dostatečně dlouhou časovou řadu příjmů (a většinou nemají ani právní formu s.r.o. ani a.s., aby jejich účetní data – a potažmo příjmy byly veřejně dostupné). Dělat analýzu příjmů pouze u vzorku zemědělců mladších 40 let může být zavádějící, protože mnozí z nich mohou hospodařit delší dobu.

Pro analýzu příjmů potenciálních žadatelů o doplňkové platby pro mladé zemědělce jsou proto použita data o žadatelích za současné programové období dostupné ze zdrojů FADN. Vzhledem k malému počtu subjektů je nutné uvedené hodnoty ukazatelů považovat pouze za informativní, rozhodně ne za reprezentativní v rámci ČR. Nízký počet podniků mladých zemědělců v šetření FADN je dán prahem výběru šetření, který patrně většina podpořených mladých zemědělců nedosahuje. Navíc byli vybráni pouze začínající zemědělci, kteří jsou příjemci doplňkové přímé platby.

Z tohoto důvodu obsahoval vzorek pouze 22 mladých začínajících zemědělců v roce 2015, 24 v roce 2016 a 21 v roce 2017. Průměrný zemědělský podnik hospodařil v roce 2015 na 59,1 ha, v roce 2016 na 57,1 ha a v roce 2017 na 47,9 ha. Přičemž orná půda představovala u těchto podniků 51 % zemědělského půdního fondu v roce 2015, 52 % v roce 2016 a 56 % v roce 2017. Naopak trvalé travní porosty v průměru zabíraly 48 % půdního fondu v roce 2015, poté se jejich podíl snižoval na 46 % a 43 % v roce 2017. V průměru choval jeden mladý začínající zemědělec 40,4 DJ/100 ha v roce 2015. Poté se počet DJ/100 ha snížil na 25,7, aby se opětovně zvýšil v roce 2017 na 30,6 DJ/100 ha.

V průměru za léta 2015 až 2017 získal jeden podnik doplňkovou přímou platbu pro mladé zemědělce ve výši 568 Kč na ha. Tato se na celkových provozních dotacích a podporách podílela pouze 4,9 %. Jak je patrné z níže uvedené tabulky, hlavní podíl na celkových provozních dotacích mají jednotná platba na plochu (v průměru 50,4 %) a environmentální

dotace (20,0 %). Poté jsou ještě významné dotace na méně příznivé oblasti (10,2 %) a ostatní provozní dotace. Pro mladé začínající zemědělce je tedy tato podpora spíše minoritního významu ve vztahu k ostatním provozním podporám.

Tabulka 11. Podíl jednotlivých typů dotací na celkových provozních dotacích a podporách mladých začínajících zemědělců v letech 2015–2017

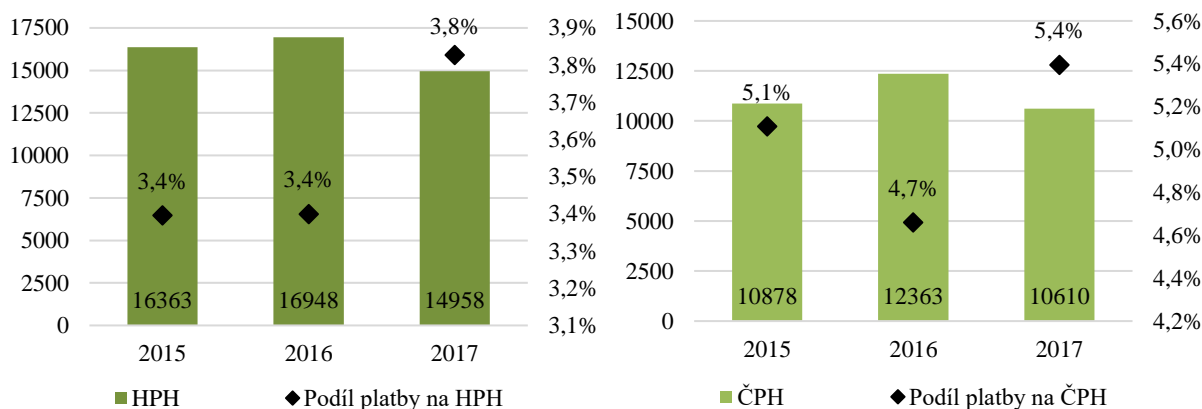
	2015		2016		2017		ø 2015-2017	
Provozní dotace a podpory celkem	11,917	100%	12,016	100%	10,730	100%	11,554	100%
Jednotná platba na plochu	5,796	48.6%	5,939	49.4%	5,752	53.6%	5,829	50.4%
Doplňková přímá platba pro mladé zemědělce	556	4.7%	576	4.8%	572	5.3%	568	4.9%
Environmentální dotace	2,605	21.9%	2,464	20.5%	1,859	17.3%	2,310	20.0%
Dotace na LFA	1,169	9.8%	1,159	9.6%	1,211	11.3%	1,180	10.2%
Ostatní platby na rozvoj venkova	112	0.9%	1	0.0%		0.0%	38	0.3%
Dotace na výrobní spotřebu	376	3.2%	204	1.7%	264	2.5%	281	2.4%
Dotace na externí faktory	338	2.8%	536	4.5%	87	0.8%	320	2.8%
Ostatní dotace na výrobu	965	8.1%	1,136	9.5%	985	9.2%	1,029	8.9%

Zdroj: Šetření FADN CZ 2015-2017

Investiční dotace (bez rozlišení, z jakého zdroje byly poskytnuty) se pohybovaly od průměrných 5 149 Kč/ha v roce 2015, přes pouhých 156 Kč na ha v roce 2016 až po 1 700 Kč/ha v roce 2017. Ve vztahu k provozním dotacím byly v průměru za roky 2015 až 2017 pouze na pětinové úrovni (provozní byly 4,9krát vyšší). Ve vztahu k čistým investicím představovaly investiční dotace v průměru ani ne třetinu. V roce 2015 činily čisté investice 15 321 Kč/ha a dotace na hektar byly v úrovni 33,6 % této částky. O rok později se čisté investice výrazně snížily na 4 547 Kč/ha a také poskytnuté investiční dotace pokryly pouze 3,4 % této částky. V roce 2017 zůstala výše čistých investic obdobná (4 590 Kč), ale investiční dotace vzrostly a pokryly investice z 38,6 %.

Co se týče podílu doplňkové přímé platby pro mladé zemědělce na přidané hodnotě, je z následujících grafů vidět, že se pohybuje v úrovni od 3,4 do 3,8 % pokud bereme hrubou přidanou hodnotu (HPH) a od 5,1 % do 5,4 %, pokud uvažujeme čistou přidanou hodnotu (ČPH). Obě tyto hodnoty představují hodnotu vytvořenou v podniku. HPH je součtem produkce RV a ŽV, ostatní produkce a provozních dotací, od kterého je odečtena výrobní spotřeba a provozní daně. ČPH vzniká odečtením odpisů od HPH. Je tedy zřejmé, že na vytvářené přidané hodnotě se dotace podílí pouze malou částí.

Graf 5. Podíl doplňkové přímé platby pro mladé zemědělce na hrubé přidané hodnotě (HPH), čisté přidané hodnotě (ČPH) v letech 2015–2017

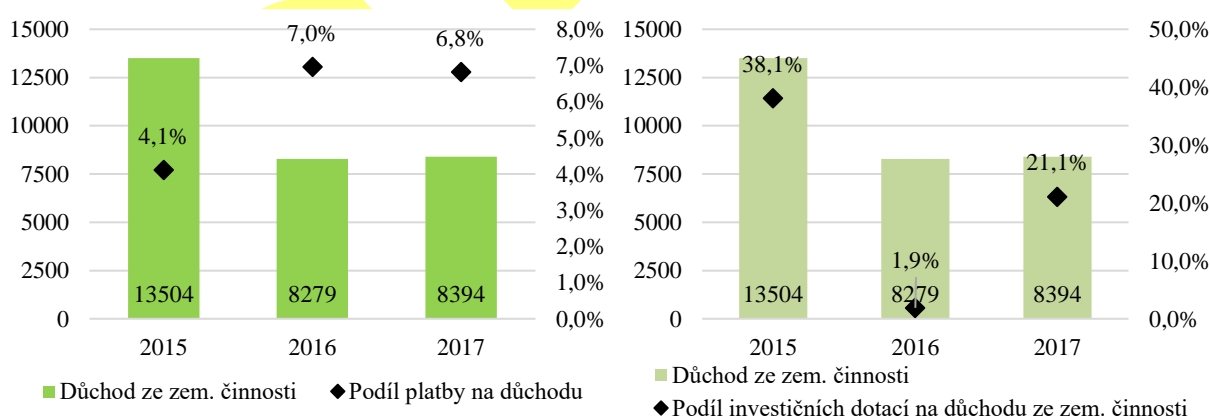

Zdroj: Šetření FADN CZ 2015–2017

Pokud se k ČPH přičtou investiční dotace a odečtou daně na investice a náklady externích faktorů (tj. mzdové náklady, pachtovné a úroky), vypočítá se důchod ze zemědělské činnosti neboli příjem rodinné farmy. Tuto kategorii můžeme zjednodušeně považovat za příjmy mladého začínajícího zemědělce, které mu generuje jeho podnik. Příjmy z doplňkové přímé platby se na příjmech ze zemědělské činnosti podílely v roce 2015 ze 4,1 %. V pozdějších letech podíl stoupl na 7,0 % v roce 2016 a 6,8 % v roce 2017, což bylo ale způsobeno tím, že důchod ze zemědělské činnosti poklesl ze 13 504 Kč v roce 2015 na 8 279 Kč a 8 394 Kč v následujících letech.

Naopak investiční podpory celkem (bez rozlišení zdroje) se na důchodu ze zemědělské činnosti podílely až do výše 38,1 % v roce 2015. Útlum množství vyplacených investičních dotací v roce 2016 znamenal snížení podílu na 1,9 %, ale v roce 2017 se zvýšil opět na 21,1 %.

Graf 6. Podíl doplňkové přímé platby pro mladé zemědělce a všech investičních dotací na důchodu ze zemědělské činnosti v letech 2015–2017

Zdroj: Šetření FADN CZ 2015–2017

Na účetním zisku (ČPH po odečtení mzdových nákladů, pachtovného a nákladových úroků) se doplňkové přímé platby podílely v průměru ze 7,4 % - od 6,7 % v roce 2015, 7,1 % v roce 2016 po 8,6 % v roce 2017.

Dynamika vývoje podniků

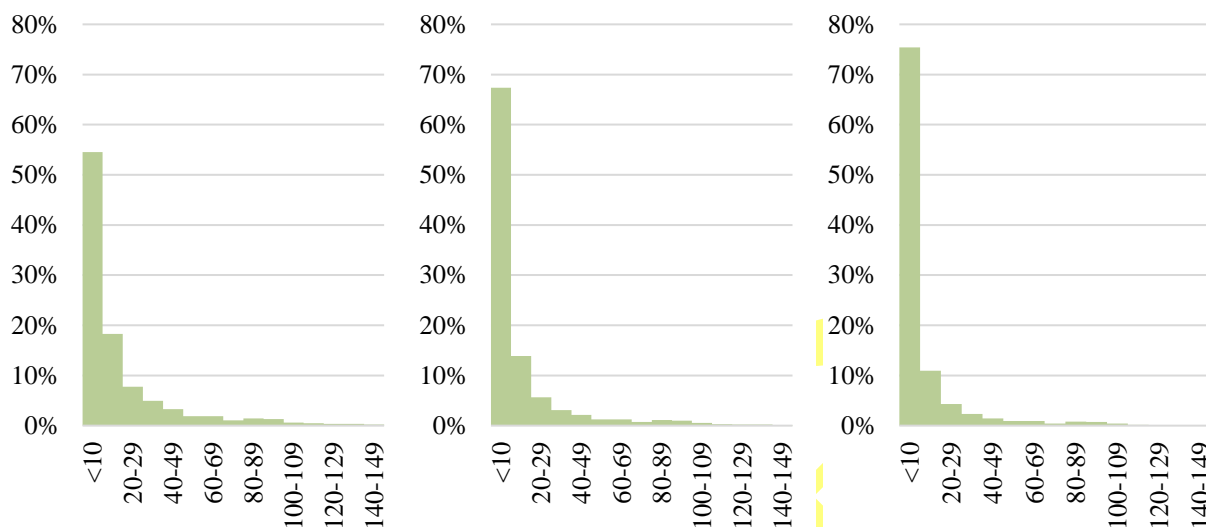
Odůvodnění doplňkové platby pro mladé začínající zemědělce vychází z toho, že by měla dopomoci k rozvoji zemědělského podniku, a to nejen v oblasti příjmů, ale i hmotnému rozvoji (růst výměry půdy, počtu DJ apod.). Proto bylo zjišťováno, jak dodatečné platby na plochu působí v nynějším programovém období. Nejprve byla provedena analýza vývoje výměry u příjemců doplňkových přímých plateb a poté porovnání vývoje výměry u podpořených a nepodpořených podniků.

Vývoj rozlohy podpořených podniků budeme nejprve demonstrovat na **vzorku 5435 příjemců doplňkových přímých plateb v letech 2015, 2016 a 2017**. Vzorek byl sestaven na základě dat z MZe o příjemcích doplňkových přímých plateb s připojením údajů o registrované půdě v LPIS (nemusí se nutně shodovat s údajem uvedeným v žádosti o doplňkovou přímou platbu, protože se nejedná o stejný zdroj dat). Dotace jsou navíc omezeny 90 hektary, mnohé podniky ale mají v LPIS evidovanou výměru vyšší). Ze vzorku je **patrné, že mnoho podniků získalo dotaci opakovaně, protože nárok na ni má mladý zemědělec po dobu 5 let, respektive do dosažení věku 40 let.**

Celkem bylo ve vzorku 204 PO, ostatní byly FO. V roce 2015 bylo podpořeno 3613 podniků (1822 nepodpořeno) s celkovou výměrou 82 958 ha, o rok později dostalo dotaci 3931 podniků hospodařících na 91 509 ha a poté 3976 podniků na 94345 ha. Průměrná výměra jednoho podniku evidovaná v LPIS rostla s tím, jak se zvyšoval počet podpořených podniků. Z průměrných 23 ha v roce 2015, vzrostla na 23,3 v roce 2016 a 23,7 v roce 2017. Podpořená výměra dle údajů z oficiálních statistik ale klesala. Je tedy patrné, že v dalších letech byly podpořeny podniky s větší výměrou, ale doplňkové přímé platby dostávaly pouze na prvních 90 hektarů.

Co se týče podpořených podniků a distribuce jejich průměrné výměry, vždy převládaly ty s výměrou do 10 ha (54,5 % z podpořených v roce 2015, 67,3 % v roce 2016 a 75,4 % v roce 2017). Více než 3/4 podniků mělo výměru registrovanou v LPIS nižší do 21,8 ha v roce 2015, 22,3 ha v roce 2016 a 23,0 ha v roce 2017). Do 90 ha mělo půdu v LPIS celkem 95,0 % mladých začínajících zemědělců podpořených v roce 2015, 96,4 % v roce 2016 a 97,5 % v roce 2017.

Graf 7. Distribuce výměry registrované v LPIS u podniků mladých začínajících zemědělců podpořených doplňkovými přímými platbami

Zdroj: Seznam příjemců dotací MZe, LPIS, vlastní výpočty

Následující grafy uvádí změny ve výměře podpořených podniků v daném roce, aby bylo možné vysledovat, zda doplňková přímá platba vede k tomu, zda se takto podpořené podniky dynamicky vyvíjí. Ti, co byli podpořeni v roce 2015 (celkem 3613 žadatelů), zvýšili svou výměru z průměrných 23,0 ha na 25,0 ha v roce 2016 a na 26,4 ha v roce 2017). Meziroční změna mezi lety 2015 a 2017 tak činila 115 %. U FO (3540 podpořených v roce 2015) byla dynamika nižší, došlo k navýšení pouze na 114 % původní průměrné výměry, která se zvyšovala z 20,9 ha, přes 22,5 ha na 23,7 ha. Ti, co byli podpořeni v roce 2015 (celkem 73 žadatelů PO), zvýšili svou výměru z průměrných 124,9 ha na 143,7 ha v roce 2016 a na 154,7 ha v roce 2017).

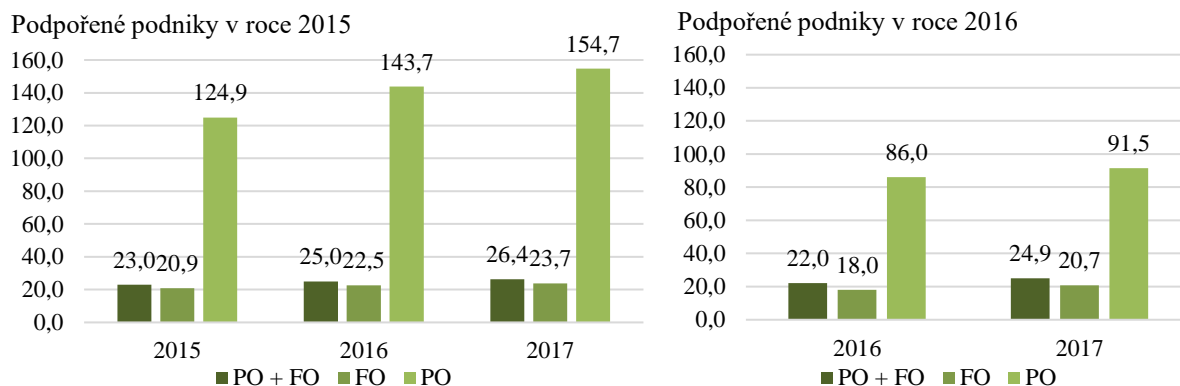
Nově podpoření žadatelé v roce 2016²³ (celkem 1094) také zvýšili svou výměru – z průměrných 22 ha na 24,9 ha (na 133%), přičemž FO (celkem 1029) zvýšili svou výměru intenzivněji (na 115 %) z průměrných 18,0 ha na 20,7 ha v roce 2017. Nově podpoření žadatelé PO v roce 2016 (celkem 65) také zvýšili svou výměru – z průměrných 86,0 ha na 91,5 ha v roce 2017.

Průměrná výměra žadatelů podpořených poprvé v roce 2017²⁴ byla 20,3 ha, zatímco u žadatelů FO podpořených poprvé v roce 2017 byla 15,3 ha, u PO byla 71,2 ha.

²³ Tj. ti, kteří dostali získali doplňkovou přímou platbu v roce 2016, ale ne v roce 2015.

²⁴ Tj. nebyli podpořeni ani v roce 2015, ani v roce 2016.

Graf 8. Vývoj průměrné výměry registrované v LPIS u podniků mladých začínajících zemědělců nově podpořených doplňkovými příjmy platbami

Zdroj: Seznam příjemců dotací MZe, LPIS, vlastní výpočty

Je tedy patrné, že podpořené podniky rostou. PO jsou větší, a tak nepobírají dotace na celou obhospodařovanou výměru. V roce 2015 mělo výměru do 90 ha 95,0 % v daném roce podpořených podniků, o rok později 95,1 % a v roce 2017 95,2 % podniků (FO i PO dohromady). U FO je pokrytí vyšší – 95,7 % podniků bylo totiž v roce 2015 menších než 90 ha. V roce 2016 to bylo 96,0 % a v roce 2017 dokonce 96,4 %. U PO je ale pokrytí nižší, protože jen 61,6 % podniků (v roce 2015), 66,7 % podniků (v roce 2016) a 68,9 % podniků (v roce 2017) bylo menších než 90 ha a mohlo tedy pobírat dotace na plnou výměru. Je tedy zřejmé, že nastavená maximální hranice 90 ha pro doplňkovou přímou platbu v drtivé většině případů pokryla celou výměru FO, ale pouze zhruba 2/3 výměry PO.

Zda má na růst výměry vliv to, že byly podpořeny doplňkovou přímou platbou je možné jen při porovnání s podniky, které nebyly podpořeny. Pro tento účel je nutné použít jiný vzorek dat, který obsahuje také nepodpořené podniky.

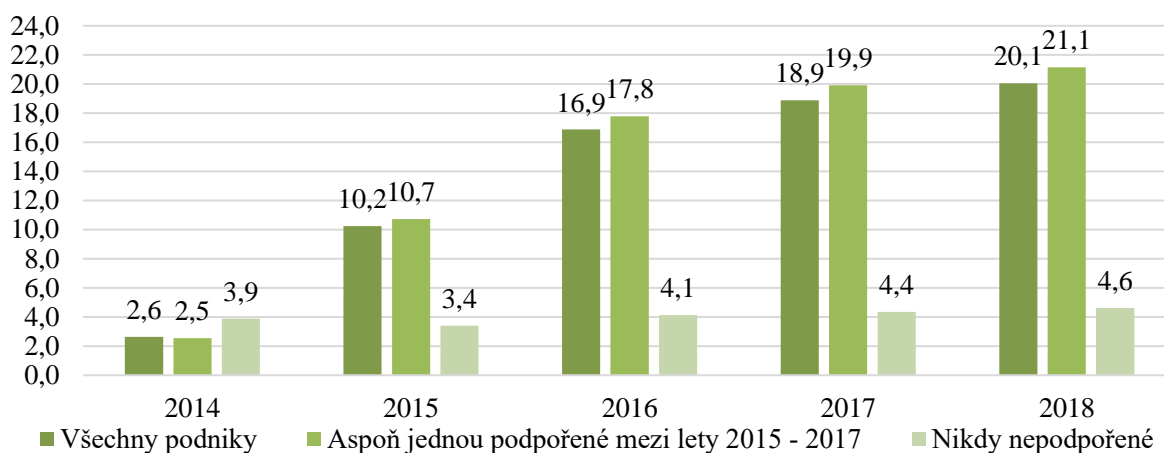
Pro porovnání rozdílů v rozvoji podniků mladých začínajících zemědělců (podpořené versus nepodpořené) byl na základě údajů z **Registru zemědělských subjektů** sestaven vzorek zemědělců mladších 40 let, kteří **zahájili činnost mezi lety 2014 až 2018 a dosud ji neukončili**. K jejich IČ byly přiřazeny údaje o výměře zemědělské půdy z LPIS a výše doplňkových přímých plateb, které obdrželi v roce 2015, 2016 a 2017.

Ze vzorku celkem 2765 podniků mladých začínajících zemědělců jich drtivá většina obdržela aspoň jednu doplňkovou platbu pro mladé zemědělce (2582). Naopak 183 mladých začínajících zemědělců neobdrželo ani jednu platbu. I z dílčích údajů je patrná vysoká účast zemědělců v daném opatření. Počet zemědělců, kteří zahájili činnost v roce 2014 a dostali platbu se nejprve snížil a pak zvýšil – v roce 2015 to bylo 82 %, v roce 2016 84 % a v roce 2017 opět jen 82 %. Z těch zemědělců, kteří zahájili činnost v roce 2015, obdrželo ještě též rok dotaci 81 % z nich, v roce 2016 88 % a v roce 2017 83 %. Zemědělci, kteří zahájili činnost v roce 2016, dostali v 90 % případů dotaci v tomto roce. V roce 2017 dostalo dotaci jen 84 % vzorku.

Ze vzorku je patrné, že nepodpoření mladí mají v průměru nižší výměru než podpoření. Průměrná podpořená výměra jednoho podniku se zvyšovala, stejně jako průměrná výměra nepodpořeného podniku, ale více (téměř dvojnásobně z 10,7 v roce 2015 na 21,1 ha v roce

2018; naopak u nepodpořených vzrostla průměrná výměra ani ne 1,4krát). V souladu s tím se zvyšovala průměrná částka obdržena jedním podpořeným podnikem.

Graf 9. Průměrná výměra (ha) v LPIS podniků mladých zemědělců založených mezi lety 2014–2018

Zdroj: Registr zemědělských subjektů, LPIS, vlastní výpočty

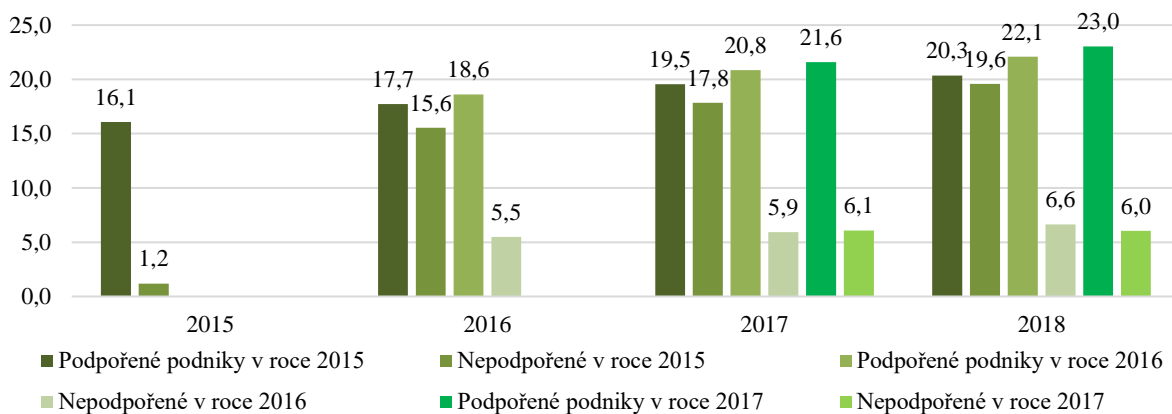
Nyní se podíváme podrobněji na dynamiku vývoje v jednotlivých letech. Celkem bylo v roce 2015 podpořeno 1680 podniků a 1085 nepodpořeno. Celková výměra (ne tedy nutně jen podpořená výměra) těchto podniků dle registru LPIS činila 27 030 ha u podpořených a 1 296 ha u nepodpořených, což představuje v průměru 16,1 ha respektive 1,2 ha na podnik. Údaj o průměrné výměře nepodpořených podniků ale může být zkreslen tím, že zemědělci pouze zaregistrovali své hospodářství do registru zemědělců, ale neměli zároveň registrovanou půdu v LPIS. V roce 2015 je u nepodpořených podniků velká část s výměrou 0 ha. V tomto roce bylo bez půdy 10 podpořených a 850 nepodpořených podniků. Proto tento rok nebudeme brát jako směrodatný. Co se týče podpořených podniků v roce 2016, bylo jich 2401 s celkovou výměrou 44 675 ha, což v průměru znamenalo 18,6 ha na jeden podnik. Nepodpořených bylo ve stejném roce 364 na 1 993 ha s průměrnou výměrou 5,5 ha na podnik. V roce 2017 bylo podpořeno 2 281 a nepodpořeno 484 podniků ze vzorku hospodářících na výměře 49 255 ha (podpoření) a 2 947 ha (nepodpoření). Průměrná výměra podpořených byla 21,6 ha a nepodpořených 6,1 ha. Je tedy vidět, že průměrná výměra u obou skupin roste.

Následující graf uvádí změny ve výměře podpořených a nepodpořených podniků v jednotlivých letech, aby bylo možné vysledovat, zda doplňková přímá platba vede k tomu, že se takto podpořené podniky vyvíjí dynamičtěji než nepodpořené.

Obecně platí, že průměrná výměra registrovaná v LPIS je větší u podpořených podniků než u nepodpořených. Z grafu níže je vidět, že ti, kteří byli podpořeni v roce 2015 měli tehdy v průměru výměru 16,1 ha, která jim vzrostla až na 20,3 ha v roce 2018. Nepodpořeni v roce 2015 ale měli v průměru výměru výrazně nižší. Ti, co byli podpořeni v roce 2016 měli průměrnou výměru registrovanou v LPIS 18,6 ha. Ta narostla na 22,1 ha v roce 2018, tj. na 119 % původní hodnoty, ale u nepodpořených také rostla (z 5,5 ha v roce 2016 na 6,6 ha) – a to dokonce na 121 % původní hodnoty. Pouze u podpořených v roce 2017 byl patrný meziroční nárůst průměrné výměry z 21,6 na 23 ha o 7 %, zatímco u nepodpořených došlo meziročně k poklesu z 6,1 na 6,0 ha. Nelze tedy učinit jednoznačný závěr o tom, že se nepodpořené podniky vyvíjí

méně dynamicky, než podniky podpořené, protože průměrná výměra zapsaná v LPIS roste u obou kategorií.

Graf 10. Vývoj průměrné výměry registrované v LPIS u podniků mladých začínajících zemědělců podpořených doplňkovými přímými platbami

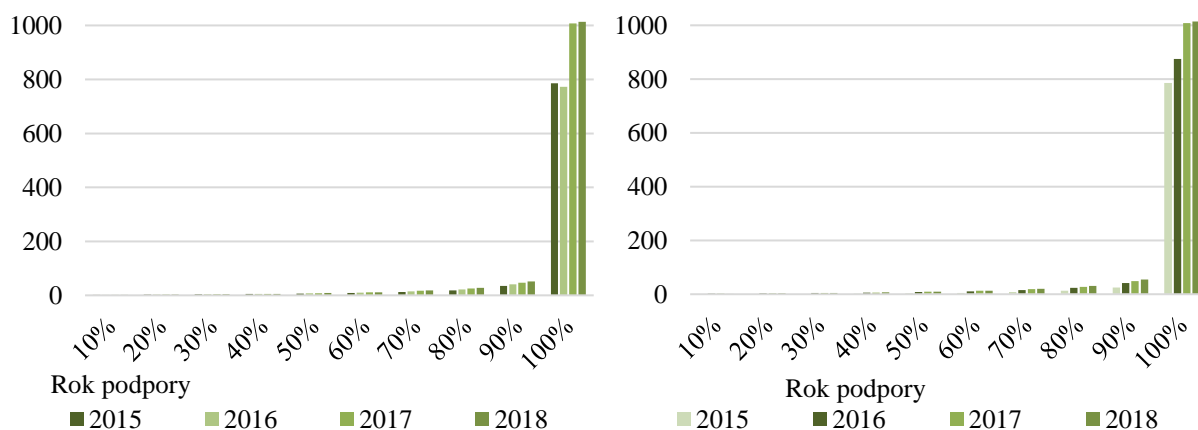
Zdroj: Registr zemědělských subjektů, LPIS, vlastní výpočty

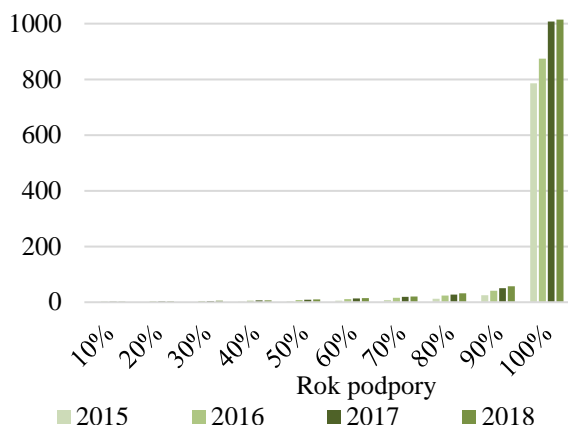
Detailnější členění růstu velikosti podniků podpořených v konkrétním roce podle decilů nabízí níže uvedené grafy. Je vidět, že většina podniků mladých začínajících zemědělců spadá, co se výměry týká, do kategorie malých. V roce 2015 50 % podniků podpořených ve stejném roce mělo výměru do 6,4 ha, 80 % do 18,6 ha a 90 % do 35 ha. Postupně se podniky zvětšovaly. V roce 2016 bylo 90 % podniků do výměry 41,1 ha, v roce 2017 do 47,3 ha a v roce 2018 do 52 ha.

90 % podniků, které byly podpořeny v roce 2016, měly o rok dříve výměru do 24,8 ha, což je výrazně méně než u těch, které v roce 2015 byly podpořené. Poté se již průměrná výměra zvýšila na srovnatelnou úroveň jako u podpořených v roce 2015. V roce 2016 byla průměrná výměra 90 % podniků do 41,1 ha, v roce 2017 49,0 ha a v roce 2018 54,6 ha.

Obdobná situace byla i u těch podniků, které byly podpořeny v roce 2017. 90 % z nich v roce 2015 mělo průměrnou výměru do 25,1 ha, v roce 2016 ale již byla srovnatelná s ostatními kategoriemi (41,7 ha), v roce 2017 činila 50,4 ha a v roce 2018 57,2 ha.

Graf 11. Růst velikosti podniků podpořených doplňkovými přímými platbami pro mladé zemědělce v letech 2015, 2016 a 2017

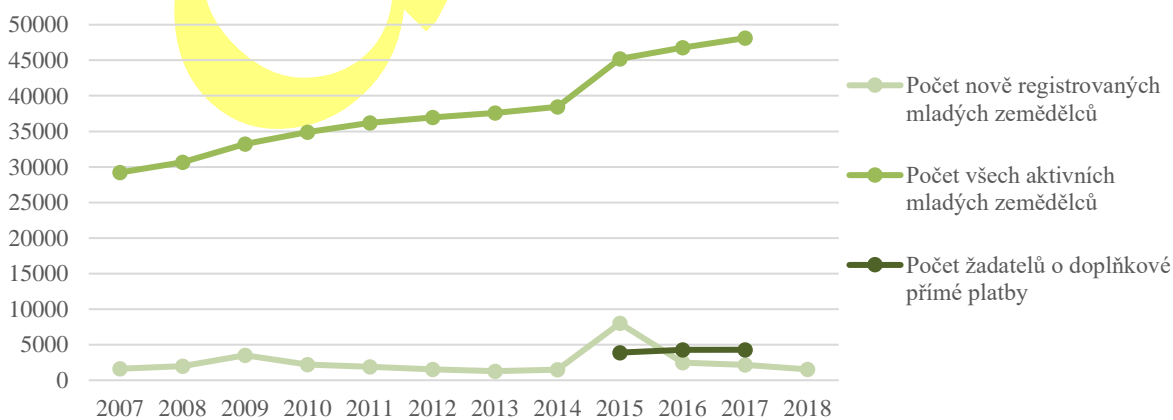

Zdroj: Registr zemědělských subjektů, LPIS, vlastní výpočty

Příspěvek doplňkových přímých plateb ke generační obměně

Příspěvek intervence ke generační obměně je možné přibližně změřit dynamikou vývoje počtu žadatelů o doplňkové přímé platby pro mladé zemědělce v porovnání s „přirozeným“ vývojem počtu nových mladých zemědělců do 40 let. Z registru zemědělských podnikatelů byl zjištěn počet nově registrovaných zemědělců mladších 40 let v letech 2007 až 2018. Jak je patrné z níže uvedeného grafu, nejvíce nově registrovaných přibýlo v roce 2015 a jednalo se tak o největší meziroční nárůst o 540 %. Je možné zájem mladých lidí do 40 let o hospodaření v zemědělství vzrostl spolu se začátkem nového programového období 2014–2020. I když počet aktivních zemědělců (údaje vždy k 31. 12. daného roku) narůstal, počet nově registrovaných se pak začal snižovat. Co se týče počtu příjemců doplňkových přímých plateb, zatím je k dispozici pouze krátká časová řada pro porovnání. Je ale zřejmé, že počet žadatelů každoročně narůstá a nárůst se očekává i v roce 2018. Počty nově registrovaných mladých zemědělců se ale naopak snižují. O dotace tedy pravděpodobně žádají ti, kteří již zemědělskou činnost aktivně provozují, ovšem dosud bez podpor. Nárůst počtu žadatelů o podporu koresponduje s nárůstem registrovaných zemědělců mladších 40 let. Je ale složité prokázat příčinnou souvislost a potvrdit, že k nárůstu počtu nových mladých zemědělců přispívají právě doplňkové přímé platby.

Graf 12. Vývoj počtu nově registrovaných mladých zemědělců a počtu příjemců dotací

Zdroj: Registr zemědělských subjektů, Výroční zpráva pro přímé platby 2015, 2016, 2017

Závěr

Doplňková podpora přímými platbami oddělenými od produkce má za cíl dlouhodobě stabilizované příjmy umožňují investiční rozvoj podniků. Na druhé straně se ale v ČR se projevuje vysoká závislost příjmů zemědělských podniků na provozních podporách, včetně ad hoc kompenzací, která je riziková. Doplňková přímá platba činila v průměru za léta 2015 až 2017 na jeden podnik 568 Kč / ha (dle malého nereprezentativního výběrového vzorku FADN) a na celkových provozních dotacích a podporách se podílela pouze 4,9 %. Hlavní podíl na celkových provozních dotacích mají jednotná platba na plochu (v průměru 50,4 %) a environmentální dotace (20,0 %). Poté jsou ještě významné dotace na méně příznivé oblasti (10,2 %) a ostatní provozní dotace. Pro mladé začínající zemědělce je tedy tato podpora spíše minoritního významu ve vztahu k ostatním provozním podporám, i když dále zvyšuje závislost na podporách.

U podniků mladých začínajících zemědělců je investiční rozvoj omezený. Také zde většinou není možné spoléhat na výhody z velikosti podniku. Proto je žádoucí podporovat příjmy mladých začínajících zemědělců dodatečnou platbou. Na důchodu ze zemědělské činnosti (zjednodušeně příjmu rodinné farmy) se doplňkové přímé platby podílely v roce 2015 ze 4,1 %. V pozdějších letech podíl stoupl na 7,0 % v roce 2016 a 6,8 % v roce 2017, což bylo ale způsobeno tím, že důchod ze zemědělské činnosti poklesl. V průměru lze ale říci, že 6 % podíl platby na příjmech je spíše marginální.

Z analýzy podpořených podniků v současném programovém období je patrné, že rostou – zvětšují svou obhospodařovanou výměru. Je pravděpodobné, že doplňková podpora příjmu také přispívá k dynamice jejich vývoje. Při porovnání s nepodpořenými podniky je patrné, že nepodpoření mladí zemědělci mají v průměru nižší výměru než podpoření. Avšak nelze učinit jednoznačný závěr o tom, že se nepodpořené podniky vyvíjí méně dynamicky, než podniky podpořené, protože průměrná výměra roste u obou kategorií.

Nárůst počtu žadatelů o doplňkové přímé platby mezi lety 2015 až 2017 koresponduje s nárůstem počtu zemědělců mladších 40 let (resp. zemědělských podnikatelů zapsaných v zemědělském rejstříku). Je ale složité prokázat příčinnou souvislost a potvrdit, že k nárůstu počtu nových mladých zemědělců přispívají právě doplňkové přímé platby.

Definice mladého začínajícího zemědělce

Bude doplněno později. Délka vyplácení podpory

Délka vyplácení podpory je maximálně po dobu 5 let nebo do doby, než mladý zemědělec dosáhne 40 let.

Stanovení maximálního množství podpořených hektarů podniku mladého zemědělce

Podle dat Eurostatu je v ČR 2710 podniků mladých do 40 let, z čehož jich nejméně hospodaří v regionu Severozápad (7 %) a Moravskoslezském (8 %). Nejmenší podíl mladých (8,1 %) ze všech zemědělců je v NUTS II Jihovýchod. Průměrná výměra jednoho zemědělského podniku mladého zemědělce je 151,4 ha. Do 99,9 ha je 73,1 % mladých zemědělců. Většina zemědělských podniků mladých zemědělců je v kategorii nad 100 ha a pak od 5 do 9,9 ha. Eurostat ale počítá pouze zemědělské podniky od 5 ha výměry. Proto byl modelový výpočet počtu podpořené výměry proveden na základě jiných údajů.

Nejprve využijeme **vzorek 5435 příjemců přímých doplňkových plateb v letech 2015, 2016 a 2017²⁵**. Vzorek byl sestaven na základě dat z MZe o příjemcích doplňkových přímých plateb s připojením údajů o registrované půdě v LPIS²⁶. Tím se získá představa o tom, jak velké podniky jsou v současnosti podporovány a zda hranice maximálně 90 podpořených ha není výrazně omezující. Průměrná výměra podniků podpořených v roce 2015 byla 23 ha, v roce 2016 23,3 a v roce 2017 23,7 ha, přičemž u PO byla výrazně vyšší (2015 – 124,9 ha, 2016 – 118,3 ha a 2017 – 103,3 ha), než u FO (2015 – 20,9 ha, 2016 – 20,3 ha a 2017 – 20,3 ha).

V roce 2015 mělo výměru do 90 ha 95,0 % v daném roce podpořených podniků, o rok později 95,1 % a v roce 2017 95,2 % podniků (FO i PO dohromady). U FO je pokrytí vyšší – 95,7 % podniků bylo totiž v roce 2015 menších než 90 ha. V roce 2016 to bylo 96,0 % a v roce 2017 dokonce 96,4 %. U PO je ale pokrytí nižší, protože jen 61,6 % podniků (v roce 2015), 66,7 % podniků (v roce 2016) a 68,9 % podniků (v roce 2017) bylo menších než 90 ha a mohlo tedy pobírat dotace na plnou výměru. Je tedy zřejmé, že nastavená maximální hranice 90 ha pro doplňkovou přímou platbu v drtivé většině případů pokryla celou výměru FO, ale pouze zhruba 2/3 výměry PO.

Aby byly do výpočtu zahrnuty i nepodpořené podniky, následující výpočty vychází z údajů z **Registru zemědělských subjektů, na základě kterého byl sestaven vzorek 2765 zemědělců mladších 40 let, kteří zahájili činnost mezi lety 2014 až 2018 a dosud ji neukončili**. K jejich IČ byly přiřazeny údaje o výměře zemědělské půdy z LPIS a výše doplňkových přímých plateb, které obdrželi v roce 2015, 2016 a 2017. Drtivá většina z nich obdržela aspoň jednu doplňkovou platbu pro mladé zemědělce (2582). Naopak 183 mladých začínajících zemědělců neobdrželo ani jednu platbu.

Průměrná výměra všech 2765 podniků ve vzorku byla 20,1 ha zemědělské půdy. 25 % podniků bylo menších než 3,1 ha a 25 % naopak větších než 21,5 ha. Polovina podniků byla menších než 8,3 ha a polovina větších než tato hodnota. Maximální výměra ve vzorku byla 1013,9 ha.

²⁵ Pozn. Data v tomto vzorku se liší od dat publikovaných ve výročních zprávách pro přímé platby, protože pro výpočty nebyl k dispozici shodný vzorek dat. Údaje ale spolu korespondují. Podle Výročních zpráv pro přímé platby byly v průměru v letech 2015 až 2017 podpořeny podniky o velikosti 20 hektarů. Patrná byla převaha počtu FO nad PO.

Tabulka x. Statistika z žádostí o dotaci na podporu mladých zemědělců – přímé platby

	2015	2016	2017	2018
Sazba (vždy 25 % SAPS)	885	878	844	1 694
Celkový počet mladých zemědělců	3 890	4 273	4 289	5305
Celková podporovaná výměra	77 650 ha	84 475 ha	84 364 ha	111 873 ha
Průměrná podporovaná výměra	20,0 ha	19,8 ha	19,7 ha	21,1 ha
Počet fyzických osob	3 724 (96 %)	4 050 (95 %)	4 038 (94 %)	5 072 (96%)
Počet právnických osob	166 (4 %)	223 (5 %)	251 (6 %)	5 072 (96%)

Zdroj: MZe, Výroční zpráva pro přímé platby za rok 2015, 2016, 2017

²⁶ Údaj o půdě se nemusí nutně shodovat s údajem uvedeným v žádosti o doplňkovou přímou platbu, protože se nejedná o stejný zdroj dat. Dotace jsou navíc omezeny 90 hektary, mnohé podniky ale mají v LPIS evidovanou výměru vyšší.

Výměra podniků ve vzorku celkem byla 55 452,6 ha.²⁷ Pokud by hranice byla stanovena ve výši 90 hektarů, tak jako je nyní, nebylo by plně podpořeno necelých 4,0 % vzorku, protože tyto podniky mají vyšší výměru a platby by jim byly kráceny. Plně podpořeno by bylo 96,0% vzorku, což představuje 45 553 ha. Pokud by hranice byla na 100 ha, podpořilo by se plně 97,1 % (47 453 ha) a v případě 150 ha téměř všechny podniky mladých začínajících zemědělců a téměř 51 853 ha.

Tabulka 12. Simulace počtu podpořených hektarů a podniků při různé maximální hranici podpořené výměry jednoho podniku mladého začínajícího zemědělce

Zem, půda v ha	Počet podniků	Kolik by bylo částečně nepodpořeno	Kolik by bylo plně podpořeno	Výměra podniků, které by nebyly plně podpořeny		Výměra podniků, které by byly plně podpořeny		Podpořená výměra celkem	
> 1000	1	0,04%	99,96%						
> 500	4	0,14%	99,86%	3334,12	6,01%	52118,48	93,99%	53452,6	96,39%
> 200	12	0,43%	99,57%	5639,20	10,17%	49813,4	89,83%	53052,6	95,67%
> 150	24	0,87%	99,13%	7721,52	13,92%	47731,08	86,08%	51852,6	93,51%
> 120	45	1,63%	98,37%	10492,94	18,92%	44959,66	81,08%	50052,6	90,26%
> 100	80	2,89%	97,11%	14324,45	25,83%	41128,15	74,17%	47452,6	85,57%
> 90	110	3,98%	96,02%	17130,01	30,89%	38322,59	69,11%	45552,6	82,15%
> 50	272	9,84%	90,16%	28011,28	50,51%	27441,32	49,49%	41852,6	75,47%
> 10	1194	43,18%	56,82%	49158,05	88,65%	6294,55	11,35%	43512,6	78,47%

Zdroj: Registr zemědělských subjektů, LPIS, vlastní výpočty

Výše uvedené propočty se týkají zemědělské půdy. Doplnkové přímé platby jsou ale poskytovány pouze na ornou půdu. Proto je pro další propočet použit vzorek **6883 zemědělců do 40 let (nemusí to být nutně ale začínající!)** dle LPIS, kterým byla z LPIS přiřazena výměra zemědělské a orné půdy a trvalých travních porostů (TTP) za rok 2017. Celkem 6883 podniků hospodařilo na 134 399 ha půdy. Průměrná výměra těchto podniků byla vyšší – 35,2 zemědělské půdy na podnik a 32,8 orné půdy na podnik. V průměru měly také 19,2 ha TTP.

Polovina zemědělců mladších 40 let měla hospodářství menší než 12,8 ha zemědělské a 9,7 ha orné půdy. Tři čtvrtiny zemědělců mělo výměru nižší než 36,1 ha zemědělské a 30,9 ha orné půdy a zároveň méně než 20,6 ha. Největší podnik ve vzorku hospodařil na 1470,1 ha zemědělské půdy. Co se týče orné půdy, nejvíce jí měl podnik s 1383,2 ha. Nejvyšší výměra TTP ve vzorku činila 681,6 ha. Procento zornění je poměrně nízké – 55,4 % oproti průměru v ČR. Mladí tedy hospodařili extenzivněji, nebo měli jiné typy výrob než ostatní zemědělci.

Pokud by se podpořilo u mladých zemědělců pouze prvních 90 hektarů (jako je tomu v současném programovém období) by zůstalo částečně nepodpořeno 357 podniků (5,2 %), z jejichž celkových 73 558 ha by zůstalo nepodpořeno 38 231 ha. Podpořeno by naopak bylo 102 269 ha.

²⁷ Ve vzorku uvažujeme pouze zemědělskou půdu, i když jsou doplnkové přímé platby poskytovány pouze na ornou půdu. Proto se pro výpočet použije později i jiný vzorek (viz dále). Nejprve ale výpočet pro mladé začínající zemědělce dle výměry zemědělské půdy.

Pokud by se podpořilo u mladých začínajících zemědělců pouze prvních 150 ha, tak by zrušení platby nad 150 ha zasáhlo 159 zemědělců (cca 2,3 % ze všech mladších 40 let), kteří mají celkovou výměru 51 554 ha. Protože by na prvních 150 ha platbu dostali, nepodpořených hektarů by bylo jen 27 704 ha. Celkem by se tedy v případě poskytování platby na prvních 150 ha podpořilo 110 549 ha. Další varianty výpočtů jsou uvedeny níže v tabulce.

Tabulka 13. Simulace počtu podpořených hektarů a podniků při různé maximální hranici podpořené výměry jednoho podniku mladého zemědělce

Orná půda v ha	Počet podniků v LPIS	Kolik by bylo částečně nepodpořeno	Kolik by bylo plně podpořeno	Výměra podniků, které by nebyly plně podpořeny		Výměra podniků, které by byly plně podpořeny		Podpořená výměra celkem	
>1000	5	0,07%	99,93%	5833,02	4,34%	128565,54	95,66%	133565,54	99,38%
> 500	25	0,36%	99,64%	19192,81	14,28%	115205,75	85,72%	127705,75	95,02%
> 200	102	1,48%	98,52%	41691,33	31,02%	92707,23	68,98%	113107,23	84,16%
> 150	159	2,31%	97,69%	51554,36	38,36%	82844,20	61,64%	106694,20	79,39%
> 120	212	3,08%	96,92%	58683,51	43,66%	75715,05	56,34%	101155,05	75,26%
> 100	291	4,23%	95,77%	67330,81	50,10%	67067,75	49,90%	96167,75	71,55%
> 90	357	5,19%	94,81%	73558,14	54,73%	60840,42	45,27%	92970,42	69,18%
> 50	677	9,84%	90,16%	95085,12	70,75%	39313,44	29,25%	73163,44	54,44%
> 10	2000	29,06%	70,94%	126838,71	94,38%	7559,85	5,62%	27559,85	20,51%

Zdroj: Registr zemědělských subjektů, LPIS, vlastní výpočty

Stanovení konkrétní hranice, na níž již nebude podpora poskytována, je ponecháno na MZe.

Sazba podpory na hektar

Výpočet sazby na hektar vychází z celé řady parametrů a omezujících podmínek. Musí se zvážit počet potenciálních příjemců a potenciální podpořená výměra a rozpočtové omezení.

Potenciální počet žadatelů / příjemců podpory

U odhadu počtu potenciálních příjemců lze vycházet ze současného programového období, kdy v letech 2015 až 2017 bylo v průměru 4151 příjemců plateb (3890 v roce 2015, 4273 v roce 2016 a 4289 v roce 2017). Vzhledem k tomu, že se jejich počet zvyšoval, lze očekávat, že by ročně o platbu mohlo žádat v průměru **4 200 mladých začínajících zemědělců**.

Potenciální počet podpořených hektarů

U odhadu počtu potenciálních příjemců lze vycházet ze současného programového období, kdy v letech 2015 až 2017 bylo v průměru podpořeno 82 163 ha, přičemž se počet meziročně zvyšoval (77 650 ha v roce 2015, 84 475 ha v roce 2016 a 84 364 ha v roce 2017), a proto lze za potenciální počet ročně podpořených hektarů považovat **84 000 ha**.

Rozpočtové omezení

Podle článku 14 *Narižení* a dle odstavce (43) preambule *Narižení* na doplňkovou podporu příjmu pro mladé zemědělce a na intervenci *Zahájení činnosti mladého zemědělce* by členské státy měly vyčlenit částku odpovídající alespoň 2% krytí ročních přímých plateb. Je tedy dána pouze minimální finanční hranice pro podporu generační obměny.

Podle Návrhu Nařízení „V rámci své povinnosti přispívat k plnění cíle „získávat mladé zemědělce a usnadňovat rozvoj podnikání ve venkovských oblastech“, stanoveného v čl. 6 odst. 1 písm. g), a vyčlenit alespoň 2 % svých přidělů určených pro přímé platby na tento cíl v souladu s čl. 86 odst. 4²⁸ mohou členské státy poskytovat doplňkovou podporu příjmu mladým zemědělcům, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik a kteří mají nárok na platbu v rámci základní podpory příjmu podle článku 17.

Teoretické stanovení sazby

Minimální částka dle přílohy X vyhrazená pro cíl g) Získávat mladé zemědělce a usnadňovat rozvoj podnikání podle č. 86 odst. 5 je stanovena pro léta 2021 a od roku 2027 dále pro ČR na 16 776 886 EUR (v běžných cenách), což při orientačním přepočtu (25,7 CZK / EUR) představuje částku 431 165 970 Kč.

Absorpční kapacitu opatření můžeme odvodit od současného programového období, kdy bylo podpořeno 3 890 zemědělců na 77 650 ha v roce 2015, 4 273 na 84 475 ha v roce 2016 a 4 289 na 84 364 ha. Jestliže by tedy celá stanovená částka 431 mil. Kč byla použita pouze na přímé platby, sazba na hektar by byla v průměru 5 226 Kč (5 553 Kč, 5 104 Kč nebo 5100 Kč), což by překročilo o téměř 2 tis. Kč současnou sazbu SAPS.

Zatímco skutečná průměrná doplňková platba za roky 2015 až 2017 se podílela na ČPH z 5 %, pokud by se takto zvýšila, podíl na ČPH (po odečtení původní sazby a přičtení nové) by byl až 32,9 % v průměru za roky 2015 až 2017. Jestliže bychom předpokládali, že ČPH setrvá na konstantní úrovni průměru let 2015–2017 ve výši 11 283 Kč, pak by podíl platby v různé výši na ČPH vypadal tak, jak je zobrazeno na grafu níže. Při sazbě 1000 Kč, by podíl na ČPH byl 8,5 %, při dvojnásobné sazbě již 15,7 %.

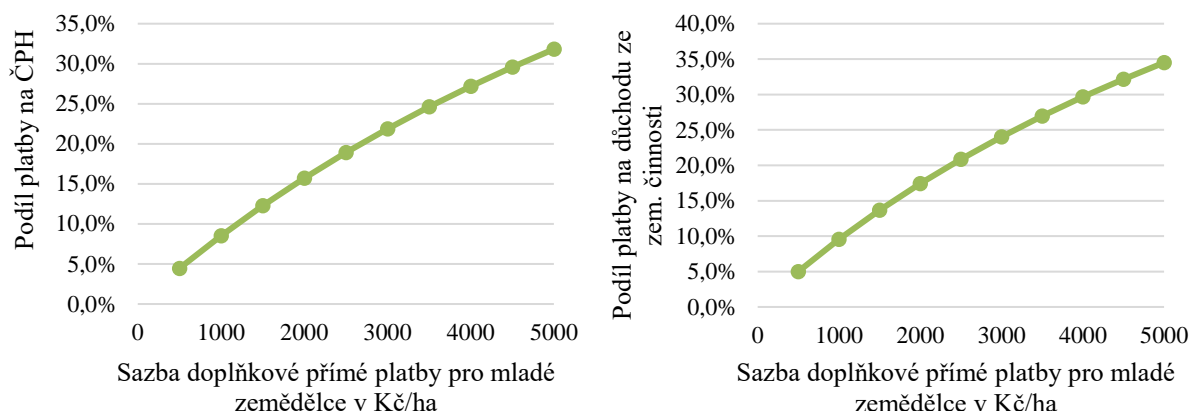
Obdobně podíl doplňkové přímé platby na důchodu ze zemědělské činnosti (zvýšený o rozdíl mezi novou a současnou výší doplňkové přímé platby) by vzrostl z průměrných 5,6 % (viz výše) na 35,6 %. To by prohloubilo závislost zemědělců na přímých platbách. Vycházíme zde ale pouze z indikativních dat FADN pro malý vzorek mladých začínajících zemědělců, jejichž průměrný důchod ze zemědělské činnosti na ha činil v průměru let 2015 až 2017 10 059 Kč.

Při stanovování podmínek pro poskytnutí dotace je nutné dbát na co nejnižší administrativní zatížení žadatele.

²⁸ Pro každý členský stát je minimální částka stanovená v příloze X vyhrazena na příspěvek na specifický cíl „získávat mladé zemědělce a usnadňovat rozvoj podnikání ve venkovských oblastech“ podle čl. 6 odst. 1 písm. g). Na základě analýzy situace z hlediska silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb („analýza SWOT“) a identifikace potřeb, které je třeba řešit, bude tato částka použita na následující typy intervencí:

- a) doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce podle článku 27;
- b) založení činnosti mladého zemědělce podle definice v článku 69.

Graf 13. Podíl různé výše doplňkové přímé platby pro mladé zemědělce na průměrné ČPH (za roky 2015–2017) a průměrném důchodu ze zemědělské činnosti (za roky 2015–2017)

11.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (článek 69)

Zde je potřeba stanovit následující parametry opatření:

- definice mladého začínajícího zemědělce (vlastnictví podniku, věk, vzdělání, délka činnosti)
- forma vyplácení podpory
- sazba podpory na hektar
- maximální velikost podniku žadatele při vstupu do opatření
- minimální hranice SO prokazující životaschopnost podniku

Definice mladého začínajícího zemědělce

Bude doplněno později.

Forma vyplácení podpory

Podpora je poskytnuta na realizaci podnikatelského plánu, který má být realizován během 2 let. Má být vyplacena v jedné částce.

Sazba podpory na hektar – dle majetkové vybavenosti zemědělských podniků

Otázkou je, jaké jsou reálné výdaje na zahájení zemědělské činnosti²⁹ určitého výrobního zaměření a z kolika procent jsou pokryty dotací. Odhad nastavení sazby dotace pro mladé začínající zemědělce je založen na poměru sazby a majetkové vybavenosti zemědělských podniků. Porovnávala se majetková vybavenost podniků (tj. potřebný majetek pro zahájení činnosti) s výší dotace. Úvaha je taková, že mladí začínající zemědělci obhospodařují většinou malé podniky (než se hospodaření “rozeběhne” a začne se zvětšovat). Rovněž z dat z LPIS (z údajů o výměře zemědělců mladších 40 let – nejsou to nutně jen začínající) vyplývá, že průměrný podnik zemědělce mladšího 40 let, který má půdu zapsanou v LPIS, má relativně malou výměru – cca 35,2 ha zemědělské půdy a 32,8 ha orné půdy.

²⁹ Při zahájení činnosti v období 2007–2013 v průměru mladí zemědělci proinvestovali 69 tis. eur (celkové výdaje ŽoP na projekt). Částka se ale v průběhu let zvyšovala z 56 tis. eur v 1. kole na průměrných 86 tis. eur v 16. kole.

Tabulka 14. Výměra zemědělských podniků zemědělců mladších 40 let dle LPIS

Výměra LPIS – rok 2017	Zemědělská půda	Orná půda	TTP
Průměr	35,2	32,8	19,2
Minimum	0,0	0,0	0,0
1. Kvartil	4,1	2,8	2,4
Medián (50 %)	12,8	9,7	6,9
3. kvartil	36,1	30,9	20,6
Maximum	1470,1	1383,2	681,6

Zdroj: LPIS, vlastní výpočty

Data FADN – skupiny IV. + V. + VI za roky 2014–2016

Proto byla pro aproximaci podniků mladých začínajících zemědělců využita kategorie podniků FADN “malé” (dle velikosti SO jsou to skupiny IV. + V. + VI.). Zde se průměrná výměra zemědělské půdy podniků pohybuje od 29,7 ha do 31,1 ha v letech 2014 až 2016 (průměr za roky 2014–2016 je 30,4 ha u FO a 30,5 ha u všech podniků), což odpovídá zjištění z LPIS.

Tabulka 15. Průměrná výměra malých zemědělských podniků (skupina IV. + V. + VI. dle SO)

	2014	2015	2016	2017	2018
FO	29,08	31,14	30,84	28,60	27,23
Celkem	29,64	31,11	30,75	28,55	27,10

Zdroj: FADN

Posuzují se zvláště podniky FO, kterých je mezi mladými začínajícími zemědělci většina. Data celkem za všechny podniky a data pouze za FO se již moc neliší, protože PO je ve skupině malých velmi málo. V letech 2015 a 2016 bylo již tak málo dat za PO v této malé velikostní skupině, že data ani nejsou uvedena. Jak je také vidět níže v tabulce – data za “FO” a “Celkem” jsou téměř totožná.

Jedná se o tříletý průměr let 2014–2016. Výsledky jsou obdobné jako v analýze, která byla provedena pro současné programové období – pro založení podniku (zjednodušeně řečeno) je potřeba zhruba 2,7 mil. Kč ve stálých aktivech (v letech 2009-2011 2,1 mil. Kč) a 680 tis. v oběžných aktivech (dříve 560 tis. Kč).

Oběžná aktiva představují zhruba 20 % celkových aktiv. Největší podíl na stálých (i celkových) aktivech má zemědělská půda a trvalé kultury. Znovu se tedy potvrzuje, že půda je pro mladé začínající zemědělce (kteří jsou zde aproximováni malými podniky) klíčová.

Tabulka 16. Průměrná majetková vybavenost zemědělského podniku FO v kategorii malých podniků (IV.+V.+VI velikostní třída dle SO) v období let 2014–2016 (v Kč/podnik)

Struktura aktiv	FO	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech	Celkem	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech
Zemědělská půda a trvalé kultury	1 071 473	40 %	32 %	1 070 670	40 %	32 %
Stavby	758 716	28 %	23 %	765 717	29 %	23 %
Samostat. movité věci a soubory movitých věcí	695 253	26 %	21 %	693 284	26 %	21 %

Základní stádo a tažná zvířata	139 433	5 %	4 %	139 058	5 %	4 %
Stálá aktiva celkem	2 664 875	100 %	80 %	2 668 729	100 %	80 %
Oběžná aktiva celkem	677 961			685 996		
Aktiva celkem	3 342 836		100 %	3 354 724		100 %

Zdroj: vlastní výpočty na datech FADN

Co se týče konkrétního stanovení sazby, bylo simulováno, jaké procento aktiv pokryje platba pro mladé začínající zemědělce. Dobře odůvodnitelná se mi zdá sazba 67 000 euro, kdy částka dotace zhruba pokryje polovinu celkových aktiv, které jsou potřeba na zahájení činnosti.

V případě, že by sazba dotace byla stanovena v maximální výši 100 000 eur, tj. cca 2 500 000 Kč, pokryla by 94 % stálých a 75 % celkových aktiv potřebných při zahájení činnosti. Pokud by se sazba stanovila paritou HDP vůči ostatním zemím EU, byla by její výše 87 000 eur, tj. 2 175 000 Kč, což by představovalo 82 %, respektive 65 % podíl na aktivech. V případě, že by sazba zůstala na současné úrovni ve výši 45 000 eur (1 200 000 Kč), pokryla by 45 % stálých a 36 % oběžných aktiv. Jestliže bychom chtěli pokrýt aspoň 50 % stálých aktiv, musela by částka dotace být vyšší (53 000 eur, 1 325 000 Kč). Pokud by měla pokrýt 50 % celkových aktiv, musela by být ve výši 67 000 eur, tj. 1 675 000 Kč.

Tabulka 17. Podíl uvažovaných sazeb dotace na stálých aktivech a aktivech celkem průměrného podniku FO v kategorii malých podniků (průměr 2014–2016)

	Sazba dotace (€)	Sazba dotace (Kč; 1 € = 25 Kč)	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech
Maximum	100 000	2 500 000	94 %	75 %
Dle úrovně HDP na obyv. vůči EU 28*	87 000	2 175 000	82 %	65 %
Dle program. období 2014-2020	45 000	1 200 000**	45 %	36 %
Dotace pokryje aspoň 50 % stálých aktiv	53 000	1 325 000	50 %	40 %
Dotace pokryje aspoň 50 % celkových aktiv	67 000	1 675 000	63 %	50 %

* Průměrná úroveň HDP na obyvatele vyjádřená v paritě kupní síly dosahuje v průměru let 2014–2016 zhruba 86,7 % úrovně EU 28. V minulém programovém období bylo doporučeno, aby maximální částka dotace odpovídala socio-ekonomické situaci v daném státě (např. srovnáním úrovně národního HDP s průměrem EU). Členské státy s HDP pod úrovní průměrné úrovně v EU by neměly dle tohoto doporučení stanovovat sazbu dotace v maximální možné míře.

** Přepočteno kurzem dle Pravidel pro žadatele - 6. kolo (http://eagri.cz/public/web/file/573756/Pravidla_6._1._1_6.kolo_na_web.pdf)

Zdroj: FADN, vlastní výpočty

Data FADN – skupiny IV. + V. + VI dle výrobního zaměření za roky 2016–2018

Při druhém výpočtu byla opět pro aproximaci podniků mladých začínajících zemědělců využita kategorie podniků FADN “malé” (dle velikosti SO jsou to skupiny IV. + V. + VI.), nyní ovšem za roky 2016 až 2018. Data nejsou úplně shodná s výše uvedeným standardním výstupem FADN, se změnil systém vážení dat na základě Agrocenzu 2016. Průměrná výměra zemědělské půdy podniků klesá ze 30,9 ha v roce 2015 na 27,05 ha v roce 2018. Tříletý průměr za roky 2016–2018 je pak 2,5 ha. Nejvyšší průměrná výměra je v podnicích zabývajících se chovem skotu, polní výrobou a produkcí mléka. Naopak nejméně půdy využívá v průměru zahradnictví, vinohradnictví a chov prasat a drůbeže.

Tabulka 18. Průměrná výměra malých zemědělských podniků (třída 1-6 dle SO)

	2015	2016	2017	2018	2016–2018
FO celkem	30,88	26,96	28,40	27,05	27,47
Polní výroba	28,95	21,73	24,39	23,57	23,23
Zahradnictví*					1,42
Vinohradnictví	3,52	2,30	2,49	2,41	2,40
Ovocnářství	13,06	13,11	9,91	10,41	11,15
Produkce mléka	30,51	20,67	22,16	*	19,18
Chov skotu	47,41	44,90	45,95	45,65	45,50
Chov prasat a drůbeže	6,19	5,64	3,28	4,81	4,57
Směšená výroba	23,43	21,77	23,33	20,27	21,79

Zdroj: FADN; * Data nejsou dostupná

Z podrobnějších dat FADN je možné vypočítat potřebnou majetkovou vybavenost podniku FO v kategorii malých i pro jednotlivá výrobní zaměření. MZe by pak mohlo sazbu diferencovat dle výrobního zaměření podniku. Nejvíce aktiv vlastní v průměru podniky zabývající se vinohradnictvím (v průměru 5,9 mil. Kč na podnik) a chovem skotu (v hodnotě 4,5 mil. Kč). Těsně pod průměrem aktiv za všechny FO, který činí 3,6 mil. Kč je směšená výroba, která vyžaduje aktiva v průměru v hodnotě 3,3 mil. Kč. Náročné je i ovocnářství, kde aktiva podniků dosahují v průměru 2,7 mil. Kč.

Nejvíce oběžných aktiv je přítomno ve vinohradnictví (v průměru 2,2 mil. Kč na podnik), poté v zahradnictví (1,2 mil. Kč). V průměru vlastní podniky FO oběžná aktiva v hodnotě 0,6 mil. Kč. Co se týče stálých aktiv, nejvíce jsou požadována v chovu skotu (3,9 mil. Kč), dále ve vinohradnictví (v průměru 3,7 mil. Kč na podnik) a téměř shodně u směšené výroby (2,8 mil. Kč) a ovocnářství (2,5 mil. Kč).

Je vidět, že obecně u FO největší podíl na aktivech stálých i celkových mají zemědělská půda a trvalé kultury (v průměru 42 %), i když existují rozdíly mezi jednotlivými výrobními zaměřeními. Nejvyšší podíl zemědělské půdy a trvalých kultur je u ovocnářství (68 %), polní výroby (50 %) a směšené výroby (47 %). Stavby se naopak podílí na stálých aktivech 73 % v zahradnictví a důležité jsou i v chovu prasat a drůbeže (52 %). Samostatné movité věci a soubory movitých věcí se v průměru podílí na stálých aktivech 25 % a poměr se mezi výrobními zaměřeními pohybuje od 10 % v ovocnářství po 42 % ve vinohradnictví. Naopak základní stádo a tažná zvířata jsou důležitá pouze v produkci mléka (podíl 14 % na stálých aktivech), v chovu skotu (9% podíl) a ve směšené výrobě (4 %).

Tabulka 19. Průměrná majetková vybavenost zemědělského podniku FO v kategorii malých podniků (IV.+V.+VI velikostní třída dle SO) v období let 2016–2018 (v Kč/podnik)

Struktura aktiv	FO celkem	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech	Polní výroba	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech
Zemědělská půda a trvalé kultury	1242404	42 %	35 %	1058989	50 %	42 %
Stavby	805856	28 %	23 %	514428	25 %	20 %
Samostat. movité věci a soubory movitých věcí	738829	25 %	21 %	508357	24 %	20 %

Struktura aktiv	FO celkem	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech	Polní výroba	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech
Základní stádo a tažná zvířata	139492	5 %	4 %	16430	1 %	1 %
Stálá aktiva celkem	2926581	100 %	82 %	2098205	100 %	83 %
Oběžná aktiva celkem	646434			423620		
Aktiva celkem	3573015		100 %	2521825		100 %
	Zahradnictví			Vinohradnictví		
Zemědělská půda a trvalé kultury	65535	7%	3%	964821	26%	16%
Stavby	653474	73%	30%	1215909	32%	21%
Samostat. movité věci a soubory movitých věcí	180654	20 %	8%	1566067	42%	27%
Základní stádo a tažná zvířata	0	0%	0%	0	0%	0%
Stálá aktiva celkem	899663	100%	42%	3746797	100%	63%
Oběžná aktiva celkem	1248616			2159926		
Aktiva celkem	2148279		100%	5906723		100%
	Ovocnářství			Produkce mléka		
Zemědělská půda a trvalé kultury	1676656	68%	62%	650770	44%	35%
Stavby	529562	22%	19%	292609	20%	16%
Samostat. movité věci a soubory movitých věcí	241494	10%	9%	330485	22%	18%
Základní stádo a tažná zvířata	13811	1%	1%	210385	14%	11%
Stálá aktiva celkem	2461522	100%	90%	1484249	100%	80%
Oběžná aktiva celkem	264415			378398		
Aktiva celkem	2725938		100%	1862647		100%
	Chov skotu			Chov prasat a drůbeže		
Zemědělská půda a trvalé kultury	1449154	37%	32%	252194	28%	17%
Stavby	1012430	26%	22%	460218	52%	31%
Samostat. movité věci a soubory movitých věcí	1080342	28%	24%	168085	19%	11%
Základní stádo a tažná zvířata	342890	9%	8%	8990	1%	1%
Stálá aktiva celkem	3884816	100%	86%	889488	100%	59%
Oběžná aktiva celkem	635276			606989		
Aktiva celkem	4520093		100%	1496476		100%
	Smišená výroba					
	1242404	42%	35%			
	805856	28%	23%			
	738829	25%	21%			
	139492	5%	4%			
	2926581	100%	82%			
	646434					
	3573015		100%			

Zdroj: vlastní výpočty na datech FADN

Co se týče konkrétního stanovení sazby, bude opět simulováno, jaké procento aktiv pokryje platba pro mladé začínající zemědělce. Stanovení konkrétní sazby, na níž bude podpora

poskytována, závisí také na celkové alokované částce na opatření a počtu očekávaných příjemců. Konkrétní stanovení sazby je ponecháno na rozhodnutí MZe.

Dle úrovně HDP na obyvatele v paritě kupní síly vůči EU oproti EU 28 by měla být sazba stanovena zhruba na 87,7% úrovni. Výše sazby by byla 87 700 eur, tj. 2 192 000 Kč, což by představovalo 75%, respektive 61% podíl na aktivech. V případě, že by sazba zůstala na současné úrovni ve výši 45 000 eur (1 200 000 Kč), pokryla by 41 % stálých a 34 % oběžných aktiv. Jestliže bychom chtěli pokrýt aspoň 50 % stálých aktiv, musela by částka dotace být vyšší (58 000 eur, 1 450 000 Kč). Pokud by měla pokrýt 50 % celkových aktiv, musela by být ve výši 71 000 eur, tj. 1 775 000 Kč.

Tabulka 20. Podíl uvažovaných sazeb dotace na stálých aktivech a aktivech celkem průměrného podniku FO v kategorii malých podniků (průměr 2016–2018)

Průměr FO	Sazba dotace (€)	Sazba dotace (Kč; 1 € = 25 Kč)	Podíl na stálých aktivech	Podíl na celkových aktivech
Maximum	100 000	2 500 000	85 %	70 %
Dle úrovně HDP na obyv. vůči EU 28*	87 700	2 192 500	75 %	61 %
Dle program. období 2014-2020	45 000	1 200 000**	41 %	34 %
Dotace pokryje aspoň 50 % stálých aktiv	58 000	1,450,000	50 %	41 %
Dotace pokryje aspoň 50 % celkových aktiv	71 500	1,787,000	61 %	50 %

* Průměrná úroveň HDP na obyvatele vyjádřená v paritě kupní síly dosahuje v průměru let 2016–2018 zhruba 87,7% úrovně EU 28. V minulém programovém období bylo doporučeno, aby maximální částka dotace odpovídala socio-ekonomické situaci v daném státě (např. srovnáním úrovně národního HDP s průměrem EU). Členské státy s HDP pod úrovní průměrné úrovně v EU by neměly dle tohoto doporučení stanovovat sazbu dotace v maximální možné míře.

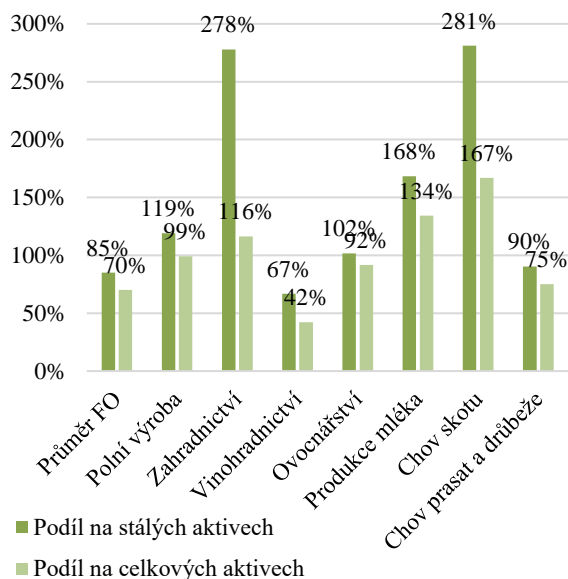
**Přepočteno kurzem dle Pravidel pro žadatele - 6. kolo (http://eagri.cz/public/web/file/573756/Pravidla_6_1_1_6.kolo_na_web.pdf)

Zdroj: FADN, vlastní výpočty

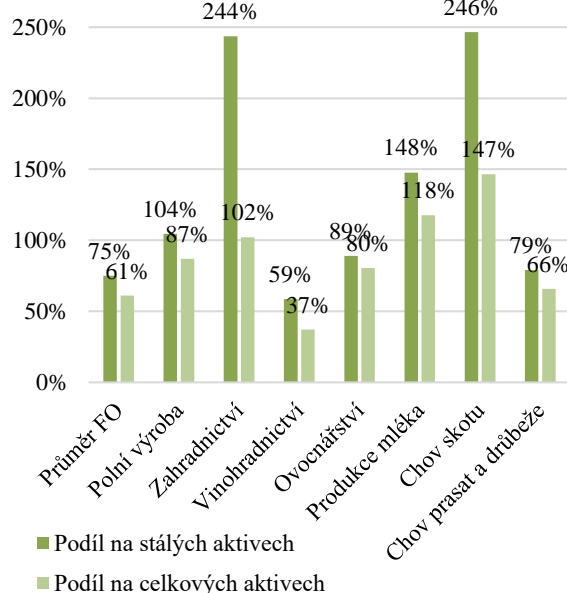
Co se týče pokrytí stálých a celkových aktiv dle jednotlivých výrobních zaměření, je z grafu patrné, že maximální možná sazba dotace by pokryla požadavky zahradnictví a chovu skotu na stálá aktiva více než dvojnásobně a z více než 100 % by pokryla i polní výrobu a produkci mléka (stálá i celková aktiva). Obdobně i sazba ve výši 87 700 eur by pokryla u těchto čtyř typů výrob více než 100 % požadavků na stálá aktiva.

Graf 14. Pokrytí stálých a celkových aktiv dle výrobních zaměření a částky dotace

Sazba dotace 100 000 €

Sazba dotace dle úrovně HDP 87 000 €

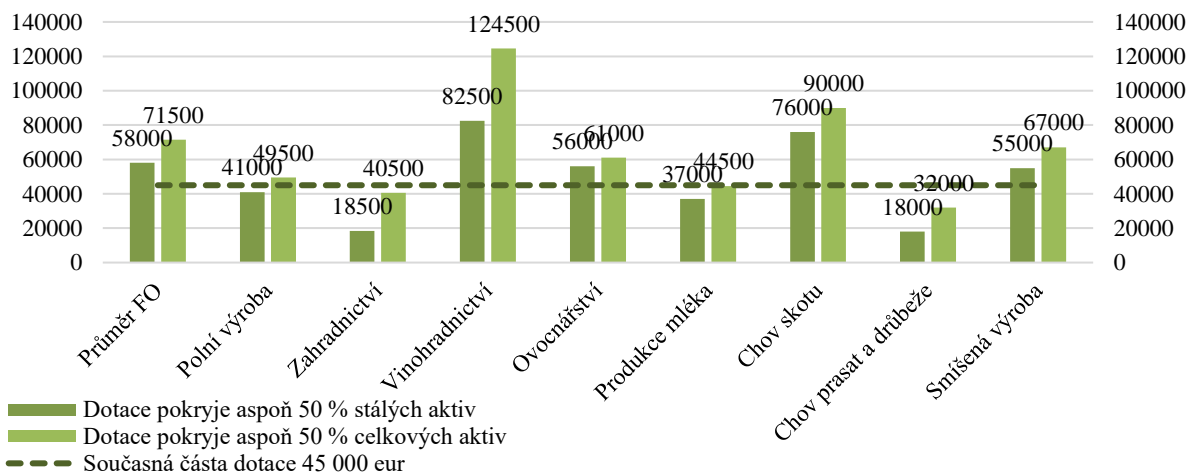

Zdroj: FADN, vlastní výpočty

Pokud bychom chtěli stanovit částku dotace tak, aby bylo pokryto aspoň 50 % stálých aktiv, respektive aspoň 50 % celkových aktiv, značně by se lišila podle zaměření výroby. Jak je patrné z následujícího grafu, v případě vinohradnictví by překročila i maximální povolenou sazbu.

Graf 15. Částka dotace, která pokryje 50 % stálých nebo celkových aktiv dle výrobních zaměření

Částka dotace, která pokryje 50 % aktiv

Zdroj: FADN, vlastní výpočty

Navýšení sazby oproti současnému programovému období by bylo vhodné, protože částka, při které by bylo možné pokrýt aspoň 50 % hodnoty aktiv u průměrného podniku FO je 58 000 eur (cca 1 450 000 Kč). Pokud by dotace měla pomoci s financováním aspoň poloviny celkových aktiv, pak by musel činit zhruba 71 500 eur (cca 1 787 500 Kč).

Otázkou k dořešení zůstává, zda je účelné rozlišovat typy výrob u mladých začínajících zemědělců a dle toho diferencovat sazby. Celková výše dotace sama o sobě totiž není příliš

vysoká. U průměrné FO by dotace ve výši 58 000 eur (cca 1 450 000 eur) pokryla 50 % stálých aktiv a dotace ve výši 71 500 eur (cca 1 787 000 Kč) by pokryla 50 % celkových aktiv. Dle MZe by se sazba měla pohybovat aspoň na úrovni 70 000 eur tak, aby byl prostor pro využití finančních nástrojů (součet dotace a prostředků z FN nesmí překročit 100 000 eur). Pokud by se uvažovala částka cca 1 800 000 Kč, je otázkou, zda diferencovat dle typu výroby a jak velké rozdíly by mezi jednotlivými sazbami měly být. (Rozdíly mezi jednotlivými sazbami by nemohly být příliš výrazné).

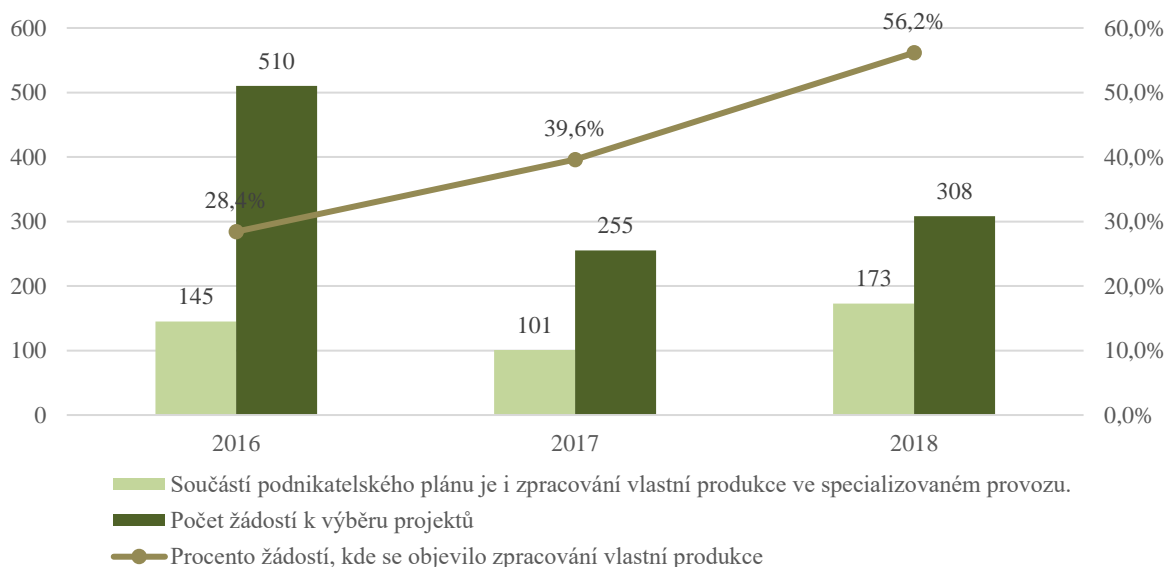
Pokud by MZe zvažovalo diferencovanou sazbu, pak by u polní výroby pro pokrytí aspoň 50 % stálých aktiv stačila sazba 41 000 eur (1 025 000 Kč), pro zahradnictví 18 500 eur (462 500 Kč), vinohradnictví by potřebovalo sazbu až 82 500 eur (2 062 500 Kč), ovocnářství 56 000 eur (1 400 000 Kč), produkce mléka jen 37 000 eur (925 000 Kč), chov skotu 76 000 eur (1 900 000 Kč), chov prasat a drůbeže pouze 18 000 eur (450 000 Kč) a smíšená výroba 55 000 eur (1 375 000 Kč).

Nabízí se také možnost stanovit 2 sazby – základní a vyšší pro projekty, které budou zpracovávat vlastní produkci. Při zpracování vlastní produkce jsou totiž potřeba vyšší investice do strojů, linek na zpracování, sušení, balení apod., a proto je vyšší částka dotace zdůvodnitelná. V současném programovém období je u opatření na investice do zpracování stanovena podmínka, že zemědělci musí za rok prodat vlastní produkci v hodnotě minimálně 200 000 Kč, u mladých začínajících zemědělců (vzhledem k tomu, že teprve začínají hospodařit) je tato hranice stanovena na 20 000 Kč. Žádný mladý zemědělec neměl problém tuto podmínku v současném programovém období splnit.

Z formulářů Žádostí o dotaci lze zjistit, kolik zemědělců v současném programovém období zpracovává vlastní produkci, a proto MZe 27. 5. zaslalo přehled bodování za preferenční kritéria na zpracování vlastní produkce. Data byla stažena za všechna 3 kola operace 6.1.1 po fázi Doporučení 2, tj. po kontrole SZIF, k datu 27. 5. a týkala se preference annex i nonannex zpracování (v roce 2016 se nerozlišovalo). Některé podniky zpracovávaly annex i nonannex, ale ve vyhodnocení v grafu níže jsou započítány pouze jednou bez rozlišení typu zpracovávané produkce.

Je patrné, že podíl projektů, kde dochází ke zpracování vlastní produkce, vzrostl. Je proto možné o vyšší sazbě dotace pro zpracovatele uvažovat.

Graf 16. Žádosti o dotaci, kde je součástí podnikatelského plánu i zpracování vlastní produkce

Zdroj: MZe (27. 5. 2019), vlastní výpočty

Předpokládaný počet příjemců – cíl

V kapitole „2. pilíř SZP – Program rozvoje venkova“ v příloze je uvedeno vyhodnocení počtu příjemců a proplacených částek ve předchozím a současném programovém období. Od minulých údajů o příjemcích jsou také odvozeny návrhy cílů opatření. V kapitole 8. Návrhy opatření je v podkapitole 6. Cíle uvedeno, jak se došlo k předpokládaným 1200 příjemcům jako cíli pro příští programové období.

Maximální velikost podniku žadatele při vstupu do opatření

Dotace na zahájení činnosti by měla podporovat především mikro a malé podniky, které mají obtížnější přístup ke zdrojům, jak finančním, tak k půdě, pracovníkům apod. U středních a velkých podniků existuje předpoklad, že jsou životaschopné a po jejich převzetí mladým zemědělcem nejsou potřeba výrazné investice nebo pokud potřeba jsou, je možné je zajistit z vlastních zdrojů generovaných podnikem. Důchod ze zemědělské činnosti (v Kč na hektar i v Kč na neplacenou pracovní sílu) je obecně ve skupině největších, velkých a středních podniků vyšší než ve skupině malých.

U malých podniků (dle definice FADN) byl důchod ze zemědělské činnosti v průměru v letech 2014 až 2016 na úrovni 9672 Kč/ha, zatímco u středních dosahoval 10 690 Kč/ha a u velkých 13 121 Kč. Při přepočtu na neplacenou pracovní sílu jsou rozdíly ještě markantnější. Zatímco malé podniky v průměru získaly 220 357 Kč/FWU, střední dosahovaly více než trojnásobku (724 502 Kč/FWU) a velké téměř patnáctinásobku (3 231 928 Kč/FWU), což je samozřejmě dáno i nižším počtem neplacené pracovní síly ve středních a velkých podnicích.

V programovém období 2014 až 2020 jsou mikro a malé podniky definovány dle definice EK, přičemž za malé podniky se považují takové, které mají do 50 zaměstnanců s ročním obrátem do 10 mil. eur, což může představovat poměrně již velké podniky. Je tedy na zvážení, zda i

v budoucím programovém období opět zároveň využít i definice mikro a malých podniků dle EK jako podmínku pro žadatele při vstupu do opatření.

Nabízí se i možnost stanovit maximální hranici pro vstup do opatření dle SO, ale v nižší výši, než je v programovém období 2014–2020. V současnosti jsou definovány minimální a maximální hranice SO pro vstup do opatření, přičemž, maximální hranice je 125 000 eur, 3 440 000 Kč. Bylo by vhodné ponechat pouze jedno kritérium, které by zajistilo, že dotace bude udělena mikro a malým podnikům, které ji potřebují více než podniky velké.

Podle dat zaslanych z MZe dne 27. 5. 2019 ke dni 30. 4. 2019 bylo mezi žadateli o dotaci ve třech kolech žádostí o dotaci, která proběhla v letech 2014–2020, z celkem 1015 proplacených žádostí 1009 (99,4 %) mikro podniků a pouze 6 malých podniků (dle definice EK). Pokud bychom uvažovali všech 1537 podaných žádostí o dotaci (bez ohledu na to, zda byly schválené), pak ve 49 případech typ podniku zůstal nevyplněn, v 1478 případech (96,2 %) se jednalo o mikro podnik a v 10 případech o malý podnik. Je tedy patrné, že největší zájem byl ze strany opravdu malých podniků – mikro podniků, které mají do 10 zaměstnanců a jejich roční bilanční úhrn nepřekročí 2 mil. eur. Pokud by tedy opatření bylo zaměřeno pouze na mikro podniky, nevyřadilo by to významné množství žadatelů.

Minimální hranice SO prokazující životaschopnost podniku

Nyní platí požadavek pro vstup do opatření, aby byla standardní produkce podniku taková, při které dosáhne farmář po určité době takového příjmu, který zabezpečí finančně jednoho plně zaměstnaného pracovníka (viz tabulka níže).

Tabulka 21. Minimální velikost standardní produkce (SO) požadovaná pro vstup do opatření *Zahájení činnosti mladých zemědělců*

Kód	Výrobní zaměření	SO pro vstup do opatření (Kč)
1	Polní výroba	420 000
2	Zahradnictví	240 000
3	Vinohradnictví	310 000
4	Ovocnářství a ostatní trvalé kultury	370 000
5	Produkce mléka	570 000
6	Chov skotu (resp. Zvířat zkrmujičích objemnou píci)	240 000
7	Chov prasat a drůbeže (resp. Zvířat zkrmujičích jadrná krmiva)	370 000
8	Smišená výroba (odpovídá celkové hodnotě SO podniku)	380 000

zdroj: ÚZEI (2015), TÚ 4104/2015

Co se týče požadované SO, Ekotoxa a Ireas (2016) vidí jako nevýhodu, že určitá hodnota SO je požadována ještě před podáním ŽoD, což může vést k tomu, že opatření nebude primárně sloužit k podpoře zahájení činnosti, ale spíše plnit funkci rozvoje již existujících podniků, nebo těch, které jsou právě přebírány v rámci generační obměny. Proto se nyní již požadavek na minimálně velikost SO pro vstup do opatření nepožaduje.

Částka dotace bude nyní vyplacena na začátku při podpisu Dohody o poskytnutí dotace v jedné splátce. Pro kontrolu, zda dotace pomohla životaschopnosti podniku by měla být stanovena určitá minimální hranice dosažené SO, která musí být překročena na konci navrhovaného

dvouletého období po splnění podnikatelského plánu. Po dvou letech by měl podnik dosáhnout takové velikosti (měřeno SO), aby uživil aspoň jednoho člověka – majitele. Podnik by měl tedy generovat takovou SO, aby na konci období generoval pro majitele roční příjem aspoň ve výši minimální mzdy. MZe tedy může stanovit povinnost žadatelů počítat SO při podání žádosti a po skončení dvouletého období realizace podnikatelského plánu.

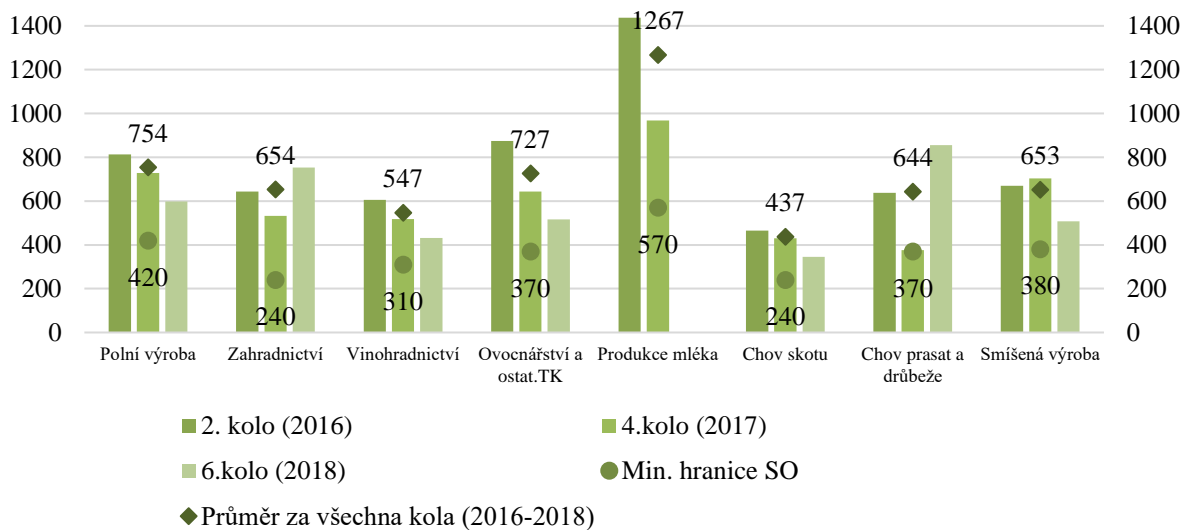
Pro výpočet by se použil formulář SO³⁰, který je používán pro stanovení minimální a maximální hranice pro vstup do opatření v programovém období 2014–2020 a který by se aktualizoval až v době, kdy bude potřeba začlenit ho do pravidel pro žadatele.

Jako podklad pro stanovení minimálních a maximálních hranic mohou sloužit data o SO ze současného programového období. Z dat MZe zaslaných 27. 5. 2019 bylo možno zjistit, v jakých mezích se pohybovala SO žadatelů o dotaci v jednotlivých kolech příjmu žádostí. Formulář minimální a maximální produkce je v současném programovém období žadatelé předkládán od roku následujícího po podání ŽoD každoročně po dobu vázanosti projektu na účel vždy za předchozí rok realizace podnikatelského plánu. V roce podání ŽoD je sledovaným obdobím časové rozmezí od podání ŽoD do 31. 12., v následujících letech po podání ŽoD je sledovaným obdobím vždy celý kalendářní rok. Pro analýzu velikosti standardní produkce (SO) byl zvolen rok, kdy bylo zažádáno o dotaci. Jestliže tedy ve 2. kole v roce 2016 podal mladý zemědělec ŽoD, v analýze se objeví údaje za rok 2016, které žadatel vykázal v roce 2017, atd.

Z analýzy vyplynulo, že nejčastější výrobní zaměření je na chov skotu (resp. zvířat zkrmujičích objemnou píci). Následovala s velkým odstupem polní výroba (méně než poloviční výskyt) a smíšená výroba (odpovídá celkové hodnotě SO podniku). Průměrná SO byla nejvyšší v produkci mléka (1437 tis. Kč v roce 2016 a 968 tis. Kč v roce 2017), kde ale byl ve vzorku pouze malý počet podniků s tímto výrobním zaměřením (8, resp. 2). (V roce 2018 byl pouze 1 žadatel, a tak pro možné zkrácení nebyl do analýzy zařazen.). Dále byla relativně vysoká SO v polní výrobě (813 tis. Kč v roce 2016) a v chovu prasat a drůbeže (856 tis. Kč v roce 2018). Pokud vezmeme v úvahu průměrné hodnoty za všechna kola, je vidět, že nejvyšší SO po produkci mléka a polní výrobě je v ovocnářství a ostatních trvalých kulturách. Zahradnictví a smíšená výroba mají úroveň SO téměř shodné (654, 653 tis. Kč). Nejnižší SO byla v průměru ve výrobním zaměření na chov skotu (437 tis. Kč). Ve všech případech byla překročena minimální stanovená hranice nejméně o 42 % (v případě smíšené výroby). U zahradnictví měli žadatelé průměrnou SO až o 63 % vyšší, než bylo požadováno. Poté následovala produkce mléka (o 55 % vyšší SO než minimální hranice), ovocnářství a ostatní trvalé kultury (49 %) a chov skotu (45 %).

³⁰ Výpočet SO vychází z metodiky FADN.

Graf 17. Průměrná SO (v tis. Kč) v daném výrobním zaměření ve 2. (2016), 4. (2017) a 6. kole (2018) žádostí o dotaci v porovnání s minimální hranicí SO pro vstup do opatření

Zdroj: MZe (27. 5. 2019), vlastní výpočty

Při stanovování podmínek pro poskytnutí dotace je nutné dbát na co nejnížší administrativní zatížení žadatele.

12. INDIKÁTORY (UKAZATELE)

Kontextové indikátory

INDICATOR C.16	
Název indikátoru	Noví zemědělci
Definice	Měl by se měřit vývoj počtu nových zemědělců včetně nových mladých zemědělců.
Měrné jednotky	Počet nových zemědělců Počet nových mladých zemědělců
Zdroj dat	Eurostat
Odkazy / umístění dat	Nařízení o integrované statistice zemědělství (EU) 1091/2018 poskytne údaje pro následující proměnné: <ul style="list-style-type: none"> Počet nových zemědělců (včetně mladých), kteří dostali finanční podporu na tento účel v rámci společné zemědělské politiky (SZP) v předchozích 3 letech Rok, ve kterém tuto funkci vykonával manažer zemědělského podniku Rok narození vedoucího zemědělského podniku
Úroveň shromažďování a šíření dat	Agregace na národní a EU úrovni (na základě počtu členských států, které poskytly údaje).
Četnost	Data budou k dispozici každé 3-4 roky.
Včasnost	2-3 roky

Ukazatele výstupu – dle přílohy č. 7 Nařízení a návrh EK po doplnění Rady

Obecný typ intervence – Přímá podpora oddělená od produkce:

Název indikátoru	O.4: Number of hectares for decoupled direct payments Počet hektarů pro přímé platby oddělené od produkce
Definice	Počet hektarů vyplacených za intervence v rámci oddělených přímých plateb v daném finančním roce.
Typ intervence	<ol style="list-style-type: none"> Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS), včetně platby za jednotné částky pro malé zemědělce (oddíl 2, pododdíl 2 SPR) Doplňková redistributivní příjmová podpora pro udržitelnost (CRISS) (čl. 26 SPR) Doplňková podpora pro mladé zemědělce (čl. 27 SPR) Schéma pro klima a životní prostředí (eko-schéma) (čl. 28 SPR)
Metodologie	<p>Počet hektarů hrazených v příslušném finančním roce se vykazuje na intervenci přímé platby oddělené od produkce.</p> <p>V případě, že v rámci jedné přímé platby oddělené od produkce jsou definovány různé jednotkové částky (např. podle typu území pro BISS, pro každý rozsah hektarů pro CRISS, podle eko-schéma), uvede se počet hektarů vyplacených na jednotku částky.</p>

	<p>Pokud byla v daném finančním roce provedena pouze částečná platba, má být vykázán pouze částečný výstup odpovídající podílu platby v daném finančním roce na celkové částce, která má být vyplacena.</p> <p>Například u 100 ha, u nichž byla v daném finančním roce vyplacena pouze 50% záloha, by členské státy měly vykázat 50 ha.</p>
Metodologie pro agregované hodnoty	<p><i>Měly by být uvedeny tyto souhrnné hodnoty:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Podle intervencí (je-li to relevantní, tj. když jsou v rámci jednoho typu intervence definovány různé jednotkové částky) - Čistý počet hektarů pro přímé platby oddělené od produkce (tj. fyzická plocha zaplacená za přímé platby oddělené od produkce) <p>Poznámka:</p> <p>U těchto agregátů by nemělo dojít k dvojímu započítání: tj. pokud stejný hektar dostává podporu v rámci více intervencí přímých plateb oddělených od produkce, tento hektar by měl být do souhrnu započítán pouze jednou.</p>
Měrné jednotky	Počet hektarů
Komentáře / připomínky	<ul style="list-style-type: none"> - Ukazatelem výstupu použitým pro roční zúčtování bude počet hektarů intervencí (nebo v rámci intervence na jednotkovou částku) pro všechny oddělené platby, s výjimkou platby za jednotné částky pro malé zemědělce, pro které bude použit počet příjemců.

Název indikátoru	<p>O.5: Number of beneficiaries for decoupled DP</p> <p>Počet příjemců plateb oddělených od produkce</p>
Definice	<p>Počet příjemců podpory SZP v členském státě, který obdržel podporu z jednoho nebo více intervencí v rámci přímých plateb oddělených od produkce stanovených ve strategickém plánu SZP členskými státy.</p>
Typ intervence	<ul style="list-style-type: none"> - Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS), včetně platby za jednotné částky pro malé zemědělce (oddíl 2, pododdíl 2 SPR) - Doplnková redistributivní příjmová podpora pro udržitelnost (CRISS) (čl. 26 SPR) - Doplnková podpora pro mladé zemědělce (čl. 27 SPR) - Schéma pro klima a životní prostředí (eko-schéma) (čl. 28 SPR)
Metodologie	<p><u>Příjemce plateb oddělených od produkce</u> =</p> <p>Počet příjemců podpory v rámci odděleného přímého platebního styku v daném rozpočtovém roce na intervenci přímé platby oddělené od produkce.</p> <p>Obecně platí, že příjemci částečných plateb (např. zálohy, opožděné platby) v příslušném finančním roce se započítávají v plné výši (u platby za jednotné částky pro malé zemědělce viz komentáře / připomínky).</p>
Metodologie pro agregované hodnoty	<p><i>Měly by být uvedeny tyto souhrnné hodnoty:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Čistý počet příjemců oddělených přímých plateb oddělených od produkce dohromady.

	<p>Poznámky:</p> <p>U tohoto souhrnu by nemělo dojít k dvojímu započítání: tj. Pokud stejný příjemce získal podporu z více intervencí, měl by být tento příjemce v souhrnu započítán pouze jednou.</p>
Měrné jednotky	Počet příjemců
Komentáře / připomínky	<p>Pro účely prověrky výkonnosti by měl být rovněž poskytnut počet příjemců jednotné platby pro malé zemědělce s přihlédnutím k částečným platbám, protože tato přímá platba je stanovena na zemědělce, a proto se prověrka plnění provádí také na zemědělce.</p> <p>Pokud byla v daném rozpočtovém roce v rámci platby za jednotnou částku pro malé zemědělce provedena pouze částečná platba, je třeba uvést pouze částečný počet příjemců, který odpovídá podílu platby v daném finančním roce na celkové částce, která má být vyplacena.</p> <p>Například u malého zemědělce, který v daném finančním roce obdrží pouze 50% zálohu, je vykazovaný výstup 0,50.</p> <p>Naproti tomu u souhrnného počtu příjemců oddělených plateb se počet příjemců platby za jednotné částky pro malé zemědělce započítává v plné výši.</p>

0.6 Počet hektarů, na něž se vztahuje doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce

Název indikátoru	<p>0.6: Number of ha subject to enhanced income support for young farmers</p> <p>Počet ha, na něž se vztahuje zvýšená podpora příjmů mladých zemědělců</p>
Definice	Počet hektarů vyplacených v rámci doplňkové podpory příjmů mladých zemědělců v daném finančním roce.
Typ intervence	Doplňková podpora příjmů pro mladé zemědělce (článek 27 SPR)
Metodologie	<p>Uvede se počet hektarů vyplacených v příslušném finančním roce.</p> <p>Pokud byla v daném finančním roce provedena pouze částečná platba, má být vykázána pouze částečná produkce odpovídající podílu platby v daném finančním roce na celkové částce, která má být zaplácena.</p> <p>Například u 100 ha, u nichž byla v daném finančním roce vyplacena pouze 50% záloha, by členské státy měly vykáázat 50 ha.</p>
Měrné jednotky	Počet hektarů
Komentáře / připomínky	Hodnota tohoto ukazatele by se měla rovnat hodnotě uvedené v 0.4 pro doplňkovou podporu příjmů pro mladé zemědělce

0.7 Počet příjemců, na něž se vztahuje doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce

Název indikátoru	0.7: Number of beneficiaries subject to enhanced income support for young farmers
-------------------------	--

	Počet příjemců, na než se vztahuje doplňková podpora příjmů mladých zemědělců
Definice	Počet příjemců podpory SZP v členském státě, kteří dostávají podporu v rámci doplňkové podpory příjmů pro mladé zemědělce
Typ intervence	Doplňková podpora příjmů pro mladé zemědělce (článek 27 SPR)
Metodologie	<u>Příjemce</u> = Počet zemědělců pobírajících doplňkovou podporu příjmů mladých zemědělců v daném finančním roce. Příjemci částečných plateb v daném finančním roce jsou vykazováni v plné výši. Například pro příjemce, který v daném finančním roce obdržel pouze 75% zálohu, je vykazovaný výstup 1.
Měrné jednotky	Počet příjemců
Komentáře / připomínky	Hodnota tohoto ukazatele by se měla rovnat hodnotě uvedené v O.5 pro doplňkovou podporu příjmů pro mladé zemědělce.

Obecný typ intervence – Granty na zahájení činnosti:

O.22 Počet mladých zemědělců, kteří získali podporu na zahájení činnosti

Název indikátoru	O.22: Number of young farmers receiving installation support Počet mladých zemědělců, kteří získali podporu na zahájení činnosti
Definice	Celkový počet mladých zemědělců, kteří dostávají podporu na zahájení činnosti (granty, finanční nástroje nebo kombinace obou) v rámci jedné nebo více intervencí uvedených ve strategických plánech SZP, kterým byla v daném finančním roce vyplacena platba.
Název indikátoru	Jedná se o tyto typy intervencí: <ul style="list-style-type: none"> Zahájení činnosti mladých zemědělců a zahájení podnikání na venkově (článek 69) Pomocí mladým zemědělcům se zahájením činnosti (čl. 69 odst. 2 písm. A))
Název indikátoru	Počet zemědělců vyplacených v daném finančním roce se vykazuje podle jednotlivých intervencí. V případě, že v rámci jedné intervence bude definováno několik jednotkových částek, uvede se počet zemědělců vyplacených na jednotkovou částku. Pokud je jedna nebo více splátek uhrazeno před konečnou platbou za operaci, vykazovaný výstup by měl odpovídat podílu částky zaplacené v příslušném finančním roce v zázávkované částce. Např. za splátku ve výši 25 % z částky závazku se vykazuje 0,25 výstupu.

Metodologie pro agregované hodnoty	<p><i>Měly by být uvedeny tyto souhrnné hodnoty:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - podle intervencí (je-li to relevantní, tj. pokud je v rámci jednoho typu podpory definováno několik průměrných jednotkových částek) - čistý počet mladých zemědělců, kterým byla poskytnuta podpora na zahájení činnosti (bez dvojího započítávání) <p>Poznámka:</p> <p>Příjemci kombinace grantu na zahájení činnosti a finančních nástrojů by měli být do čistého součtu započítáni pouze jednou.</p>
Měrné jednotky	Počet zemědělců
Komentáře / připomínky	

O.23 Počet podniků na venkově, kteří získávají podporu na zahájení činnosti

Název indikátoru	<p>O.23: Number of rural businesses receiving support for start-up</p> <p>Počet podniků na venkově, kteří získávají podporu na zahájení činnosti</p>
Definice	<p>Celkový počet venkovských podnikatelů, kteří dostávají podporu na zahájení činnosti (granty, finanční nástroje nebo kombinace obou) v rámci jedné nebo více intervencí uvedených ve strategických plánech SZP, kterým byla v daném finančním roce vyplacena platba.</p>
Typ intervence	<p>Jedná se o tyto typy intervencí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zahájení činnosti mladých zemědělců a zahájení podnikání na venkově (článek 69) <p>Pomoc začínajícím podnikatelským subjektům v oblasti zemědělství a lesnictví nebo diverzifikace příjmů zemědělských podniků (čl. 69 odst. 2 písm. B)) a zahájení podnikání v nezemědělských činnostech ve venkovských oblastech, které je součástí strategií místního rozvoje (čl. 69 odst. 2 písm. C))</p>
Metodologie	<p>Počet venkovských podnikatelů vyplacených v daném finančním roce se vykazuje podle jednotlivých intervencí.</p> <p>V případě, že v rámci jedné intervence bude definováno několik jednotkových částek, uvede se počet příjemců vyplacených na jednotkovou částku.</p> <p>Pokud je jedna nebo více splátek uhrazeno před konečnou platbou za operaci, vykazovaný výstup by měl odpovídat podílu částky zaplacené v příslušném finančním roce v zázávkované částce.</p> <p>Např. za splátku ve výši 25 % z částky závazku se vykazuje 0,25 výstupu.</p>
Metodologie pro agregované hodnoty	<p><i>Měly by být uvedeny tyto souhrnné hodnoty:</i></p>

	<p>- podle intervencí (je-li to relevantní, tj. pokud je v rámci jednoho typu podpory definováno několik průměrných jednotkových částek)</p> <p>- čistý počet venkovských podnikatelů, kterým byla poskytnuta podpora na zahájení činnosti ve venkovském podnikání v zemědělství nebo lesnictví nebo diverzifikace příjmu zemědělské domácnosti (čl. 69 odst. 2 písm. B))</p> <p>Čistý počet venkovských podnikatelů, kteří dostávají podporu na zahájení podnikání v nezemědělských činnostech ve venkovských oblastech, které je součástí strategií místního rozvoje (čl. 69 odst. 2 písm. C))</p> <p>Poznámka:</p> <p>Příjemci kombinace grantu na zahájení činnosti a finančních nástrojů by měli být do čistého součtu započítáni pouze jednou.</p>
Měrné jednotky	Počet venkovských podnikatelů
Komentáře / připomínky	

O.29 Number of training and advice actions carried out for farmers and non-farmers (excluding actions reported under O.2)

O29. Počet školení a poradních akcí poskytnutých zemědělcům a nezemědělcům (bez akcí vykázaných v rámci O.2)

Další výstupové indikátory

Celkové veřejné výdaje (EUR)

Celkové investice (EUR)

Počet zemědělských podniků s podpořeným podnikatelským plánem pro mladé zemědělce

Počet zemědělských podniků vedených zemědělci do 40 let v ostatních intervencích

Ukazatele dopadu

Specifický cíl EU – Získávat mladé zemědělce a usnadňovat rozvoj podnikání ve venkovských oblastech:

I.21 Získávat mladé zemědělce: vývoj počtu nových zemědělců

Ukazatele výsledku

Specifický cíl EU – Získávat mladé zemědělce a usnadňovat rozvoj podnikání ve venkovských oblastech:

R.30 Generational renewal: Number of young farmers setting up with support from the CAP

R.30 Generační obměna: Počet mladých zemědělců, kteří založili zemědělský podnik s využitím podpory poskytované v rámci SZP

Další společné a doplňkové výsledkové indikátory

Podíl zemědělských podniků s podporou na plán rozvoje podnikatelské činnosti (investice pro mladé zemědělce)

Podíl podpořených podniků zemědělců do 40 let s podporou do restrukturalizace nebo modernizace

Další ukazatele výsledků

Standardní produkce (EUR) u podpořených podniků mladých zemědělců

Podíl příjemců v operaci, kteří se zároveň účastnili vzdělávacích a informačních akcí na celkovém počtu příjemců této intervence

Počet účastníků mladších 40 let absolvujících akce se zaměřením na zavádění a předávání inovací (agregovaně za všechny priority)

Počet účastníků mladších 40 let, kteří se v rámci období 2014–2020 účastnili aspoň dvou akcí

Celkový počet účastníků intervence do 40 let

Podíl podniků vedených zemědělci do 40 let, u kterých došlo ke zvýšení hrubé přidané hodnoty (%)

Podíl podniků vedených zemědělci do 40 let, u kterých došlo ke zvýšení výkonů (%)

13. REFERENCE

Balman, A., Sahrbacher, Ch. (2014). Structural Implications of First Hectares Payments and Young Farmer Support within the EU CAP Reform 2013: The German Case. In *2014 International Congress, European Association of Agricultural Economists*, 1–20.

Bio-Info (2010). *Zemědělský podpurný program přivádí mladé farmáře k bankrotu [online]*. Bio-Info: Informační portal pro ty, kteří žijí BIO. Dostupné z: <http://www.bio-info.cz/zpravy/zemedelsky-podpurny-program-privadi-mlade-farmare-k-bankrotu>

Bika, Z. (2007). The territorial impact of the farmers' early retirement scheme. *Sociologia Ruralis* **47** (3), 246–272.

BusinessInfo.cz (2018a). *Podnikatelské činnosti v oboru zemědělství - živočišná výroba [online]*. BusinessInfo.cz, Oficiální portal pro podnikání a export, Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/faze-podnikani/zahajeni-podnikatelske-cinnosti/pruvodce-zalozenim-zivnosti-i-firmy/zahajeni-podnikatelske-cinnosti-jkm/zemedelstvi-zivocisna-vyroba.html>

BusinessInfo.cz (2018b). *Podnikatelské činnosti v oboru zemědělství - rostlinná výroba [online]*. BusinessInfo.cz, Oficiální portal pro podnikání a export, Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/faze-podnikani/zahajeni-podnikatelske-cinnosti/pruvodce-zalozenim-zivnosti-i-firmy/zahajeni-podnikatelske-cinnosti-jkm/zemedelstvi-rostlinna-vyroba.html>

CEJA (2013). Young Farmers are Key in the Future CAP. [Online]. Dostupné z: <http://www.ceja.eu/wp-content/uploads/2017/05/Final-Young-Farmers-are-Key-in-the-Future-CAP-BW.pdf> [Accessed: 5 Aug. 2018].

ČSÚ (2001). *Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Středočeský kraj – 2001, 3. Obyvatelstvo, 3.8 Vzdělanostní struktura obyvatelstva [online]*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-2130-03--3_8_vzdelanostni_struktura_obyvatelstva

ČSÚ (2008). *Farm Structure Survey Results – 2007 [online]*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/farm-structure-survey-results-2007-4i04upn5vk>

ČSÚ (2010). *Agrocensus 2010 - Farm Structure Survey and Survey on Agricultural Production Methods – 2010, Agriculture, Total [online]*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/2126-11-eng_n_2011-01

ČSÚ (2013). *Farm Structure Survey – 2013, Agriculture, Total [online]*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/270151-14-eng_n_2014-01

ČSÚ (2016). *Farm Structure Survey – 2016, Agriculture, Total [online]*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/agriculture-total>

ČSÚ (2018a). *Malých zemědělců je nejvíc, hospodaří jen na 5 % výměry [online]*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/malych-zemedelcu-je-nejvic-hospodari-jen-na-5-vymery>

ČSÚ (2018b). *Mzdy, náklady práce - časové řady, Tab. 2 Průměrná hrubá měsíční mzda podle odvětví - sekce CZ-NACE (na přepočtené počty) [online]*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/pmz_cr

ČSÚ (2018c) *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - čtvrtletní údaje - 4. čtvrtletí 2017 [online]*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-ctvrtletni-udaje-4-ctvrtleti-2017>

Davis, J., Caskie, P., Wallace, M. (2013). Promoting structural adjustment in agriculture: The economics of New Entrant Schemes for farmers. *Food Policy*, **40**: 90–96.

Eurostat (2018) Farm indicators by agricultural area, type of farm, standard output, sex and age of the manager and NUTS 2 regions [ef_m_farmang] Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

ECA (2017). *Support for young farmers must be better targeted, say EU Auditors. Press Release [online]*. Luxembourg: ECA Press, 2 s. Dostupné z: <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/NewsItem.aspx?nid=8560>

Ecorys, LEI a Aequator Groen & Ruimte (2015) *Needs of young farmers. [online]* Dostupné z https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/external-studies/2015/young-farmers/final-report-1_en.pdf

Ekotoxa a Ireas (2016) *EX-post hodnocení Programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013. Závěrečná zpráva. [online]* Dostupné z http://eagri.cz/public/web/file/568806/Ex_post_PRV_2007_13_ZZ_final.pdf

Eurostat (2017a). *Agricultural training of farm managers: number of farms, agricultural area, labour force and standard output (SO) by age and sex of the manager [ef_mptrainman] [online]*. Eurostat Data Explorer. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ef_mptrainman&lang=en

Eurostat (2017b). *Agricultural training of farm managers: number of farms, agricultural area, labour force, standard output (SO) and livestock (LSU) by economic size of farm (SO in Euro) [ef_mptrainecs] [online]*. Eurostat Data Explorer. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ef_mptrainecs&lang=en

Eurostat (2018a). *Employment by sex, age and economic activity (from 2008 onwards, NACE Rev. 2) - 1 000 [lfsa_egan2] [online]*. Eurostat Data Explorer. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_egan2&lang=en

Eurostat (2018b). *Farm indicators by agricultural area, type of farm, standard output, sex and age of the manager and NUTS 2 regions [ef_m_farmang] [online]*. Eurostat Data Explorer. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ef_m_farmang&lang=en

Hill a Bradley (2015) Comparison of farmers' incomes in the EU member states. Study for European parliament. [online] Dostupné z [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540374/IPOL_STU\(2015\)540374_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540374/IPOL_STU(2015)540374_EN.pdf)

Kerbler, B. (2012). Factors affecting farm succession: the case of Slovenia. *Agricultural Economics – Czech*, **58**(6): 285–298.

Koppert, S., Zondag, M. J., de Lauwere, C., Sloot, P., Pauer, A. (2015). *Needs of young farmers. Report I of the Pilot project: Exchange programmes for young farmers. Preliminary results [online]*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 79 s. Dostupné z: <http://loof.eu/public/Needs%20of%20Young%20farmers.pdf>

Koppert, S., Zondag, M. J., de Lauwere, C., Sloot, P., Pauer, A. (2015). *Young farmers' needs in Czech Republic. Annex I.6 to the Pilot project: Exchange programmes for young farmers [online]*. Rotterdam: ECORYS, 24 s. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/external-studies/2015/young-farmers/country-reports/annex-i.6-czech-republic.pdf>

KPMG (2016) *Výzkum k ex-post hodnocení PRV*, nepublikováno.

Krutílek, O., Kuchyňková, P. (2006). *Podpora poskytovaná v České republice pro mladé farmáře začínající s podnikatelskou činností v zemědělství – „Podpory mladým farmářům v ČR“ [online]*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 12 s. Dostupné z: https://old.cdk.cz/pdf/analyzy/podpory_mlady_m_farmarum_v_cr.pdf?PHPSESSID=/

Massot, A. (2017). *První pilíř společné zemědělské politiky (SZP): II – přímé platby zemědělcům [online]*. Evropský parlament. Dostupné z http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.2.5.html

Matthews, A., (2013) *Wasting Money on Young Farmers? CAP Reform.eu*, May 27, 2013 [Online]. Dostupné z: <http://capreform.eu/wasting-money-on-young-farmers/> [Accessed: 1 Aug. 2018].

Medonos, T. (2018). *Diferenciace úrokových sazeb podle ekonomické velikosti podniků (krátkodobé, dlouhodobé, z placených úroků)*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací.

MMR (2015). *Politika územního rozvoje ČR, aktualizace č.1 (2015) [online]*.

MŠMT (2017) Odbor analyticko-statistický, výkonové ukazatele http://dsia.uiv.cz/vystupy/vu_vs_f4.html

MZe (2014). *Koncepce vzdělávání Ministerstva zemědělství na období 2015 až 2020 [online]*. Dostupné z <http://eagri.cz/public/web/mze/poradenstvi-a-vyzkum/vzdelavani/koncepce-a-strategie/koncepce-vzdelavani-ministerstva.html>

MZe (2016a). *Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030 [online]*. Dostupné z <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/koncepce-a-strategie/strategie-resortu-ministerstva-1.html>

MZe (2016b). *Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva zemědělství na léta 2016–2022. [online]*. Dostupné z <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/koncepce-a-strategie/koncepce-vyzkumu-vyvoje-a-inovaci.html>

MZe (2016c) *Koncepce poradenského systému Ministerstva zemědělství na období 2017–2025* [online]. Dostupné z <http://eagri.cz/public/web/mze/poradenstvi-a-vyzkum/poradenstvi/koncepce-a-strategie>

MZe (2018). *Výroční zpráva pro přímé platby za rok 2017* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 74 s. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/581728/VZ_PP_2017_final.pdf

PGRLF (2016). *Výroční zpráva PGRLF za rok 2016* [online]. Podpůrný a garanční lesnický a rolnický fond, a. s. Dostupné z: <https://www.pgrlf.cz/wp-content/uploads/2017/06/VZ2016.pdf>

PGRLF (2018a). *Pokyny Zemědělec* [online]. Podpůrný a garanční lesnický a rolnický fond, a. s. Dostupné z: <https://www.pgrlf.cz/programy/podpora-uveru/program-zemedelec/pokyny-zemedelec/>

PGRLF (2018b) *Výroční zpráva za rok 2017* [online]. Dostupné z https://www.pgrlf.cz/wp-content/uploads/2018/06/VZ_2017.pdf

Royal HaskoningDHV (2015) *Předběžné hodnocení PRV 2014+ - Zpráv o ex-ante hodnocení – aktualizace zprávy po předložení PRV EK* [online]., verze 1.0, 23. 3. 2015. Dostupné z http://eagri.cz/public/web/file/370946/P15_ex_ante_zaverecna_zprava.pdf

Skevas, I., Emvalomatis, G., Brummer, B (2018). The effect of farm characteristics on the persistence of technical inefficiency: a case study in German dairy farming. *European Review of Agricultural Economics*, 45(1): 3-25. DOI: 10.1093/erae/jbx019.

Spěšná, D. a kol. (2013) *Agrární trh práce – zaměstnanost*. Interní výzkumný projekt č. 1279. ÚZEI 2013.

Spěšná, D. a kol. (2016) *Analýza vzdělávacích potřeb rezortu s důrazem na střední odborné školství*. Tematický úkol pro MZe č.38/4217, ÚZEI 2016.

Spěšná, D. a kol. (2017) *Analýza vzdělávacích potřeb rezortu s důrazem na střední odborné školství*. Tematický úkol pro MZe č.39/4217, ÚZEI 2017.

Swinnen, J., Knops, L. (Eds.) (2013). *Land, Labour and Capital Markets in European Agriculture, Diversity under a Common Policy* [online]. Centre for European Policy Studies (CEPS), Brussels, 384 s. Dostupné z: https://www.ceps.eu/system/files/Land%20Labour%20and%20Capital%20Markets_Final.pdf

SZIF (2018) *Výsledky dotazníkového šetření k projektovým opatřením Programu rozvoje venkova 2014–2020* [online]. Praha: Státní zemědělský intervenční fond. Dostupné z: https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fzpravy%2Fdotaznikova_s_etreni%2F1526642777283.pdf

ÚZEI (2015) *Návrh metodiky stanovení maximálního velikostního limitu pro vstup do opatření dle čl. 19 1. a) i) Podpora na zahájení podnikatelské činnosti pro mladé zemědělce (6.1.1); dílčí výstup TÚ 6 (4104), Medonos, T., Hruška, M.*

ÚZEI (2017). *Zpráva o stavu českého zemědělství za rok 2016* [online]. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací pod gescí Ministerstva zemědělství ČR, 443 s. Dostupné z http://eagri.cz/public/web/file/569334/ZZ16_V3.pdf

ÚZEI (2018). *Šetření v rámci interního výzkumného projektu Mladí zemědělci v ČR [nepublikováno]*, IVP 1113, Šimpachová Pechrová, M. a kol.

ÚZEI (2018). *Zpráva o stavu českého zemědělství za rok 2017 [nepublikováno]*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací pod gescí Ministerstva zemědělství ČR, interní 3. verze zprávy odevzdaná na MZe

Voltr, V. (2017). Výnosovost a cena zemědělské půdy. *Zemědělec*, **2017**(20): 13. Dostupné z: https://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/170515_tydenik_zemedelec_voltr.pdf

Zagata, L., Sutherland, L. (2015). Deconstructing the ‘young farmer problem in Europe’: Towards a research agenda, *Journal of Rural Studies*, **38**: 39–51, ISSN 0743-0167.

Zákon č. 254/2016 Sb., kterým se mění zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, s účinností od 1. listopadu 2016

Zemědělský svaz České republiky (2017) *Vláda nepodpořila zavedení předkupního práva na zemědělskou půdu. [online]* Dostupné z <https://www.zscr.cz/clanek/vlada-nepodporila-zavedeni-predkupniho-prava-na-zemedelskou-pudu-2833>

14. PŘÍLOHY

14. 1 Analýza navrhovaných právních předpisů EK / ČR a pravděpodobné nastavení směrů a cílů SZP

Následující kapitola představuje přehled legislativy, které určuje nastavení směrů, cílů a pravidel v SZP podle právních předpisů EK. Podrobné znění konkrétních článků se nachází v příloze.

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013. Aktuální dokument je k datu 1. 6. 2018. Generační obnova spadá pod specifický cíl G – přilákání mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech.

V preambuli *Návrhu nařízení* v bodě (10) je uvedeno, že by měla být stanovena definice výrazu „mladý zemědělec“. V bodě (16) je zmiňováno zabránění odlivu mladých lidí v souladu s Cork 2.0 sociální a hospodářskou strukturu v těchto oblastech, zejména vytvářením pracovních míst a generační obměnou. Podle bodu (27) by při poskytování přímé podpory oddělené od produkce na základě systému platebních nároků členské státy měly i nadále spravovat národní rezervu a prioritně jí použít pro mladé zemědělce a zemědělce zahajující zemědělskou činnost. V bodě (30) je zdůvodněna potřeba poskytovat doplňkový příjem po zahájení činnosti. Bod (42) říká, že by mělo být podporováno využívání záruk InvestEU a kombinace grantů a finančních nástrojů pro zaplnění investiční mezery a zlepšení přístupu k finančním nástrojům mladým zemědělcům a nováčkům s rizikovějším profilem. Členské státy by měly stanovit cíle, příjemce a preferenční podmínky a pravidla způsobilosti. Bod (43) uznává, že mladí zemědělci a nováčci stále čelí výrazným bariérám, co se týče přístupu k půdě, vysokým cenám a přístupu k úvěrům. Jejich podniky jsou více ohroženy nestálostí cen a mají vysoké potřeby v oblasti získávání obchodních dovedností a dovedností pro řízení rizik. Je proto důležité pokračovat v podpoře zakládání nových podniků a hospodářství. Členské státy by měly zastávat strategický postoj a určit jasný a soudržný soubor intervencí pro obnovu populace v rámci specifických cílů věnovaných této problematice. Členské státy mohou stanovit ve svých strategických plánech SZP preferenční podmínky finančních nástrojů pro mladé zemědělce a nováčky a měly by do svých strategických plánů SZP zahrnout vyčlenění částky odpovídající alespoň 2% krytí ročních přímých plateb. Ustanoveno by mělo být zvýšení maximální částky pomoci až na 100 000 eur.

Podle článku 4, odstavce 1, bodu e) je nutné vymezit definici „mladého zemědělce“, aby obsahovala maximální věkovou hranici (40 let), podmínky, za kterých lze být „vedoucím zemědělského podniku“ a požadovanou odbornou přípravu nebo dovednosti.

V rámci článku 22, bodě 4. je specifikováno, že by se vnitrostátní rezerva měla využít k přidělování platebních nároků mladým zemědělcům, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik a zemědělcům, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik jako

vedoucí tohoto podniku a mají vhodnou odbornou přípravu nebo získali nezbytné dovednosti, jež členské státy pro mladé zemědělce stanovily.

Článek 27 v bodě 2. a 3. specifikuje doplňkovou podporu příjmu mladých zemědělců, na kterou by členské státy mají vyčlenit alespoň 2 % svých přidělů určených pro přímé platby na cíl generační obměny. Doplňková podpora příjmu se poskytuje mladým zemědělcům, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik a kteří mají nárok na platbu v rámci základní podpory příjmu podle článku 17. Má podobu roční platby oddělené od produkce na způsobilý hektar.

V článku 68, bodě 3. c) je řečeno, že je zachována možnost pro mladé zemědělce nakupovat pozemky za využití finančních nástrojů. Jinak by se jednalo o nezpůsobilou investici.

K zahájení činnosti mladého zemědělce se vztahuje článek 69. Členské státy mohou poskytnout podporu, aby pomohly: založení činnosti mladých zemědělců, kteří splňují podmínky (maximální věková hranice 40 let, jsou „vedoucími zemědělského podniku“ a mají požadovanou odbornou přípravu nebo dovednosti), založení venkovské podnikatelské činnosti spojené se zemědělstvím a lesnictvím nebo diverzifikací příjmů domácností zemědělců, založení podnikatelské činnosti s nezemědělskou aktivitou ve venkovských oblastech jako součást strategie místního rozvoje. Členské státy stanoví podmínky předložení a obsah podnikatelského plánu. Členské státy udělí podporu formou jednorázové částky. Podpora je omezena maximální částkou 100 000 EUR a lze ji kombinovat s finančními nástroji.

Jestliže by se využila i možnost spolupráce zemědělců se školami, řídilo by se poskytování dotací článkem 71 o spolupráci. Podle bodu 2. mohou členské státy udělit podporu v rámci tohoto typu intervence pouze na takové formy spolupráce, které zahrnují alespoň dva subjekty a přispívají k plnění specifických cílů. Dále mohou v rámci tohoto typu intervence pokrýt náklady související se všemi aspekty spolupráce a udělit podporu jako úhrnnou částku pokrývající náklady na spolupráci a náklady na realizované projekty a operace nebo mohou pokrýt pouze náklady na spolupráci a použít jiné fondy. V bodě 7 je uvedeno, že v případě spolupráce v kontextu předávání zemědělských podniků z generace na generaci mohou členské státy udělit podporu pouze zemědělcům, kteří dle vnitrostátní legislativy dosáhli důchodového věku. Podpora je omezena na sedm let.

Článek 73, bod 1 říká, že řídicí orgán strategického plánu SZP nebo jiný určený zprostředkující subjekt definuje kritéria výběru pro: investice, založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu, spolupráce, výměna znalostí a informací, následné konzultace s monitorovacím výborem. Kritéria výběru by měla zajistit rovné zacházení s žadateli, lepší využívání finančních prostředků a zacílení v souladu se záměrem intervencí.

Článek 86 v bodě 4 definuje minimální částku (v příloze X) vyhrazenou na příspěvek na specifický cíl „získávat mladé zemědělce a usnadňovat rozvoj podnikání ve venkovských oblastech“ podle čl. 6 odst. 1 písm. g). Na základě analýzy situace z hlediska silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb a identifikace potřeb, které je

třeba řešit, bude tato částka použita na doplňkovou podporu příjmu pro mladé zemědělce podle článku 27 a založení činnosti mladého zemědělce podle definice v článku 69.

V rámci článku 90 je definována i finanční flexibilita mezi přímými platbami a přídělky z EZFRV. Je možné převést až 2 p. b. na doplňkovou podporu příjmu pro mladé zemědělce podle článku 27 a na založení činnosti mladého zemědělce podle definice v článku 69.

SWOT analýza se řídí *Návrhem nařízení*, čl. 103, odst. 2, kde u specifického cíle získávání mladých zemědělců uvedeného v čl. 6 odst. 1 písm. g) jsou kladeny následující požadavky: obsahuje krátkou analýzu přístupu k půdě, půdní mobility a restrukturalizace půdy, přístupu k financím a úvěrům a přístupu ke znalostem a poradenství.

Pokud se jedná o zákony a předpisy na území ČR, které ovlivňují generační obměnu, jde především o následující:

- Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství v aktuálním znění od 1. 12. 2017
- Zákon č. 254/2016 Sb., kterým se mění zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, s účinností od 1. listopadu 2016 upravující osvobození od daně z převodu nemovitých věcí. Toto zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb. zrušilo k 1.1.2014 původní zákon č. 357/1992 Sb. o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí.

Strategické a koncepční dokumenty ČR:

- Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030 (MZe, 2016a)
- Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva zemědělství na léta 2016–2022 (MZe, 2016b)
- Koncepce vzdělávání Ministerstva zemědělství na období 2015 až 2020 (MZe, 2014)
- Koncepce poradenského systému Ministerstva zemědělství na období 2017–2025 (MZe, 2016)
- Politika územního rozvoje ČR, aktualizace č.1 (2015) – (MMR, 2015)

14.2 Přehled znění legislativy

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013 (aktuální k datu 1. 6. 2018)

Preambule Návrhu nařízení

- (10) Aby byla zajištěna konzistentnost mezi typy intervencí ve formě přímých plateb a typy intervencí zaměřených na rozvoj venkova při plnění cíle obnovy populace, měla by být na unijní úrovni **stanovena definice výrazu „mladý zemědělec“** se základními prvky.
- (16) Jelikož mnohé venkovské oblasti v Unii trpí strukturálními problémy, např. nedostatkem atraktivních pracovních příležitostí, nedostatkem dovedností, nedostatkem investic v oblasti konektivity, infrastruktury a základních služeb, jakož i odlivem mladých lidí, je nezbytné posílit v souladu s prohlášením **Cork 2.0 sociální a hospodářskou strukturu v těchto oblastech, zejména vytvářením pracovních míst a generační obměnou**, vnášením pracovních míst a růstu podporovaných Komisí do venkovských oblastí, podporou sociálního začleňování, generační obnovy a rozvoje „inteligentních vesnic“ po celém evropském venkově.
- (27) Při poskytování přímé podpory oddělené od produkce na základě systému platebních nároků by členské státy měly i nadále spravovat národní rezervu nebo rezervy na každou skupinu území. Takové **rezervy by měly být prioritně použity pro mladé zemědělce a zemědělce zahajující zemědělskou činnost**. Za účelem zaručení hladkého fungování systému jsou také nezbytná pravidla používání a převodu platebních nároků.
- (30) Zavádění a rozvoj nových hospodářských činností v odvětví zemědělství jsou pro mladé zemědělce finančně náročné a představují prvek, který je třeba zohlednit při přidělování přímých plateb a jejich zacílení. Tento rozvoj je zásadní pro konkurenceschopnost zemědělského odvětví v Unii, a proto mohou členské státy zřídit doplňkovou podporu příjmu pro mladé zemědělce. Tento typ intervencí by měl být zaveden, aby mladým zemědělcům poskytoval **doplňkový příjem po zahájení činnosti**.
- (42) S ohledem na potřebu zaplnění investiční mezery v unijním zemědělském odvětví a potřebu **zlepšit** prioritním skupinám, obzvláště pak **mladým zemědělcům a nováčkům s rizikovějším profilem, přístup k finančním nástrojům** by měly být podporovány **využívání záruky InvestEU a kombinace grantů a finančních nástrojů**. Protože se finanční nástroje v jednotlivých členských státech výrazně liší v důsledku odlišného přístupu k financím, rozvoji bankovního sektoru, přítomnosti rizikového kapitálu, obeznamenosti s veřejnou administrativou a potenciální škálou příjemců, měly by členské státy ve strategickém plánu SZP stanovit **vhodné cíle, příjemce a preferenční podmínky a další možná pravidla způsobilosti**.

- (43) **Mladí zemědělci a nováčci** stále čelí výrazným **bariérám**, co se týče **přístupu k půdě, vysokým cenám a přístupu k úvěrům**. Jejich podniky jsou více ohroženy **nestálostí cen** (vstupních prostředků i produktů) a mají vysoké potřeby v oblasti **získávání obchodních dovedností a dovedností pro řízení rizik**. Je proto důležité pokračovat v podpoře zakládání nových podniků a nových hospodářství. Členské státy by měly zastávat strategický postoj a určit **jasný a soudržný soubor intervencí pro obnovu populace**, a to v rámci specifických cílů věnovaných této problematice. Z tohoto důvodu mohou členské státy stanovit ve svých strategických plánech SZP **preferenční podmínky finančních nástrojů pro mladé zemědělce a nováčky** a měly by do svých strategických plánů SZP zahrnout **vyčlenění částky odpovídající alespoň 2% krytí ročních přímých plateb**. Ustanoveno by mělo být zvýšení **maximální částky pomoci pro zahájení činnosti mladých zemědělců a venkovských podnikatelských startupů až na 100 000 eur**, které lze dosáhnout také prostřednictvím nebo kombinací finančního nástroje podpory.

Článek 4

1. e) definice „mladého zemědělce“ je podána tak, aby zahrnovala:
- maximální věkovou hranici, která nesmí přesáhnout **40 let**;
 - podmínky, za nichž lze být „**vedoucím** zemědělského podniku“;
 - vhodnou **odbornou přípravu nebo dovednosti**, které se požadují.

Článek 22

Rezervy na platební nároky

- Každý členský stát, který se rozhodne poskytovat základní podporu příjmu na základě platebních nároků, spravuje vnitrostátní rezervu.
- Členské státy svou rezervu přednostně využívají k přidělování platebních nároků těmto zemědělcům:
 - mladým zemědělcům**, kteří poprvé **založili nový** zemědělský podnik;
 - zemědělcům**, kteří **poprvé založili nový zemědělský podnik** jako vedoucí tohoto podniku a mají vhodnou odbornou přípravu nebo získali nezbytné dovednosti, jež členské státy pro mladé zemědělce stanovily.

Článek 27

Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce

- Členské státy mohou poskytovat doplňkovou podporu příjmu pro mladé zemědělce za podmínek stanovených v tomto článku a na základě dalších údajů uvedených v jejich strategickém plánu SZP.
- V rámci své povinnosti přispívat k plnění cíle „**získávat mladé zemědělce** a usnadňovat rozvoj podnikání ve venkovských oblastech“, stanoveného v čl. 6 odst. 1 písm. g), a **vyčlenit alespoň 2 % svých přidělů určených pro přímé platby** na tento cíl v souladu s čl. 86 odst. 4 mohou členské státy poskytovat doplňkovou podporu příjmu mladým zemědělcům, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik a kteří mají nárok na platbu v rámci základní podpory příjmu podle článku 17.

3. Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce má podobu **roční platby oddělené od produkce na způsobilý hektar**.

Článek 68

Investice

3. Členské státy stanoví seznam **nezpůsobilých investic** a kategorií nákladů zahrnující přinejmenším:
 - c) nákup pozemků **s výjimkou** nákupu pozemků za účelem zachování životního prostředí nebo **nákupu pozemků mladými zemědělci za využití finančních nástrojů**;

Článek 69

Založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu

1. Členské státy mohou přidělit podporu na založení činnosti mladého zemědělce a venkovského podnikatelského startupu za podmínek stanovených v tomto článku a na základě dalších údajů uvedených v jejich strategickém plánu SZP, aby přispěly k dosažení specifických cílů stanovených v článku 6.
2. Členské státy mohou poskytnout podporu v rámci tohoto typu intervence pouze na to, aby pomohly:
 - a) založení činnosti mladých zemědělců, kteří splňují podmínky uvedené v definici v čl. 4 odst. 1 písm. e);
definice „mladého zemědělce“ je podána tak, aby zahrnovala:
 - i) **maximální věkovou hranici, která nesmí přesáhnout 40 let;**
 - ii) **podmínky, za nichž lze být „vedoucím zemědělského podniku“;**
 - iii) **vhodnou odbornou přípravu nebo dovednosti, které se požadují.**
 - b) založení venkovské podnikatelské činnosti spojené se zemědělstvím a lesnictvím nebo diverzifikací příjmů domácností zemědělců;
 - c) založení podnikatelské činnosti s nezemědělskou aktivitou ve venkovských oblastech jako součást strategie místního rozvoje.
3. Členské státy stanoví podmínky předložení a obsah podnikatelského plánu.
4. **Členské státy udělí podporu formou jednorázové částky. Podpora je omezena maximální částkou 100 000 EUR a lze ji kombinovat s finančními nástroji.**

Jestliže by se využila i možnost spolupráce zemědělců se školami, řídilo by se poskytování dotací článkem 71.

Článek 71

Spolupráce

1. Členské státy mohou udělit podporu na spolupráci za podmínek stanovených v tomto článku a na základě dalších údajů uvedených v jejich strategickém plánu SZP, a to za účelem přípravy a realizace projektů operační skupiny evropského inovačního partnerství v oblasti zemědělské produktivity a udržitelnosti podle článku 114 a v rámci iniciativy LEADER, označované jako komunitně vedený místní rozvoj v článku 25 nařízení (EU) [nařízení o společných ustanoveních], a

- za účelem propagace systémů jakosti, organizací producentů nebo seskupení producentů či jiných forem spolupráce.
2. Členské státy mohou udělit podporu v rámci tohoto typu intervence pouze na takové formy spolupráce, které **zahrnují alespoň dva subjekty** a přispívají k plnění specifických cílů uvedených v článku 6.
 3. Členské státy mohou v rámci tohoto typu intervence pokrýt náklady související se všemi aspekty spolupráce.
 4. Členské státy mohou udělit podporu jako úhrnnou **částku pokrývající náklady na spolupráci a náklady na realizované projekty a operace** nebo mohou pokrýt pouze náklady na spolupráci a použít fondy z ostatních typů intervencí nebo vnitrostátních či unijních nástrojů podpory na realizaci projektů.
 5. V případech, kdy je podpora vyplacena jako úhrnná částka, členské státy zajistí, aby byla dodržována unijní pravidla a požadavky vztahující se na podobné akce v rámci jiných typů intervencí. Tento odstavec se **netýká** iniciativy LEADER označované jako komunitně vedený místní rozvoj v článku 25 nařízení (EU) [nařízení o společných ustanoveních].
 6. Členské státy prostřednictvím tohoto typu intervencí nepodporují spolupráci výhradně výzkumných orgánů.
 7. **V případě spolupráce v kontextu předávání zemědělských podniků z generace na generaci mohou členské státy udělit podporu pouze zemědělcům, kteří dle vnitrostátní legislativy dosáhli důchodového věku.**
 8. Členské státy omezí podporu na maximální délku sedmi let, s výjimkou společných akcí v oblasti ochrany životního prostředí a klimatu v řádně odůvodněných případech s cílem dosáhnout specifických cílů v oblasti životního prostředí a klimatu stanovených v čl. 6 odst. 1 písm. d), e) a f).

V rámci článku 90 a 86 je definována i finanční flexibilita mezi přímými platbami a přiděly z EZFRV. Je možné převést až 2 p. b. na doplňkovou podporu příjmu pro mladé zemědělce podle článku 27 a na založení činnosti mladého zemědělce podle definice v článku 69.

Článek 73 Výběr operací

1. Řídící orgán strategického plánu SZP nebo jiný určený zprostředkující **subjekt definuje kritéria výběru pro následující typy intervencí**: investice, **založení činnosti mladého zemědělce** a venkovského podnikatelského startupu, spolupráce, výměna znalostí a informací, následné konzultace s monitorovacím výborem uvedeným v článku 111. Kritéria výběru by měla zajistit rovné zacházení s žadateli, lepší využívání finančních prostředků a zacílení podpory v souladu se záměrem intervencí.

Členské státy se mohou rozhodnout, že na investiční intervence s jasným zaměřením na životní prostředí nebo realizované v souvislosti s činnostmi zaměřenými na obnovu se kritéria výběru nevztahují.
3. Odstavec 1 se **nepoužije**, je-li podpora poskytnuta ve formě **finančních nástrojů**.

Článek 90

Flexibilita mezi přiděly přímých plateb a přiděly z EZFRV

1. Členské státy se mohou v rámci návrhů svých strategických plánů SZP podle čl. 106 odst. 1 rozhodnout převést:
 - a) až 15 % svého přidělu na přímé platby stanoveného v příloze IV po odečtení přidělů na bavlnu dle přílohy VI na kalendářní roky 2021 až 2026 do svého přidělu na EZFRV v rozpočtových letech 2022–2027; nebo
 - b) až 15 % svého přidělu na EZFRV v rozpočtových letech 2022–2027 do svého přidělu na přímé platby stanoveného v příloze IV na kalendářní roky 2021 až 2026.

Procento převáděných prostředků z přidělu členského státu na přímé platby do přidělu na EZFRV uvedené v prvním pododstavci lze zvýšit o:

- b) **až 2 procentní body, pokud členský stát odpovídající navýšení použije v souladu s čl. 86 odst. 4 písm. b).**

Článek 86

Minimální a maximální finanční přiděly

4. Pro každý členský stát je minimální částka stanovená v příloze X vyhrazena na příspěvek na specifický cíl „získávat mladé zemědělce a usnadňovat rozvoj podnikání ve venkovských oblastech“ podle čl. 6 odst. 1 písm. g). Na základě analýzy situace z hlediska silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb („analýza SWOT“) a identifikace potřeb, které je třeba řešit, bude tato částka použita na následující typy intervencí:
 - a) **doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce podle článku 27;**
 - b) **založení činnosti mladého zemědělce podle definice v článku 69.**

Článek 103

Přílohy

2. U specifického cíle získávání mladých zemědělců uvedeného v čl. 6 odst. 1 písm. g) analýza SWOT obsahuje krátkou analýzu přístupu k půdě, půdní mobility a restrukturalizace půdy, přístupu k financím a úvěrům a přístupu ke znalostem a poradenství.

14.3 Definice mladého zemědělce dle článku 4, odst. 1, bodu e)

- e) definice „mladého zemědělce“ je podána tak, aby zahrnovala:
 - i) maximální věkovou hranici, která nesmí přesáhnout 40 let;
 - ii) podmínky, za nichž lze být „vedoucím zemědělského podniku“;
 - iii) vhodnou odbornou přípravu nebo dovednosti, které se požadují.

Definice na národní úrovni bude doplněna později

14.4 Minimální částky vyhrazené pro cíl „Získávat mladé zemědělce a usnadňovat rozvoj podnikání”

Rok	2021–2026	2027 a dále
ČR	16 776 886	16 776 886

Zdroj: Návrh Nařízení, čl. 86, odst. 5, příloha X; Pozn.: v běžných cenách v €.

draft

15. DETAILNĚJŠÍ POSOUZENÍ VLIVU PŘEDPISŮ

Vliv národních předpisů na motivaci mladých zemědělců je spíše negativní ve smyslu ztěžování vstupu do odvětví. Administrativní a byrokratická náročnost založení podniku může mladé odrazovat (viz kapitola 4. Závažnost problému).

Naopak generační obnovu podporují ve vzájemné synergii opatření na zahájení zemědělské činnosti a podpora odchodu do důchodu (dříve do předčasného důchodu), kdy starší zemědělec předá své hospodaření mladšímu.

Zahájení činnosti mladých zemědělců ulehčují opatření zaměřená na poradenství a vzdělávání v zemědělství.

16. JAK BY SE SITUACE VYVÍJELA BEZ ZAVEDENÍ PŘÍSLUŠNÝCH INTERVENČÍ?

Vzhledem k obecnému demografickému vývoji, kdy se zvyšuje počet starších věkových generací a rodí se méně dětí, než je potřeba pro zachování prosté reprodukce, je obtížné zajistit generační obměnu v mnoha odvětvích národního hospodářství. V zemědělství je z důvodů uvedených výše situace ještě obtížnější. Je pravděpodobné, že bez zavedení dotací na podporu mladých zemědělců by jich vstupovalo do sektoru méně, případně by vstupovali později. Podle zjištění Ekotoxa a Ireas (2016) podpora z PRV 2007–2013 představovala významnou položku v cizích zdrojích začínajících zemědělců. Zdroje mimo PRV se podílely na celkových výdajích podpořených projektů cca 41,7 % (tj. rozdíl mezi celkovými výdaji a podporou). Zároveň bylo možné pozorovat nárůst tohoto podílu v čase, kdy žadatelé byli úspěšně motivováni k vyšší míře spolufinancování s využitím preferenčních kritérií.

Přesto, že mnoho zemědělců již může být do činnosti farmy zapojeno před založením / převzetím podniku (KPMG (2016) uvádí, že to bylo 132 ze 170 (78 %) dotazovaných příjemců z opatření I.3.2 – Zahájení činnosti mladých zemědělců), právě dotace může být hlavním motivem pro převzetí podniku a zahájení samostatné činnosti (podle KPMG bylo hlavním motivem získání dotací pro 62 % dotazovaných – odpovědi rozhodně souhlasím a spíše souhlasím, 22 % s tímto tvrzením spíše nesouhlasilo a 16 % rozhodně nesouhlasilo). Dotace na podporu mladých začínajících zemědělců v 56 % rozhodně a v 34 % spíše ano usnadnila zahájení vlastní podnikatelské činnosti v zemědělství. Pouze 6 % spíše nesouhlasilo a 5 % rozhodně nesouhlasilo s tímto tvrzením. Dotace na podporu mladých začínajících zemědělců navíc ve většině případů (72 %) usnadnila provést potřebné úpravy a změny ve struktuře hospodářství, které dotýčný/á převzal/a.

Jak vyplývá z výše uvedených analýz, při zahájení podnikání se mladý zemědělec potýká s řadou bariér v oblasti nákupu půdy, investic do hmotného majetku, administrativy aj. Mladí začínající zemědělci mají zhoršený přístup k financím na zahájení i rozvoj podniku, kvůli vyšší rizikovitosti podnikání, nižší kumulaci vlastních zdrojů, nedostatku zkušeností apod. Proto je v případě podpory investic role SZP velmi výrazná, na což poukazuje vysoký zájem příjemců z opatření na zahájení činnosti i investičních opatření. Bez zavedení dotací by k předání nebo zahájení činnosti mladých zemědělců pravděpodobně docházelo později nebo vůbec a rozvoj nových nebo převzatých podniků mladých zemědělců by byl mnohem obtížnější. Zemědělci by

se obtížněji dostávali k financím. Jedinou alternativou by zůstala současná podpora formou dotací úroků z úvěrů poskytovaná PGRLF, případně i další nástroje PGRLF, které ale nemají potenciál pokrýt potřebný počet zájemců, ani jejich poptávku v plné výši (omezení *de minimis*).

Z analýzy vývoje průměrné výměry registrované v LPIS u podniků mladých začínajících zemědělců nově podpořených doplňkovými přímými platbami vyplynulo, že průměrná výměra podpořených podniků v rámci doplňkové platby pro mladé zemědělce meziročně vždy rostla (např. u podpořených v roce 2015 vzrostla z průměrných 23 ha v roce 2015 na 25 v roce 2016 a 26,4 ha v roce 2017). Ze vzorku je dále patrné, že nepodpoření mladí mají v průměru nižší výměru než podpoření. Průměrná podpořená výměra jednoho podniku se zvyšovala, stejně jako průměrná výměra nepodpořeného podniku. Průměrná výměra zapsaná v LPIS roste u obou kategorií – např. podpoření v roce 2016 měli průměrnou výměru registrovanou v LPIS 18,6 ha, která narostla v roce 2018 na 119 % původní hodnoty, ale za stejné období došlo k růstu také u nepodpořených také rostla – a to dokonce na 121 % původní hodnoty. U podpořených vs. nepodpořených v roce 2017 byla ale situace obrácená. Podniky bez doplňkové podpory příjmů pro mladé zemědělce nerostly tak rychle. Nelze tedy učinit jednoznačný závěr o tom, že se nepodpořené podniky vyvíjí méně dynamicky, než podniky podpořené.

Je nutné ale zdůraznit, že pro přesné porovnání stavu bez SZP by bylo zapotřebí provést kontrafaktuální analýzu, pro kterou ale nejsou dostatečná data o podnicích mladých začínajících zemědělců, které nepřijali dotace.